

**SINIF YÖNETİMİNDE SINIF İÇİ DİSİPLİN SORUNLARI VE
ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ KONUSUNDA YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

Ahmet Aktaş

161109104

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi M. Osman Kurtkan Kapıcıoğlu

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ahmet AKTAŞ' ın "Sınıf Yönetiminde Sınıf İç Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Yönetici ve Öğretmen Görüşleri" başlıklı tezi 09/01/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle / oy çokluğuyla, başarılı / başarısız olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi M. Osman KURTKAN KAPICIOĞLU

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Şahin ÇETİN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AVCI
Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi

İmza

.....

.....

.....

Doç. Dr. Aha TUNÇEL ÖNKAI

Enstitü Müdürü

 maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	iii/148

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİHİ	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

06.02.2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmamın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığımı beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ahmet Aktaş

(Doküman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi:)
Revizyon

06.02.2019

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

TEŞEKKÜR

Araştırmamın her aşamasında yoğun çalışma temposuna rağmen, bana her konuda destek olan, ilgisini ve güler yüzünü hiçbir zaman esirgemeyen ve sonsuz sabrı, bilgi ve tecrübesiyle her zaman bana yardımcı olan değerli danışmanım Dr. Mehmet Osman Kurtkan KAPICIOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimime başlamam için beni destekleyen; başladığım andan itibaren her zaman yanımda olan ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve eşime en içten sevgilerimi sunarım.

Araştırmamda değerli görüşleri ve yardımlarıyla en ince ayrıntısına kadar araştırmama katkıda bulunan benden her zaman desteğini esirgemeyen Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanı Dr. Öğr.Üyesi Şahin ÇETİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam sırasında bana idari konularda yardımcı olan Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Onur CESUR'a, teşekkür ederim. Çalışmamda, veri toplama sürecinde benimle görüşmeyi kabul eden, değerli öğretmen arkadaşlarıma, müdür ve müdür yardımcılara zaman ayırıp ilgi ve duyarlılıklarını esirgemedikleri için teşekkür ederim.

Ahmet Aktaş

Şubat, 2019

ÖZ

SINIF YÖNETİMİNDE SINIF İÇİ DİSİPLİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ KONUSUNDA YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Ahmet Aktaş

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Dr. Öğr.Üyesi Mehmet Osman Kurtkan Kapıcıoğlu

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Bu araştırmanın amacı, idarecilerin ve branş öğretmenlerinin, öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik tepkilerini ve görüşlerini analiz etmektir. Bu temel amaç doğrultusunda, idareci ve öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlarına yönelik tepkilerinin; cinsiyet, yaş, kıdem ve öğretmenlik mesleği eğitiminin alındığı kurumun niteliği gibi kişisel özellikler ile sınıf düzeyi ve okulun yapısı ve özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Şişli ve Çekmeköy ilçesinde uç örneklem yöntemi ile seçilen iki mesleki teknik lisesinden 4'ü erkek, 3'ü kadın toplam 7 yönetici, 6'sı erkek, 19'u kadın toplam 25 sınıf/branş öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Yerleştirme puanı yüksek olan okuldaki 9'u kadın, 6'sı erkek toplam 15 veli ile yerleştirme puanı düşük olan okuldaki 4'ü kadın, 2'si erkek toplam 6 veli ile görüşülmüştür. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, uzman yardımıyla birlikte araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırma kapsamındaki her iki okulda da sınıf içi disiplin sorunları görüldüğü ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan idarecilerin öğrencilerin disiplin sorunlarının çözümüne yönelik en çok ortaöğretim yönetmeliğinin değişmesi ve eğitim sistemindeki ders geçme yükümlülüklerinin zorlaştırılması olarak

ortaya çıkmıştır. Ayrıca idarecilerin sınıf içi disiplin sorunlarının çözümüne yönelik öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisinin geliştirilmesinin gerektiğini ortaya koymuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunu olarak her iki okulda da en çok “arkadaşları ile konuşma, şakalaşma” istenmeyen davranışları gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca ğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunu olarak “derste uyuma” olumsuz davranışı ile de sıklıkla karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Araştırmanın yapıldığı yerleştirme puanı dūřuk olan okulda öğretmenlere karşı “saygısız davranışların sergilenmesi” sorunu ile çok fazla karşılaştıkları bulgusu ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmalar ve literatür incelendiğinde, öğrencilerin dūřuk düzeydeki olumsuz davranışlarına yönelik verilecek en uygun tepkinin yine dūřuk düzeyde müdahale olabileceğini göstermektedir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda öğrencilerin dūřuk düzeydeki olumsuz davranışlarına karşı öğretmenlerin en çok “sözel uyarı/ikaz etme” tepkisini kullandığı ortaya çıkmıştır. Öğrencinin sorun davranışın durumuna göre tepkinin şiddetinin arttığı bu tepkilerin de en çok “cep telefonu toplatma”, disiplin kuruluna/okul idaresine sevk etme”, “rehberlik servisine yönlendirme” ve “ğrenci ile bire bir görüşme yapma” olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın neticesinde; sınıf içi disiplin sorunlarına karşı bayan ve erkek öğretmenler tarafından benzer tepkilerin olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin vermiş oldukları tepkiler üzerinde direkt etkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ğretmenlerinin öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik tepkilerinin, onların yaşına, mesleki kıdemine, öğretmenlik mesleği eğitiminin alındığı kurumun niteliğine ve okulların yapı ve özelliklerine göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf Yönetimi, Disiplin Sorunları, Sınıf İçi Disiplin

ABSTRACT

INSTRUCTOR OPINIONS ON CLASSROOM DISCIPLINE PROBLEMS AND SOLUTION METHODS IN CLASSROOM MANAGEMENT

Master Thesis

Department of Educational Sciences

Educational Administration and Supervision

Prof. Dr. Osman Mehmet Osman Kurtkan Kapıcıoğlu

Maltepe University Institute of Social Sciences, 2019

The purpose of this research is to analyze the responses and views of the administrators and branch teachers towards the classroom disciplinary problems. In line with this main objective, the reactions of administrators and teachers to their negative behavior in the classroom; gender, age, seniority, and the qualifications of the institution where the teaching profession was taught, as well as the level and class structure of the school and its characteristics.

The research, 2017-2018 academic year in Şişli and Çekmeköy district of Istanbul province, two vocational technical high schools with 4, 4 male, 3 female total 7 managers, 6 male, 19 female total 25 classes / was conducted with branch teacher. The school, which had a high placement score, was interviewed with a total of 7 parents, 4 of whom were female and 2 were male. Qualitative research method was used in the research and data were collected through face-to-face interviews. In order to collect the data, the interview form developed by the researcher was used together with expert help. Content analysis was used to analyze the data obtained from the study.

In the direction of the findings, it was revealed that class discipline problems were seen in both schools. Most of the administrators who participated in the research had to change the secondary education regulation to solve the disciplinary problems of the students and to make the obligations of passing the courses in the education system difficult. It also revealed the need for the development of the classroom management skills of teachers to solve the problems of classroom discipline of administrators.

It was found out that the teachers who participated in the study showed the students' unwanted behaviors to talk and talk with their friends in both schools as a discipline problem. In addition, it was found out that teachers frequently encountered students with olarak sleeping in class olarak negative behavior as a disciplinary problem. In the school where the research score was low, the finding of esi display of disrespectful behaviors çok against the teachers was encountered.

When the researches and literature are examined, it can be seen that the most appropriate response to the students' low level negative behaviors may be low level intervention. As a result of the investigation of the data obtained from the research, it was revealed that the teachers mostly used deki verbal warning / warning öğ reaction against the students' low level negative behaviors. According to the situation of the problem behavior of the student, the response to the response to the increase in the most mobile phone pick-up, id referral to the disciplinary board / school administration “, çok guidance service guidance tep and şiddet to make a one-on-one conversation with the student sorun emerged.

As a result of the research; It was found that there were similar reactions by female and male teachers against disciplinary problems. Teachers have no direct effect on the responses of their genders. However, it was found that the teachers' responses to the disciplinary problems of the students differed according to their age, professional seniority, the quality of the institution where the teaching profession was taken and the structure and characteristics of the schools.

Keywords: Classroom Management, Disciplinary Issues, Discipline in Class

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	II
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI.....	III
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZ	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
KISALTMALAR	XVI
ÖZGEÇMİŞ	XVII
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.1.1 Sınıf Yönetimi	14
1.1.2 Sınıf Yönetiminin Boyutları	16
1.1.3 Sınıf Yönetimi Modelleri.....	17
1.1.4 İstenmeyen Davranış Nedir?	19
1.1.5 Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar	21
1.1.6 Disiplin Modelleri	24
1.1.6.1 Etkili Disiplin Modeli (Canter Modeli)	24
1.1.6.2 Gerçeklik Terapisiyle Problem Çözme Modeli (Glasser Modeli).....	25
1.1.6.3 Kounin Modeli	26
1.1.6.4 Davranışçı Model (Skinner Modeli).....	26
1.1.6.5 Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli (Gordon Modeli).....	26
1.1.6.6 Mantıksal Sonuçlar Modeli	28
1.1.6.7 Olumlu Disiplin Modeli (Jones'un Modeli)	29
1.1.7 Sınıf İçi Disiplin Problemlerinin Çözümüne Dönük Bazı Öneriler	30
1.1.7.1 Birinci ilkemiz “zarar vermemek” olmalıdır	31

1.1.7.2 Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıyız.....	31
1.1.7.3 Öğrencilerimize koşulsuz saygı ve kabul göstermeliyiz	32
1.1.7.4 Doğru ödül ve ceza yöntemleri kullanmalıyız.....	32
1.1.7.5 Öğretmen problemleri davranış karşısında yaşadığı duygunun farkında olmalıdır	34
1.1.7.6 Öğrencilerin kişiliklerine değil, davranışlarına dönük eleştirilerde bulunmalıyız.....	34
1.1.7.7 Asıl olan dış değil, iç disiplini sağlamaktır	35
1.2 Amaç	36
1.3 Önem	36
1.4 Varsayımlar	37
1.5 Sınırlıklar	38
1.6 Tanımlar	38
1.7 İlgili Araştırmalar	39
BÖLÜM II.....	47
YÖNTEM	47
2.1 Araştırma Modeli	47
2.2 Evren Örneklem	48
2.2.1 Çalışma Gurubunu Oluşturan İdareci ve Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulların Yapısı ve Özellikleri.....	49
2.2.1.1 Yerleştirme Puanı Düşük Okulun Yapı Özelliklerine Yönelik Öğretmen ve Yönetici Görüşleri	51
2.2.1.2 Yerleştirme Puanı Yüksek Okulun Yapı ve Özelliklerine Yönelik Öğretmen ve Yönetici Görüşleri	51
2.3 Veriler ve Toplanması	52
2.3.1 Görüşme	52
2.4 Geçerlik	56
2.4.1 Nitel Araştırmada Geçerlik.....	56
2.4.1.1 İç Geçerlik	56
2.4.1.2 Dış Geçerlik	57
2.5 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	57
BÖLÜM III.....	59
BULGULAR VE YORUMLAR.....	59
3.1 Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler.....	59
3.1.1 Araştırmaya Katılan Yöneticilere İlişkin Genel Bilgiler	59

3.1.2 Araştırmaya Katılan Branş Öğretmenlerine İlişkin Genel Bilgiler	61
3.1.3 Araştırmaya Katılan Velilere İlişkin Genel Bilgiler.....	64
3.2 <i>Problem Durumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar</i>	66
3.2.1 Yöneticilerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Görüşleri.....	66
3.2.1.1 İdarecilerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Görüşleri	66
3.2.1.2 İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Görüşleri.....	68
3.2.1.3 Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına İlişkin Yazılı Okul Kurallarının Olup Olmadığı ve Caydırıcı Durumuna Yönelik İdareci Görüşleri	70
3.2.1.4 Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Uygulanan Yaptırımlara İlişkin İdareci Görüşleri.....	72
3.2.1.5 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplini Sağlamada İdareci Olarak Katkılarının Neler Olduğuna Yönelik Yöneticilerin Görüşleri.....	73
3.2.2 Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Görüşleri.....	74
3.2.2.1 Öğretmenlerin Sıklıkla Karşılaştıkları Sınıf İçi Disiplin Sorunları.....	74
3.2.2.2 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Yöntemleri ve Tepkilerine İlişkin Görüşleri	77
3.2.2.3 Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	82
3.2.2.4 Öğretmenlerin Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarını Göstermede Amaçlarına Yönelik Düşünceleri	84
3.2.2.5 Öğretmenlerin Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Olumsuz Etkilerine Yönelik Düşünceleri	86
3.2.2.6 Öğrencilerin Sınıf İçi Disiplinsiz Davranışlarına Yönelik Verilen Tepkilerde Dikkat Edilenler	88
3.2.2.7 Sınıf İçi Disiplin Sorunları ile Uzun Dönem Uğraşmak Zorunda Kalan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine İlişkin Düşünceleri.....	90
3.2.2.8 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Okul İdarecilerinden Destek Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşleri	91
3.2.3 Velilerin Öğrencilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Çözme Konusunda Dolaylı Olarak Katkılarının Belirlenmesi	93
3.2.3.1 Velilerin Okul Dışında Sıklıkla Karşılaştığı İstenmeyen Öğrenci Davranışları.....	94
3.2.3.2 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Velilerin Tepkileri	95

3.2.3.3 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Nedenlerine Yönelik Velilerin Düşünceleri	96
3.2.3.4 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Amaçlarına Yönelik Velilerin Düşünceleri	98
3.2.3.5 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemelerinin Sonuçlarına Yönelik Veli Düşünceleri	98
3.2.3.6 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergiledikleri Zamanda Velilerin Verdikleri Tepkilere Dikkat Ettikleri Hususlar	99
3.2.3.7 Öğrencinin Sınıf İçi Olumsuz ve Rahatsız Edici Davranışlarına Dönük Okulun Bilgilendirmesi ile İlgili Görüşleri	100
3.2.3.8 Velilerin Çocukları İle İlgili Öğretmenleri ile Hangi Sıklıkla Görüşebildiklerine Dair Düşünceleri	101
BÖLÜM IV	103
SONUÇ	103
4.1 Özet	103
4.2 Yargı	103
4.2.1. İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri	103
4.2.2 Yönetici ve Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Tepkileri Kişisel Özelliklerine, Sınıf Düzeylerine ve Okul Yapısı ve Özelliklerine Göre Nasıl Farklılaşmaktadır?	108
4.3 Öneriler	111
4.4 Araştırmacılara Öneriler	112
EK'LER	113
EK-1	113
EK-2	114
EK-3	116
EK-4	118
EK-5	121
EK-6	122
EK-7	125
EK-8	126
KAYNAKÇA	127

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Anne Babaların Disiplin Sorunları	9
Tablo 2. Öğrencilerin Disiplin Sorunları	10
Tablo 3. Öğretmenlerin Disiplin Sorunları	11
Tablo 4 Disiplin Modellerinin Öne Çıkardığı Kavramlar ve Ortak Noktaları	30
Tablo 5. Araştırmaya Katılan İdarecilere İlişkin Bilgiler	60
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler	62
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Velilere İlişkin Bilgiler	65
Tablo 8. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Düşünceleri	67
Tablo 9. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerileri	69
Tablo 10. Yazılı Okul Kurallarına Yönelik İdareci Görüşleri	71
Tablo 11. Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Uygulanan Yaptırımlara İlişkin İdareci Görüşleri	72
Tablo 12. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplini Sağlama Hususunda Öğretmenlere Katkıları Nelerdir?	73
Tablo 13. Öğretmenlerin Sıklıkla Karşılaştıkları Sınıf İçi Disiplin Sorunları	75
Tablo 14. Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Yöntemleri	78
Tablo 15. Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	83
Tablo 16. Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarını Göstermede Amaçlarına Yönelik Öğretmenlerin Düşünceleri	85
Tablo 17. Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Olumsuz Etkilerine Yönelik Öğretmenlerin Düşünceleri	87
Tablo 18. Disiplinsiz Davranışlara Verilen Tepkilerde Öğretmenlerin Dikkat Ettiği Hususlar	88
Tablo 19. Sınıf İçi Disiplin Sorunları ile Uzun Süre Uğraşmak Zorunda Kalan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine İlişkin Düşünceleri	90
Tablo 20. Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Okul İdarecilerinden Destek Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşleri	91
Tablo 21. Velilerin Okul Dışında Sıklıkla karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları	94
Tablo 22. Öğrencilerin Okul Dışındaki İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Veli Tepkileri	95

Tablo 23. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Nedenlerine Yönelik Velilerin Düşünceleri.....	97
Tablo 24. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Amaçlarına Yönelik Velilerin Düşünceleri.....	98
Tablo 25. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemelerinin Sonuçlarına Yönelik Veli Düşünceleri	99
Tablo 26. Öğrencilerin Sergiledikleri İstenmeyen Davranışlar Karşısında Veli Tepkileri	100
Tablo 27. Okul Bilgilendirmelerine İlişkin Veli Görüşleri	101
Tablo 28. Velilerin Öğretmenler İle Hangi Sıklıkla Görüşebildiklerine Dair Düşünceleri	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar	21
--	----

KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
YPYO	: Yerleştirme Puanı Yüksek Okul
YPDO	: Yerleştirme Puanı Düşük Okul
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet Aktaş

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim		
Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Yüksek Lisans	2016	Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Lisans	1999	Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Öğretmenliği Bölümü
Lise	1994	100. Yıl Teknik ve Endüstri meslek Lisesi
İş/İstihdam		
Yıl	Görev	
2004-Devam	Türk Silahlı Kuvvetleri Kara Kuvvetleri Komutanlığı (Subay)	
Mesleki/Birlik ve Dernek Üyelikleri		
Yıl	Kurum	
-	-	
Alınan Burs ve Ödüller		
Yıl	Burs/Ödül	
-	-	
Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler		
-		
Kişisel Bilgiler		
Doğum Yeri ve Yılı	27.03.1980	Cinsiyet: Erkek
Yabancı Diller	İngilizce	
GSM / e-posta	5304600166	ivrindiliahmet@outlook.com

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, kuramsal çerçeve, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi varsayımlar, sınırlıklar, tanımlar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

1.1 Problem

Son yıllarda sınıf yönetimi konusunda yapılan çalışmaların artması ve öğretmen yetiştiren kurumlarda sınıf yönetimi dersinin konulması bu alana ilginin arttığını göstermektedir. Sınıf yönetimine artan bu ilginin, öğretmenin öğretimi gerçekleştirme rolünün yanında sınıf yönetimi rolünün de bulunmasında; öğrencilerin kazanacakları bilgi, beceri, tutum ve davranışları etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Buna kısaca sınıf yönetimi ve disiplinin de sınıf içi etkili liderlik kullanımı yönetimi de diyebiliriz (Aydın, 2004).

Sınıf yönetimi, kavram olarak çok eski değildir. Bu alanın bir disiplin olarak oluşmasına ABD’de yapılan uygulama ve eğitimler öncülük etmiştir. Kavramın tarihi ancak yarım yüzyıl öncesine (1960’lara) kadar gidebilmektedir. Sınıf yönetimine yönelik olarak ilk yıllarda daha çok sınıftaki öğrencilerin davranışlarının değiştirilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde ise engellilere yönelik öğretmen yetiştiren programlarda “sınıf kontrolü” başlığında “sınıf yönetimi” adında bir ders oluşturulmuştur (Özyürek, 2001). Bugün ise eğitim fakültelerinde bu ders bütün bölüm programlarında 1997 yılından beri yer almaktadır. YÖK tarafından bu dersin içeriği şu şekilde düzenlenmiştir:

Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar, sınıf içi iletişim ve etkileşim, sınıf yönetiminin tanımı, sınıf yönetimi kavramının sınıfta disiplini sağlamadan farklı yanları ve özellikleri, sınıf ortamını etkileyen sınıf içi ve sınıf dışı etkenler, sınıf yönetimi modelleri, sınıfta kurallar geliştirme ve uygulama, sınıfı fiziksel olarak düzenleme, sınıfta istenmeyen davranışların yönetimi, sınıfta zamanın yönetimi, sınıf organizasyonu, öğrenmeye uygun olumlu bir sınıf ortamı oluşturma. (örnekler ve öneriler) (aktaran Çetin ve ark., 2014, s. 2).

Bir ülkedeki sınıf yönetimi anlayışı ve yaklaşımı, o ülkedeki okul yönetiminden, aile yönetiminden, ülke yönetiminden soyutlamak olası değildir. Sınıf yönetimi, aslında ülke yönetiminin veya aile yönetiminin bir maketidir. Aile içi ilişkiler ve ailenin yönetimi, dolayısıyla ülkenin yönetimi, hangi anlayışın ürünü ise sınıf yönetimi de aynı anlayışın

ürünüdür. Yönetim sadece kuralların konulup uygulanması olmayıp aynı zamanda kişiler arasında uyum sağlamaktır. Sınıf yönetimi, etkili bilgi birikimi, etkili bir iletişim ve değişen durumlar karşısında yaratıcı özelliğin ortaya konmasıdır (Celep, 2014, s. 1-2).

Öğretmenliğe yıllarca emek vermiş olanlar, öğretmenliğe daha dün başlamış olanlar ve hatta henüz eğitim fakültelerinde öğretmenlik uygulamalarına katılan öğrenciler “şimdiki çocukların eskisi gibi” olmadığından yakınırılar:

Biz... Okula giderken, öğrenci öğrenciliğini bilirdi. Öğretmenler gerçekten öğretmeye, öğrenciler de öğrenmeye çalışırlardı. Öğretmene saygı vardı. Öğrenciler şimdiki gibi dalga geçmezlerdi. Biz ne güçlüklerle okuduk, ama biz çalışırdık. Öğretmenlerimize, arkadaşlarımıza saygısızlık yapmazdık. Bir de sizin yaptıklarınıza bakın! Şimdiki öğrenciler bir başka (Okutan ve ark., 2017, s. 2).

Bir öğretmenin dile getirdiği bu yakınmaları farklı biçimleriyle işitebiliriz. Gerçekten, geçmişte okul ve sınıf bu kadar problemlerden arındırılmış, anlatılan biçimiyle sterilize bir ortam mıydı? Geçmişte öğretmenler ve genelde yetişkinler öğrencilerin davranışlarından yakınmıyor muydu? Okulda ve sınıfta disiplin problemi oluşturan davranışlar geçmişte de vardı, bugün de var ve yarın da olacak. Farklı olan, disiplin problemlerinin niteliğinin, değişmesi ve bu nitelik değişmesi karşısında biz öğretmenlerin çaresizliğinin, tükenmişliğinin doğal bir sonucu olarak problemlerin nicelik ve çeşitliliğinin de artmasıdır. Problemlerin bir kısmı öğrencinin doğal gelişiminin bir parçası olabilir. Okullar ve aileler öğrencilerin değişen ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalabilirler. Bunun da ötesinde toplumsal ve kültürel değişiklikler, eski problemlere yenilerin eklenmesine neden olabilir (Okutan ve ark., 2017, s. 2). Levin ve Nolan’a göre 1980’lerden günümüze sosyoekonomik yapıda, ailede, bilgi ve teknolojiye hızlı bir değişme yaşanmıştır. Bu değişimin en somut belirtileri öğrencilerin düşünce, tutum ve davranışlarında izlenebilir. Öğretmenler hala öğretmek ve öğrenciler de öğrenmek istiyor. Ancak, öğretmenler ve yöneticiler okulun çevresinde olup bitenleri anlamakta ve doğru değerlendirmekte zorlanıyor olabilirler (aktaran Okutan ve ark., 2017, s. 3).

Öğretmenler daha etkili bir öğretim için, toplumsal ve kültürel alanda yaşanan değişimin öğrenci davranışı üzerinde etkilerini anlamak, çözümlemek ve olumsuz etkileri en aza indirmeye çalışmak zorundadır. Etkili bir sınıf yönetimi ve etkili bir öğretim için öğretmenler;

- Öğrencilerden kendilerinin yıllar öncesinde, öğrencilikleri döneminde davrandıkları gibi davranmalarını istemekten vazgeçmelidirler. Bugünün

öğrencileri geçmişte yaşamıyorlar. Bugünün dünyası, iletişim ve etkileşim biçimleri geçmiştekinden çok farklı. Yalnızca teknoloji değişmedi. Bireylerin davranışlarını belirleyen değerler de değiştiğine göre, öğrencilerden geçmişte görülen davranışları beklemek gerçekçi değildir.

- Yalnızca konuları gereği, öğretmen unvanı taşıdıkları için öğrencilerden saygı görmeyi beklememelidirler. Öğretmenlerin toplumda algılanan rolleri 20-30 yıl öncesine göre oldukça farklılaştı.
- Öğrencilerin bugünün toplumunda kendilerine bir yer bulmak, kendilerine özgü bir kimlik-benlik oluşturmak için hangi yöntem ve davranışlara başvurduklarını anlamaya çaba göstermelidirler.
- Toplumda yaşanan değişimi ve bu değişimin öğrenci davranışları üzerinde etkilerini anlamaya çaba göstermelidirler.

Sınıf yönetiminde disiplinin önemli bir yeri vardır. Ancak, sınıf yönetiminde katı disiplin anlayışı ne kadar istenmeyen durumsa bunun karşıtı olan disiplinsizlikte istenen bir durum değildir. Çünkü bir topluluk olan sınıftaki kişiler arasında bir düzen ve kurallar dizgesi olmadığında başıboşluk sınıfa hâkim olabilir. Bazen, sınıfta özgürlük öğrenciler tarafından yanlış yorumlanabilir. Bu durum ise sınıfta istenmeyen davranışların artmasına ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamasına yol açacaktır (Levin ve Nolan, 2000'den aktaran Çetin ve ark., 2014, s.3).

Evertson ve Emmer'e (2013, s. 1) göre "Sınıf yönetimi öğretmenlerin, öğrencilerin sınıftaki davranışlarını yönetmek amacıyla kullandıkları bir dizi davranış ve stratejileri içeren geniş bir kavramdır" (aktaran Çetin ve ark., 2014, s. 3). Bu kavramın içinde yer alan iş ve işlemler öğretmen ve öğretmen adayları tarafından yeterince bilmesi gerekir.

Disiplin problemlerinin çok çeşitli nedenleri olabilir (Başar, 2001) ve bu nedenler çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Bu sınıflamanın nasıl yapıldığı öğrenci davranışına nasıl bir perspektiften yaklaşıldığına bağlıdır. Disiplin problemlerinin nedenleri psiko-sosyal, sosyokültürel, biyolojik ve çevresel faktörler açısından incelenebilir (Charlton ve David, 1993, Zabel ve Zabel, 1996'dan aktaran Okutan ve ark., 2017, s. 4). Disiplin problemlerinin nedenlerinin anlaşılması, disiplin problemlerinin öğretim üzerinde olumsuz etkilerinin en aza indirebilmenin bir önkoşulu olarak görülmelidir. Bu nedenlerden bir kısmı öğretmen tarafından kontrol edilebilir, bir kısmı ise bütünüyle öğretmenin kontrolünün dışında kalabilir.

Disiplin problemlerini etkileyen toplumsal değişmeler çerçevesinde son 30-40 yılın en çok dikkat çeken olguları; (a) bilgi patlaması ve otoriteye saygının azalması, (b) toplumsal şiddetin medyatikleşmesi, (c) aile yapısının değişmesi ve (d) öğretmenlerinin bilgisinin yetersiz kalması olarak görülebilir. Toplumsal problemler olmasa da okulda disiplin problemleri yaşanacaktır. Farklı ailelerden, toplumsal statülerden gelen ve bireysel özellikleri farklılıklar gösteren çok sayıda öğrencinin uzun bir süre bir arada bulunması doğal bir biçimde yetişkinlerin “olumsuz” olarak tanımladıkları davranışların oluşmasını sağlayacaktır (Okutan ve ark., 2017, s. 5).

Sınıf yönetiminde sınıf içi disiplinin sağlanmasında öğretmen idareci arasında da ortak bir disiplin anlayışının hâkim olması gerekmektedir. Sınıf içi disiplini sağlamada öğretmen idareci arasında bir eylem bütünlüğü olmalıdır ki öğretmenin sınıf içi disiplin adına verdiği kararlarda kendisinin idare tarafından desteklendiği güvencesi altında olduğunu bilmelidir. Bu konuya örnek olarak aşağıda yazar tarafından yaşanmış bir olay aktarılmıştır;

Eşim doğum yaptığından dolayı hastane tarafından verilen iş görmezlik raporunu çalıştığı okul idaresine teslim etmek maksadıyla müdür yardımcısının odasına gittim. Saat öğleden sonra 13:10 civarıydı. Müdür yardımcının işleri dolayısıyla yanında oturarak bekledim. Müdür yardımcısının odasının kapısı açık olarak çalışmasına devam ettiği sırada odasına kılık kıyafeti uygun olmayan sakız çiğneyerek giren sonra sakızını saklayıp “hocam, XX hocamız Cerrahi Hastalıkları dersinden sınav yapıyor ben geç geldiğim için kızdı beni size gönderdi” diyerek derse geç kalma kâğıdı istedi. Müdür yardımcısı da “bu saatte geç mi kalınır sabah değil ki seni anlayışla karşılayayım” dedi ve öğrencinin umursamaz tavır içinde “markette çok sıra vardı geç kaldık hocam” sözünden sonra müdür yardımcısı kızarak “al geç kâğıdını git sınavına gir” diyerek gönderdi.

Yukarıdaki olaydan yola çıkarak öğrencinin disiplinsizliği kendisine alışkanlık haline getirdiği, sınav saatine bile zamanında gelmeyerek sorumsuz davrandığı bu durumda anlaşılan sınıf öğretmenin bir yaptırım için idareye yönlendirdiği görülmektedir. Fakat idare tarafından geçiştirilerek öğrenciye yaptırım gerektiren davranışından dolayı hiçbir şey yapılmamış ve öğretmenin otoritesi sarsılmıştır. Bu durum diğer öğrenciler nezdinde de kötü örnek teşkil edecektir. Sonuç olarak öğretmen ve idareci sınıf içi disiplin problemlerinde aynı disiplin anlayışının uygulanmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Sınıf içi disiplin konusu günümüz eğitimcilerinin başlıca inceleme konularından biri haline gelmiştir. Hatta gelişmiş batı ülkelerinde eğitimin öncelikli sorunlarından biridir. Eğitimsel ve öğretimsel hedeflere ulaşmak için gerekli pek çok koşuldan biri de sınıf içi disiplinin sağlanmasıdır. İstenen ve istenmeyen öğrenci davranışları; öğrenci-

öğrenci, öğrenci-grup, öğrenci-öğretmen, grup-öğretmen ilişkileri; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri; öğrencilerin derslere yönelik tutumları; öğrencilerin okul dışı aile ve arkadaş çevreleri; öğretmenin ilişki kurma biçimi; öğretmenin ders anlatma becerisi ve fiziki koşullar gibi pek çok faktör sınıf içi disiplini doğrudan ya da dolaylı etkilemektedir. Öyleyse göz ardı edilemeyecek en önemli husus sınıf içi disiplinin aslında bir ilişki sorunu olduğudur (Çetin ve ark., 2014).

Sınıflar, eğitim-öğretim etkinliğinin üretim yeridir. Bu nedenle, sınıf yönetiminde, sınıfın fiziksel yapısı, öğrencinin özellikleri, öğretmenin yeterliği büyük önem taşımaktadır. Sınıfta yönetici konumda olan, öğretmendir. Sınıf içindeki davranışı sınıf dışındaki toplumsal davranışlardan soyutlamak olası değildir. Çünkü okulun toplumsal çevresi, ailelerin sosyoekonomik ve kültürel yapısı öğrencinin toplumsallaşmasından önemli role sahiptir. Öğrenci davranışları, uzun süredir eğitimcilerin dikkatini çeken bir araştırma konusudur. Yönetim, bir amacı gerçekleştirmek için madde ve insan kaynaklarını eşgüdümleyerek eyleme geçirme sürecidir. Sınıf yönetimi ise sınıfın amacını gerçekleştirmek için sınıfta bulunan öğretim kaynakları ile öğrencileri eşgüdümleyerek eyleme geçirme sürecidir (Celep, 2014, s. 1).

Sınıf, eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir yaşama alanıdır. Ortalama 180 gün olan yıllık öğrenim süresinin önemli bir bölümü sınıfta geçer. Bu süre içinde, öğretmen ve öğrenciler belli bir amaç ve program çerçevesinde sınıftaki yaşama katılırlar. Ancak sınıf içindeki yaşamın, önceden belirlenmiş olan amaçlara uygun bir biçimde gerçekleşmesinden, öncelikle öğretmen sorumludur. Başka bir anlatımla, sınıfta öğrenme ortamının ve yaşantılarının düzenlenmesi ve yönetilmesi, öğretmenin sorumluluğundadır. Bu nedenle öğretmenin, sınıf yönetiminin ilke ve yöntemlerini bilmesi gerekir. Böylece sınıf içi yaşam, daha sevimli, üretken ve yararlı olur (Aydın, 2015, s. 3).

Alan yazına bakıldığında sınıf yönetimi ile disiplin kavramları bazen birbirinin yerine kullanılmış, bazen disiplin, sınıf yönetiminin kapsamı içerisinde düşünülmüştür. Sınıf yönetimi ve disiplin konusundaki model ve yaklaşımlar ele alınırken (E.J. Kameenui, 1995) "sınıf yönetimi yaklaşımları" ifadesini kullanırken, (Charles, 1996) "disiplin modelleri" ifadesini kullanmıştır. Ancak disiplin kavramını sınıf yönetimi içerisinde ele almak daha uygun görülmektedir. Disiplin konusunda farklı tanımlar yapılmaktadır. Ancak, bu yüzyılın ikinci yarısında sınıf disiplininin, istenmeyen öğrenci davranışlarına nasıl en iyi şekilde tepki gösterileceği sorununa odaklandığını ifade etmektedir (Borich, 1996'dan aktaran Aydın, 2004).

Pek çok anne baba ve öğretmen; disiplin sorunlarını yalnızca bağırma, vurma, huysuzluk nöbetleri, işbirliğine kapalı davranış, küstahça yanıt verme, bozguncu eylemler vb. gibi kontrol edilemeyen davranışlar olarak değerlendirilmektedir. Bu, disiplin sorunlarının doğasının çok dar ve anne babalar ile öğretmenlerin sakin ve düzenli bir yaşam sürdürme gereksinimlerine yönlendirilmiş görünümüdür. Bunun yanı sıra, disiplin sistemlerinin amacı; toplumsal sistemde (ev, okul, sınıf, topluluk) yer alan her bireyin kendini gerçekleştirme duygusal ve toplumsal güvenli bir ortam yaratmak için kontrolsüz davranışlar kadar aşırı kontrollü davranışlara da ilgi göstermek gerekir. Kontrolsüz davranışlar kadar aşırı kontrollü davranışlar da kişinin gelişiminin önünü keser, üstelik bu daha sık görülen bir durumdur. Aşırı kontrollü tepkiler, disiplin sisteminin hedefi değildir çünkü en azından görünürde başkalarının yaşamlarını karıştırmazlar. Ancak disiplin sistemleri her iki grubu da ele almadıkça etkin bir disiplin oluşmaz (Humphreys, 1999'dan aktaran Celep, 2014, s. 251).

Bir başka yanlış görüş de disiplinin başkalarını kontrol etmeye yönelik olduğu şeklindedir. Anne babaların ve öğretmenlerin sorumluluğu çocukları kontrol etmek değil, onların kendilerini kontrol etmelerine yardımcı olmaktır. Herhangi bir davranışın başarılı bir biçimde öğretilmesi “ Söylediğinizi yapmalısınız.” İlkesine dayanır. Anne baba ve öğretmenler çocuklar karşısında sürekli kontrollerini kaybederlerken onlardan kendilerini kontrol etmelerini talep edemezler. Ayrıca, “ Tavırlar her zaman sözcüklerden daha yüksek sesle konuşur.” Ve çocuklar yetişkinlerin hareketlerini taklit etme eğilimindedirler. Yetişkinlerin bir yandan onların sorumlu olmalarını söyleyip diğer yandan aynı sorumluluğu savaştıkları çocuklar için fazlasıyla kafa karıştırıcıdır. Öğretmenler ve anne babalar kontrolü yitirdiklerinde bu, çocuklara benzer bir biçimde hareket etme ve aynı zamanda yetişkinleri kontrol etme gücü verir. Çocuklar evde ve okulda daha fazla sorumlu güce sahip olurlar ve yetişkinlerin zırhındaki en küçük bir çatlak çocuklara onları kontrol etme fırsatı verir (Humphreys, 1999'dan aktaran Celep, 2014, s. 251-252).

Önemli bir ilke, insanların kendi gereksinimlerinin karşılanmasından sorumlu oldukları ve diğer kişilerin sosyal açıdan zor davranışlarının bunu engellememesi gerektiğidir. İkinci bir ilke, disiplinsiz davranışların bir başkasını incitmek ya da engellemek için tasarlanması, failer tarafından kendi engellenmiş gereksinimlerinin karşılanmasını sağlama ya da başarısızlık, incinme ve reddedilme deneyimlerini önleme amacıyla ortaya konan samimi girişimler olduğudur. Çocukların, yetki sahibi kişilerin ve anne babaların sorumlu davranışlarının güçlü bir biçimde desteklenmesi,

doğru disiplin ve “ disiplin ötesi” sistemlerinin kurulmasının ayrılmaz bir parçası olmalıdır (Humphreys, 1999’dan aktaran Celep, 2014, s.252).

Disiplin tanımlarına baktığımızda aşağıdaki kavramlarla ilişkili olduğu söylenebilir (Aydın, 2004),

- İstenmeyen davranış
- Öğretmen tepkileri
- Öğrencinin kendini kontrolü
- Kuralların uygulanması
- Öğrenme ortamını oluşturma
- Uygun öğrenme etkinliklerine katılma
- Öğrenme zamanının arttırılması
- Sorumluluğun öğretimi

Disiplin tanımı için yukarıdakilere ilave olarak başkasının hukukuna riayet etmeyi de ekleyebiliriz (Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, 1961). Sınıf içi disiplinin sağlanması için; eğitim ortamında öğrencinin öğretmenin alanına müdahale etmemesi, öğretmenin de öğrenciye kendi hukukuna müdahalede bulunmaması kendiliğinden sınıf içi disiplinin tesisine yardımcı olacaktır.

Ewertson ve diğerleri (1997) istenmeyen davranış, disiplinle ilgili önemli kavramlardan biridir. İstenmeyen davranışları önemsiz sorun, az önemli sorun, büyük fakat sınırlı etkisi olan sorun, artan veya yayılım gösteren sorun olmak üzere dört sınıfa ayırmışlardır (aktaran Aydın, 2004).

Eğitimdeki problemleri çözebilmenin yolu istenmeyen öğrenci davranışlarındaki nedenlerin tanınmasından geçmektedir. Öğrenciler tarafından, sınıf içerisinde birçok sebepten dolayı istenmeyen davranışları göstermektedirler. Bu sebepler, öğretmenlerin tarafından genellikle bertaraf edilebilmekte ya da değiştirilebilmektedirler. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olan sebepler bulunmaktadır. Öncelikli olarak bu sebeplerin tespit edilmeleri ve sonrasında da en uygun çözüm yöntemlerine başvurmak gerekmektedir. Problemlerin çözümleri belirli sebeplerin ele alınarak incelenmesinde gizlidir. İstenmeyen davranışların sebeplerini tespit etmek, onları düzeltmek ve kontrol etmek için son derece önemlidir (Özdemir ve ark., 2017, s. 249-252).

Humphreys'e göre okuldaki disiplin sorunlarına kaynaklık eden ve öğrencilerin gösterdiği davranışlardan bazıları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir (aktaran Celep, 2014, s. 254-256).

Tablo 1. Anne Babaların Disiplin Sorunları

Anne Babaların Kontrolsüz Disiplin Sorunları	Anne Babaların Kontrollü Disiplin Sorunları
* Çocuklara bağırırlar. * Çocuklara emreder, hükmeder ve onları kontrol ederler. * Kontrol aracı olarak aşağılama ve alaycılığı kullanırlar. * Çocuklarla dalga geçer, onları azarlar ve eleştirirler. * Çocukları "kötü", "küstah", "dik başlı", "aptal", "haylaz" ve "adam olmaz" olarak etiketlerler. * Terk edecekleri tehdidinde bulunurlar. * Çocukları uzaklaştırmakla tehdit ederler. * Çocukları fiziksel olarak korkuturlar. * Çocuklara fiziksel olarak saldırırlar. * Çocuklarının üzerine yürürler, onları çekiştirir ve iteklerler. * Hafif yanlışlara oransız cezalar tayin ederler. * Çocukları birbirleriyle karşılaştırırlar. * Çocuklara ilk adlarıyla seslenmezler. * Aşırı serttirler. * Çocuklardan aşırı beklentiler içindedirler. * Çocukların esenliğine hiç ilgi göstermezler. * Yanlışları ve başarısızlıkları cezalandırırlar. * Hatalı oldukları için asla özür dilemezler. * Çocukların sorumsuz davranışlarına tepkileri tutarsızdır.	* Eşlerinin kendilerini ve çocukları kontrol etmesine izin verirler. * Çocukları şımartır ya da aşırı düşkünlük gösterirler. * Çocukları ve eşlerini kontrol etmek için düşmanca sessizliklerden yararlanırlar. * Küser ve geri çekilirler. * Gereksinimleri nadiren ifade ederler. * Çok az "hayır" derler. * Ortılığı velveleye vermezler. * Mantıksız ricalara aşırı kolay biçimde boyun eğler. * Fiziksel ya da duygusal anlamda istismar edildiklerinde kendileri ya da çocuklar için karşı duramazlar. * Her zaman memnun etmeye çalışırlar. * Çekişmeli konulardan sakınırlar. * Çocukların sorumluluk dışına kaymalarına izin verirler. * Eşleriyle ilişkilerinde çocukları bir kurye olarak kullanırlar. * Sevilmek ve kabul edilmek için eşlerine ve çocuklara ileri derecede bağımlıdırlar. * Ürkek ve korku içindedirler. * Tanışmalardan kaçınırlar. * İtaatkârdırlar. * Mükemmeliyetçidirler. * Çocukların istenmeyen davranışlarını onaylarlar. * Çocuklar için gereğinden fazlasını yaparlar. * Çocukları aşırı derecede korurlar. * Karşı konulmaz bir istenme arzusu taşırlar.

Kaynak: Celep C., (2014, s.254-256) Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama.

Tablo 2. Öğrencilerin Disiplin Sorunları

Öğrencilerin Kontrolsüz Disiplin Sorunları	Öğrencilerin Aşırı Kontrollü Disiplin Sorunları
* Sınıfa gürültülü biçimde girmek, * Diğer öğrencilerin üzerine yürümek ve onları iteklemek, * Başkalarına bağırarak, * Otururken sıraya vurmamak, * Komik olmaya çalışarak, * Derste çevresine dönmek, * Sınıfta söz almadan konuşmak, * Sandalyeleri sallamak, * Sınıfta izinsiz dolaşmak, * Arkadaşlarla konuşmak ve fısıldaşmak, * Başkalarının dikkatini dağıtmak, * Sırayı dizlerle kaldırmak, * Şarkı söylemeye ya da mırıldanmaya başlamak, * Dikkat dağıtıcı sözlü ya da fiziksel gürültü yaratmak, * Sürekli olarak nesnelerle oynamak, * Yerinde desteklere saldırganca tepkide bulunmak, * Sınıfta etrafa uçaklar fırlatmak, * Diğer öğrencilerin çalışmasına müdahale etmek, * Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak, * Huysuzluk patlamaları sergilemek, * Diğer öğrencilerin sahip olduklarını çalmak, * İlgisiz yorumlarda bulunmak, * Diğer öğrencilerin ya da öğretmenin eşyasına zarar vermek,	* Uç noktada utangaçlık, * Çekingenlik, * Yeni durumlara karşı korku içinde olmak, * Seçici dilsizlik, * Aşırı akademik çalışmalar, * Sıklıkla hayallere dalma, * Yersiz kaygılanma, * Zayıf öğrenme dürtüsü, * “Başka bir dünyada kaybolmuş” görünmek, * Takıntılı ya da içsel duyuların esiri olmak, * Gereğinden fazla kesinlik, * Kılı kırk yarma, * Kabul görme ve övgüye zayıf tepki verme, * Seslenildiğinde yanıt vermede başarısızlık, * Sınıf öğretmenine aşırı bağlanma, * Hiçbir biçimde yardım rica etmeme, * Göz göze gelmeme, * Soruları yanıtlarken uç noktada gerginlik, * Sorulara ilgisiz yanıtlar verme, * Sıklıkla bir cümle ortasında iken konuşmasının kesilmesi.

Kaynak: Celep C., (2014, s.254-256) Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama.

Tablo 3. Öğretmenlerin Disiplin Sorunları

Öğretmenlerin Kontrolsüz Disiplin Sorunları	Öğretmenlerin Aşırı Kontrollü Disiplin Sorunları
* Öğrencilere bağırarak, * Öğrencilere emretmek, hükmetmek ve onları kontrol etmek, * Alaycılığı ve küçümsemeyi kontrol aracı olarak kullanmak, * Dalga geçmek, azarlamak, eleştirmek, * Öğrencileri "donuk", "zayıf", "tembel" olarak nitelemek, * Öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek, * Öğrencilere dik dik bakmak, * Öğrencilerin üzerine yürümek ve onları iteklemek, * Öğrencileri gözden çıkarmak, * Yanlışlar için asla özür dilememek, * İlk dersi iyice öğrenmemiş öğrencilere aldırmadan sonraki derse geçmek, * Yargılayıcıyı, * Bazı öğrencileri sevmemek, * Gözde öğrencilere sahip olmak, * Yanlışları ve başarısızlıkları cezalandırırlar.	* Utangaç ve sıkılgandırılar, * Edilgendirler, * Çekingendirler, * Memnun etmek için aşırı kaygı içindedirler, * Hayır demekle zorlanırlar, * Mükemmeliyetçidirler, * Değişimden nefret ederler, * Öğrencilerin kendilerinden hoşlanmalarını isterler, * Öğrencilerden korkarlar, * Meslektaşlarının kendilerine dair görüşlerinden kaygılanırlar, * Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının fark edilmeden geçilmesine göz yumarlar, * Sınıf yönetimine ilişkin sorunları açığa vurmazlar, * Derslere hazırlanırken gereğinden fazla çaba harcarlar.

Kaynak: Celep C., (2014, s.254-256) Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama.

Etkili öğretmenler istenmeyen davranışların nedenlerini bilgi ve tecrübelerine dayanarak veya empatik bir bakış açısıyla tahmin edebilirler, ayrıca bu davranışları sınıfın sosyal ve duygusal ortamı içinde olumlu davranışa dönüştürmek için çaba gösterir ve öğrenme-öğretme faaliyetlerinde ve sınıfın ilişki sisteminde birçok değişiklik yaparlar. Sınıf içinde meydana gelen disiplin sorunları, öğretmenin sınıftaki zamanın bir kısmını bunlarla baş etmek için harcamasına ve öğrenme zamanının bir kısmını bunlarla baş etmek için harcamasına ve öğrenme zamanının boşa geçmesine neden olmaktadır. Öğretmenler, istenmeyen davranışların olmadığı sınıfları hayal ederler,

fakat böyle sınıflarla çok ender karşılaşılır. Sınıfta birçok öğrenciyle baş etmek durumunda olan pek çok öğretmen, bu görevin ağırlığı altında ezilip düş kırıklığına uğrayabilir. Davranış değiştirme, sadece problemlili davranışların değiştirilmesi anlamına gelmemektedir. Uygun davranışın sürekliliğini sağlayan, problemlili oluşmasına fırsat tanımayan ortamların hazırlanması da bu kapsam içinde ele alınmalıdır. Bu durumda öğretmene düşen, öncelikle sınıfta, istenmeyen davranışların oluşmasına engel olmak, söz konusu davranışlar meydana geldiğinde de duruma uygun yaklaşımları izleyerek, davranışın sönmesini sağlamaya çalışmaktır (Özdemir ve ark., 2017, s. 252).

Aşağıda verilen bazı gazete haberlerinden sınıf yönetiminde sınıf içi disiplini sağlamanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Olumsuz öğretmen ve idareci uygulamaları sonucu meydana gelen sınıf içi sorunlar aktarılmıştır. OECD ülkeleri arasında sınıf içi disiplini sağlama noktasında ilk on ülke içinde olmamız için, çağın durumuna göre öğrenci olumsuz davranışlarına karşı iletişimin ön planda tutulması ve sınıf içi disiplini sağlamak için yeni metotların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Çorlu Ahi Evran Meslek Lisesi'nde geçen hafta sosyal medyaya düşen bir görüntü eğitim dünyasında çok konuşuldu.

Öğrencilerden biri ders anlatmaya çalışan öğretmene el şakaları yaparak, onu kucağına alıyor. Sinirlenen öğretmen de öğrencisine tokat atıyor. Çorlu Kaymakamlığı da öğretmen ve öğrenciler hakkında soruşturma başlatıyor.

(<http://www.hurriyet.com.tr/egitim/liselerde-disiplin-40740096>, 2018)
13.02.2018 tarihli haber. Erişim:13.02.2018)

Söz konusu habere göre, okula telefonla gelmek serbest, sınıfta ya da derste kullanmak ve sosyal medyada sınıfta çekilen görüntüyü yaymak yasak. Burada cep telefonu rahat rahat kullanılmış. Öğrenci öğretmenine her türlü hakarete bulunmuş. Belli ki “Bana bir şey olmaz” mantığıyla hareket ederek, disiplin cezasını önemsememiş. Ya okula ve öğretmene saygısı yok, ya da okumak istemiyor, okul onun için cazip değil. Öğrenciler bu kadar rahat hareket ettiğine göre öğretmenin de sınıf yönetimi ve iletişim sorunu olduğunu göstermektedir.

Sınıfta akıl almaz olay! İki öğrenciyi kavga ettiren öğretmen görüntülendiğini anlayınca...

Sınıfta iki öğrencisini kavga ettiren matematik öğretmeni E.S., görüntülendiğini anlayınca elindeki tahta silgisini attığı öğrencisini başından yaraladı. Öğretmen açığa alındı.

Tire Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde matematik öğretmeni olan E.S.'nin dersinde iki öğrenci tahta önünde kavga etmeye başladı. E.S. de

masasında oturdu, kavgayı izledi. Haber'de yer alan görüntülere göre kavgaya teşvik eden sözler kullandı. E.S., bu anları cep telefonu ile görüntüleyen öğrencisine ise tahta silgisini fırlattı ve başından yaraladı. Görüntülerde, E.S.'nin, öğrencilerinden birisinin diğerini döveceğini söylediği, ayrıca sınıftaki öğrencilerin de kavgayı teşvik eden sözlerine rağmen şiddet ortamına müdahalede bulunmadığı görüldü. (<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sinifta-akil-almaz-olay-iki-ogrenciyi-kavga-ettiren-ogretmen-goruntulendigi-fark-edince-40802300>, 2018) (12.04.2018 tarihli haber. Erişim:12.04.2018)

Söz konusu habere göre böyle öğretmen tarafından sınıf yönetiminden yoksun bir şekilde dört yıllık meslek hayatı olmasına rağmen bu şekilde meslek icra edemeyeceği ve idare tarafından açığa alınarak Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla idari soruşturma açıldığı belirtilmiştir.

OKULDA YARIM DİSİPLİN

OECD, üye ülkelerin ilk ve orta dereceli okullarında sınıf disiplini araştırdı. Japonya okulda en disiplinli okul çıkarken, Türkiye 65 ülke arasında 28'inci olarak orta sıralarda yer aldı

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) üye ülkelerinin ilk ve orta dereceli okullarında yaptığı araştırma ile sınıf içi disiplini inceledi. OECD'nin 2000 yılında başladığı çalışma sonucunda hazırlanan 'Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Raporu'nun son ayağı olan sınıf içi disiplin araştırmasına göre son on yılda üye ülkeler genelinde olumlu yönde gelişme yaşandı. Araştırma sırasında öğrencilere, öğretmenlerinin sınıfı susturmak için ne kadar zaman harcadığı soruldu. Üye ülkeler genelinde, 2000 yılında öğretmenlerin yüzde 67'sinin sınıfı susturmak için 'uzun zaman harcamadığı' tespit edilirken, bu oran 2009'da yüzde 73'e çıktı. Sınıf içi disiplin alanında 65 ülke arasında Japonya birinci olurken ilk sıralarda Batılı ülkelerin değil, Asyalı ve Doğu Avrupalı ülkelerin yer alması dikkat çekti. Türkiye ise 28'inci sırada yer aldı. Türk öğrencilerin yüzde 74'ü öğretmenlerin sınıfı susturmasının uzun sürmediğini ya da nadiren uzun sürdüğünü söyledi. Böylece Türkiye OECD ülkelerinin ortalamasının iki puan üstünde yer aldı. İlk on ülke Japonya, Kazakistan, Shanghai-Çin, Hong Kong-Çin, Romanya, Güney Kore, Azerbaycan, Tayland, Arnavutluk, Rusya olurken son on ülke Katar, Tunus, Norveç, Şili, Lüksemburg, Fransa, Hollanda, Finlandiya, Yunanistan, Arjantin ülke oldu.

(<http://milliyet.com.tr/okulda-yarim-disiplin-gundem/1394374>, 2011) (24.05.2011 tarihli haber. Erişim:24.05.2011)

Yukarıdaki habere göre OECD ülkelerinde 2000 yılından son yıllara doğru sınıf içi disiplini sağlamada öğretmenlerin etkili oldukları ortaya çıkmaktadır. OECD üye ülkeler genelinde sınıf içi disiplinin sağlanması yönünde olumlu yönde gelişmeler yaşandığı ortaya çıkmaktadır.

Sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi, etkili çözüm yollarının uygulanması öğretmenin görevi olan eğitimin amaçlarını gerçekleştirme açısından önem taşımaktadır. Sınıf içi disiplinin sağlanması ve çözüm yöntemlerinin uygulanması

idarecilerin desteği ile birlikte etkili sınıf yönetimi ile uygulanabileceği bunun da öğrencinin öğrenimine ve öğretmenin verimliliğine yansıyacaktır.

1.1.1 Sınıf Yönetimi

İnsanlar öğretmen olarak doğmazlar, eğitim ve uygulama ile iyi öğretmen olurlar. Öğretmenlik insan ile ilgili, insanı tanımaya temel alan mesleklerden biridir. Kuşkusuz iyi öğretmen olmak için öğretmenin ya da öğretmen adayının iyi bir alan uzmanı da olması gerekir. Ancak insanı tanımak iyi bir öğretmen olmanın ilk koşuludur. Alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve temel sosyal bilimler formasyonu olmadan asla iyi bir öğretmen olunamayacaktır (Özdemir ve ark., 2017, s. 2).

Öğretmenler, aileler ve hatta öğrenciler için eğitimde hiçbir konu ve ya sorun sınıf disiplininden daha fazla ilgi çekmemiştir veya kaygıya neden olmamıştır. Evertson ve Weinstein (2006) sınıf yönetimini öğretmenlerin hem akademik hem sosyal ve duygusal öğrenmeyi destekleyen ve kolaylaştıran bir ortam oluşturmaya yönelik uyguladıkları eylemler ve önlemler olarak tanımlamıştır. Bu tanım, öğretmenin sorumluluğu ve sınıf yönetimi stratejilerinin öğrenciler için belirlenen çoklu öğrenme amaçları doğrultusunda kullanımı üzerine odaklanmıştır (Korpershoek, Harms, de Boer, van Kuijk, ve Doolaard, 2014'dan aktaran Özdemir ve ark., 2017, s. 12).

Doyle'a (1986) göre sınıf yönetimi, sınıfta düzen problemini çözmek için öğretmenlerin kullandıkları eylemler ve stratejilerdir. Bu bağlamda, etkili öğretmenler, yönetimi öğrenci davranışını kontrol etmek için değil, öğretim için ortamı yapılandırmacı bir tarzda düzenlemek ve yönlendirmek için kullanırlar denebilir (Özdemir ve ark., 2017, s. 13).

Bosch'a (2006) göre sınıf yönetimi, bir bakıma öğretmenin nasıl çalıştığı, sınıfın nasıl işlediği, öğretmenin ve öğrencilerin birlikte nasıl çalıştığı ve öğrenme ve öğretimin nasıl gerçekleştiği anlamına gelir. Öğrenciler için, sınıf yönetimi, sınıfın nasıl çalıştığı konusunda kontrol sahibi olmak ve öğretmenin ve öğrencilerin birbiriyle nasıl etkileşime geçeceğini açık bir şekilde anlama manasına gelir. Hem öğretmenler hem de öğrenciler için, sınıf yönetimi bir koşul değil, bir süreçtir (aktaran Özdemir ve ark., 2017, s. 13).

Sınıf yönetimi sadece disiplin ve öğrenci davranışıyla ilişkili olan bir kavram değildir. Daha geniş bir manada, sınıf yaşamının daha geniş amaçlarını gerçekleştirmenin bir aracı olarak düşünülebilir. Bu bağlamda, sınıf yönetiminin iki önemli amacı vardır. Ming-tag ve Wai-shing' (2008) göre bunlar:

1. Öncelikle sınıfta destekleyici ve saygılı bir öğrenme ortamı oluşturmak için gerekli bir koşuldur. Etkili öğretim ve öğrenme, iyi bir düzen ve pozitif bir öğrenme ortamı var olduğunda gerçekleşebilir. Disiplinin sınıf yönetiminin çok önemli bir boyutu olduğu görüşü ve esasen öğrenme için gerekli şartları oluşturma'nın bir aracı olduğu çeşitli eğitimciler tarafından kabul edilmiştir.

2. Sınıf yönetimi öğrencilerin kişisel, sosyal ve duygusal benlikleri bakımından gelişimlerini desteklemede etkin/proaktif ve gelişimsel bir yoldur (aktaran Aydın, 2004).

Genel olarak sınıf yönetiminin amacı; öğrencilerin hoşgörü, örnek davranış ve öğrenme ihtiyaçlarını temin etmeye uygun yapılandırılmış bir ortamda davranışsal, sosyal ve akademik yönden başarı elde etmelerini sağlamaktır. Günümüzde, her ne kadar geleneksel sınıf yönetimi anlayışı pek çok öğretmen tarafından halen devam ettiriliyor olsa da, yerini çağdaş sınıf yönetimi anlayışına bırakmıştır. Çağdaş yaklaşım, öğrencinin duygusal, düşünsel ve zihinsel gelişimine uygun insancıl bir yaklaşıma sahiptir. Bu yaklaşımda, eğitim ve öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci vardır. Öğrenci, bir başka ifadeyle, sınıf yaşamının nesnesi değil öznesidir. Sınıfta uyulması gereken kurallar, dersin amacı, kullanılması gereken öğretim yöntem ve teknikleri vb. demokratik bir şekilde tartışılıp, öğrencilerle birlikte belirlenmelidir. Burada öğretmen daha çok rehber olarak rol oynar (Aydın, 2015, s. 6).

Marzano ve diğerlerine göre öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi için yapmaları gereken üç şey vardır (aktaran Özdemir ve ark., 2017, s. 14). Bunlar:

1. Çok etkili öğretim stratejilerini uygulamak için akılcıca seçimler yapmak,
2. Öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak için sınıf öğretim programı tasarlamak,
3. Sınıf yönetimi tekniklerinden etkin bir şekilde yararlanmak.

M.Oliver ve Reschly'e (2007) göre etkili sınıf yönetimi, aşağıdakileri içeren kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir. Bunlar (aktaran Özdemir ve ark., 2017, s. 15):

- Okul ve sınıf ortamının yapılandırılması
- Öğrencilerin derslere aktif biçimde katılımını yönetme
- Sınıf kurallarını ve rutinleri uygulama
- Uygun ve istenen davranışları cesaretlendiren prosedürleri uygulamaya geçirme
- Davranış azaltma stratejilerini kullanma

- Öğrenci davranışlarını izlemek amacıyla veriler toplama ve bunları kullanma ve gerekli olduğunda sınıf yönetimi prosedürlerini değiştirme ve düzeltme.

Marzano ve diğerleri'ne (2003) göre, zayıf yönetilmiş bir sınıfta etkili öğretim ve öğrenme gerçekleşmez. Eğer öğrenciler düzensiz ve saygısız ise ve hiçbir açık kural ve prosedür davranışı yönlendirmiyorsa, bu sınıfta kaos norm haline gelir. Bu tür durumlarda hem öğretmenler hem de öğrenciler mustarip olurlar. Tam tersi, iyi yönetilen sınıflar öğretim ve öğrenmenin zevkli olduğu ve zenginleştiği bir ortam sağlar (aktaran Özdemir ve ark., 2017, s. 16).

1.1.2 Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıf yönetimi bir dizi etkinliklerden oluşmaktadır. Başar (2001, s. 4-6), sınıf yönetimi etkinliklerini beş boyutta ele almaktadır (aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 14-16):

Murdick ve Beverly'e (1996) göre birinci boyut, sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkindir. Sınıfın genişliği, sınıf alanının çeşitli etkinliklerin yapımı için bölümlenmesi, ısı, ışık, gürültü düzenekleri, renkler, temizlik, estetik, eğitsel araçlar, oturma düzeni, sınıftaki eşyaların sınıfın alanına oranı ve miktarı, öğrencilerin gruplanması en önemlileridir. Öğretmen ilk olarak bunları gözden geçirmelidir. Sınıfın fiziksel çevresine ilişkin bu alanların her biri, davranış problemlerine yol açabilecek nedenler olarak değerlendirilmelidir. Sınıfın fiziksel çevresi gözden geçirilirken, öğrencilerin yaşı, zihinsel fonksiyonları ve etkinlik biçimleri hesaba katılmalıdır. Dikkatle ve öğrenci özelliklerine göre düzenlenmemiş bir sınıf ortamı, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

Murdick ve Beverly'e (1996) göre ikinci boyut, plan-program etkinliklerinden oluşur. Ağaoğlu'na göre plan, program etkinlikleri, öğretmenin etkin bir öğretim lideri olarak sınıfta eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak tanır (aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 15). Sınıf etkinliklerinin örgütlenmesi ve planlanması, sınıf ortamını bozucu davranışların azaltılmasını sağlar. Bu planlarda sınıfta yapılacak yıllık, ünite boyunca ve günlük olarak gerçekleştirilecek rutinler yer alır.

Murdick ve Beverly'e (1996, s. 172) göre üçüncü boyut, zaman yönetimine yönelik etkinliklerdir. Zaman yönetimi; olayları olguları önceliklerine göre sıraya koyabilme becerisidir. Sınıfta öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi çabalarının bileşenleri, zamanın ve geçişlerin planlanması, ders izlencesinin belirlenmesi, ders

gerekli ön hazırlıkların ve becerilerin, ders süresince sergilenecek sözel olmayan davranışların tanımlanması ve öğrencilerin edimleridir.

Sınıfta zamanın tümü eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, sınıf süreçlerinin dikkatle planlanması, zamana bağlanmasıdır (Başar, 2001).

Dördüncü boyut, sınıf içi ilişkilerin düzenlenmesini içerir. Sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik etkinliklerdir. Sınıf kuralları, verimli ve etkili bir sınıf içi öğretim sürecinin akışına yardım eder (Başar, 2001). Canter (1989), öğretmenlerin sınıf kurallarını geliştirirken, aşağıdaki noktaları dikkate almalarını önermiştir (Murdick ve Beverly, 1996'dan aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 16):

1. Seçilen sınıf kuralları, öğrencilere sınıfta geçirilecek bütün zaman içinde beklenen davranışların neler olduğunu bildirmelidir.
2. Kurallar uyulabilir olmalıdır. Belirsiz ve anlaşılmayan kurallara uyma ve uymanın zorlanması güçtür.
3. Kuralların sayısı sınırlı olmalıdır.
4. Seçilen kurallara tutarlı biçimde uyulmalıdır.
5. Seçilen kurallar, öğretimsel çalışmalara ya da ev çalışmalarına değil sadece sınıf disiplinine ilişkin davranış kurallarını belirlemelidir.
6. Sınıf kurallarının belirlenmesine öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır.

Beşinci boyut, davranış düzenlemelerinden oluşur. Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin oluşturulması, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilip önlem alınması, kurallara uyumun sağlanması, istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyuta ilişkin etkinliklerdir (Başar, 2001).

1.1.3 Sınıf Yönetimi Modelleri

Başar (2001), sınıf yönetimi modellerini tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel model olarak sınıflamaktadır.

1. Tepkisel model; istenmeyen bir davranışa tepki gösterme esasına dayalı bir modeldir. Bu modelin amacı istenmeyen durum ve davranışın değiştirilmesidir.

2. Önlemsel model; hata yapmama ya da hatayı yaptırmamak için önceden önlem alma yaklaşımına dayalıdır. Bu modelde planlama düşüncesi hakimdir ve istenmeyen davranışı veya sonucu öngörme söz konusudur.

3. Gelişimsel model; sınıf yönetiminde öğrencilerin, fiziksel, psikolojik, ahlaki, duygusal vb. açılardan gelişimlerinin esas alınması ve sınıf yönetimi uygulamalarının öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği anlayışına dayanır.

4. Bütünsel model; ilk üç modelin bir sentezi olarak değerlendirilebilir. Bu model, önlemsel sınıf yönetimine ağırlık verme, gruba olduğu kadar bireye de yönelme, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştıran nedenleri ortadan kaldırmak için sınıf ortamında gerekli düzenlemeleri yapma, öğrencilerin gelişimsel özelliklerini dikkate alma ve gerektiğinde tepkisel modeli kullanma anlayışına dayanır. Bu model sınıfı, onu etkileyen çevresiyle birlikte bir bütün olarak görür.

Sınıf yönetiminde izlenmesi gereken asıl model, katılımcı ve esnek yapılandırılmış çağdaş yaklaşımdır. Çağdaş yaklaşım, öğrencinin duygusal, düşünsel ve zihinsel gelişimine uygun insancıl bir modeldir. Burada eğitim-öğretim etkinliklerinin merkezinde merkezin de öğrenci yer alır. Başka bir deyişle, öğrenci sınıf yaşamının nesnesi değil, öznesidir. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amacı vb. etkinlikler demokratik biçimde tartışılır. Bu tartışmalarda öğretmen daha çok rehberlik rolü oynar. Her durumda birden çok olan karar seçeneklerinin olumlu ve olumsuz yönleri aydınlatılarak, grup tartışması yönlendirilir. Böylece sınıfta en geniş uzlaşma oluşturularak, grubun belli amaçlar doğrultusunda bütünleşmesi sağlanır. Ancak bu tartışmalarda, öğrencilere eşit söz hakkı sağlanmalı ve azınlıkta kalan görüşlerin de seslendirilmesine özel bir önem verilmelidir (Aydın, 2015, s. 6).

Çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımı, sınıfı bir sistem olarak algılamayı gerektirir. Bu anlamda sınıf; öğrenci, öğretmen, ders programları, eğitim ortamı gibi iç, okul, çevre ve aile gibi dış etmenlerin etkileştiği bir alandır. Dolayısıyla sınıf içi yaşam, gerçek yaşamdan yalıtılmış bir ortam değil, canlı ve dinamik süreçler toplamıdır. Öğretmen, bu sürecin iç ve dış dinamiklerini oluşturan özgün koşulların bilicinde olmalıdır. Şu halde öğretmen, okul içindeki ve çevredeki olanaklardan eğitim amacıyla en uygun şekilde yararlanmalıdır. Örneğin, öğretmen bir yandan okuldaki rehberlik servisi ile diğer yandan öğrencilerinin aileleri ile yakın ilişkiler geliştirerek, sistemin öğelerinden

yararlanabilir. Böylece, hem eğitim sorunları karşısında yalnız kalmaktan kurtulur hem de eğitim sistemini etkileyen öğelerin katkılarını bütünleştirir (Aydın, 2015, s. 7).

Doğal olarak kolektif ve duyarlı bir sınıf atmosferi sağlanarak, eğitimin kalıcılığı artırılır. Çünkü davranış değişikliği sürecinin, sadece sınıfla sınırlandırılması, gerçekçi ve geçerli bir yaklaşım değildir. Ancak her koşulda, sınıf yönetiminin en önemli ögesi olan öğretmen, öğrencileri için bir model olmayı başarabilmelidir (Aydın, 2015, s. 7-8).

1.1.4 İstenmeyen Davranış Nedir?

Okulda eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış istenmeyen davranış olarak açıklanabilir. Öğretmenin öğretimini, öğrencinin kendisinin ve diğerlerinin öğrenmesini engelleyen, öğrenme ortamını doğrudan ya da dolaylı olarak rahatsız edici olan, karışıklık yaratan davranışlar olarak tanımlanabilir (Özdemir ve ark., 2017, s. 246).

Bunun için önce davranış ve istenmeyen davranış arasındaki farkı belirtmek gerekmektedir. Davranış, insanların sergilediği iyi ve kötü, doğru veya yanlış, faydalı veya faydasız, üretici veya gereksiz, fiziksel ve zihinsel hareketler olarak tanımlanabilir. İstenmeyen davranış ise, duruma veya ortama uygun olmayan, bilinçli olarak yapılan davranışlardır. Okulda, eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. Öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını, istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört temel ölçüt vardır. Bunlar:

1. Davranışları nedeniyle, öğrenci kendisinin veya sınıftaki bulunan diğer arkadaşlarının öğrenmelerini engellemektedir,
2. Davranışları nedeniyle, öğrenci kendisinin veya sınıftaki bulunan diğer arkadaşları açısından da güvenliklerini tehlikeli duruma düşürmektedir,
3. Davranışları, okula ait demirbaş araçlar ile gereçlere veya arkadaşlarına ait eşyalara zarar vermektedir,
4. Davranışları, öğrenci ile diğer öğrencilerin sosyalleşmelerini engellemektedir.

Davranış bilimcilerinin belirtilmekte olduğu ve öğretmenler tarafından şikâyet edilen sınıfın içerisinde ortaya çıkan istenmeyen davranışları önemlilik sırası baz alınarak şu şekilde sıralayabilmemiz mümkün olmaktadır (Özdemir ve ark., 2017, s. 247);

1. Saldırı: Öğrencilerin, öğretmenlere ya da öteki öğrenci arkadaşlarına fiziki ya da sözlü saldırılarda bulunması.

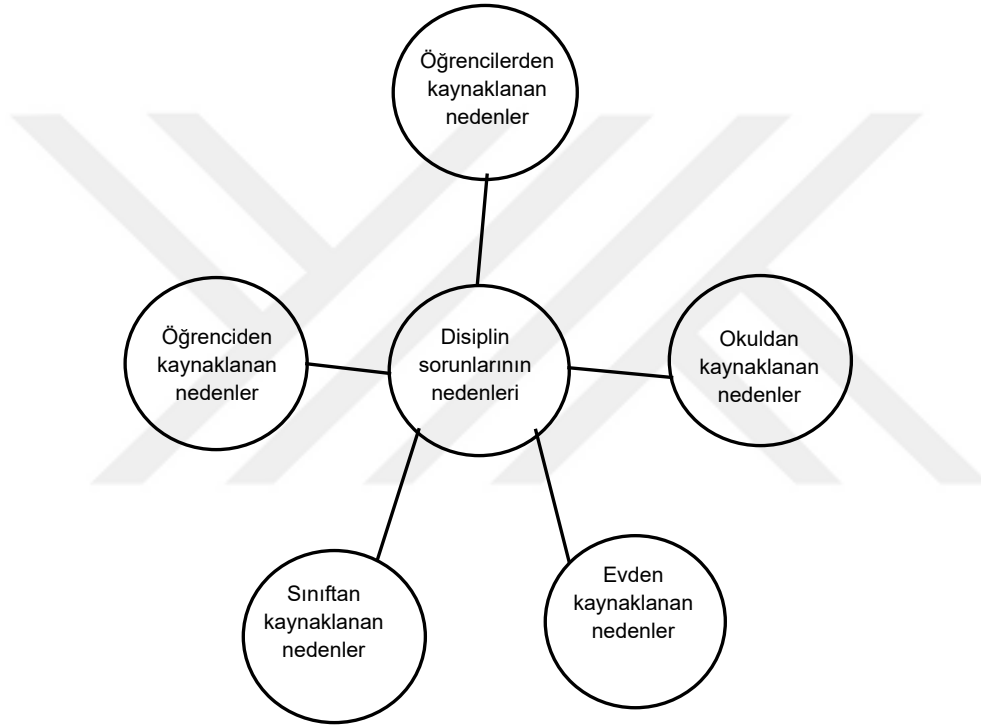
2. Ahlaksızlık: Kopya çekilmesi, yalan söylenmesi, hırsızlık yapılması, iftira atılması.
3. Otoriteye karşı gelmek: Öğretmenleri tarafından öğrencilerinden yapılmasını istediği hususlara itirazlarda bulunma, söz hakkı verilmeksizin söz almak.
4. Sınıf içinde saygısızlıkta bulunma: Yüksek bir ses tonu ile konuşmak, garip davranışlarda bulunmak, sınıf içerisinde dolaşmak, sınıftaki öğrenci arkadaşlarına rahatsızlık vermek, sınıfa ya da sınıfın eşyalarına zarar vermek.
5. Zamanın boşa geçirilmesi: verilmiş olan görevleri yerine getirmemek, ders ile ilgilenmemek, derslerin haricinde başka şeylerle meşgul olmak.

Yaygın olarak istenilmeyen, hatalı, yanlış ya da disiplin problemleri biçiminde de isimlendirilen, sınıfın içerisinde istenilmeyen öğrenci davranışları şeklinde nitelendirilmekte olan davranışları ise şöyle sıralayabilmemiz mümkündür (Özdemir ve ark., 2017, s. 248-249);

1. Sınıfın içerisinde yiyecek yemek,
2. Gürültülü hareketlerde bulunmak (sözsüz),
3. İtaatsizlikte bulunmak,
4. Sırası gelmeksizin konuşmak,
5. Yavaş davranmak,
6. Geç gelmek,
7. Diğer öğrenci arkadaşlarına engel olmak,
8. Saldırganca davranmak,
9. Düzensiz olmak,
10. Oturması gerektiği halde ayakta durmak,
11. Sınıftaki demirbaş eşyaları zarara uğratmak,
12. Devamlı olarak mazeretlerde bulunmak,
13. Dikkatleri kendi üzerine çekmeye gayret göstermek,
14. Okulun yönetmelik ve kurallarına aykırı davranmak,
15. Kılık-kıyafetlerine gereken özenin gösterilmemesi,

16. Hırsızlık yapmak,
17. Okulun haricinde edindiği kötü alışkanlıklarını sınıfın ortamına taşımak,
18. Ders sırasında cep telefonunu kullanmak suretiyle derslerin gizliliğini ihlal edebilecek çekimler, kayıtlar vb. işlemler yapmak,
19. Derslerin işlendiği sırada çekim, kayıt gibi videoları sosyal medya üzerinde yayınlama.

1.1.5 Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar

Şekil 1. Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar

1. Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler: Öğretmenler ve okul yönetimi çoğunlukla davranış problemlerinin kaynağı olarak öğrenciyi suçlamaktadır. Onlara göre, öğrenciler kendi okul veya sınıflarına gelmeden önce veya okul ve sınıfın önemli bir etkisi olmaksızın davranış problemleri göstermektedirler. Dolayısıyla bunu düzeltmenin ve normal davranmalarını sağlamanın kendilerini aşan bir boyut teşkil ettiğini ve kendilerinin de görevi olmadığını, bunu ailenin katkılarıyla uzmanların düzeltebileceğini iddia etmektedirler. Bu kısmen doğrudur. Çeşitli faktörlerin etkisi altında davranış problemlerinin bir kısmının kaynağı öğrencinin kendisidir. Ancak bu problemlerin önemli bir kısmı, ciddi problemler olmayıp öğretmenin ve okulun çabasıyla rahatlıkla düzeltilebilir. Öğrenciden kaynaklanan problemler; (1) öğrencinin kişilik özelliklerinden,

(2) başarı durumundan ve (3) gelişim döneminin özelliğinden kaynaklanabilir (Okutan ve ark., 2017, s. 252-255).

2. Okuldan Kaynaklanan Nedenler: Genellikle okullarda haftanın ilk günü olan Pazartesi günü ilk birkaç dakika ile haftanın son günü olan Cuma gününün son birkaç dakikası, okul dönemi ya da yılının son birkaç günü, esnek olmayan çizelgeler, duyuru sistemindeki arızadan kaynaklanan düzensiz anonslar, düzensiz ziyaretçi hareketliliği, kötü ışıklandırma, havalandırma ve ısıtma ve yan sınıftan veya koridordan gürültü gelmesi vb. kaynaklar istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olabilir (Özdemir ve ark., 2017).

3. Aileden Kaynaklanan Nedenler: Anne babaların çocuklarına birey olarak tepkileri farklılık gösterebilir. Ev içindeki ve genellikle okula da taşınan nedenlerden bir kısmı şunlardır: Anne-baba arasındaki zayıf ilişkiler, anne babanın zayıf özgüveni, anne baba ve çocuk arasındaki zayıf ilişkiler, ayrılık, ölüm, boşanma, anne babanın istenmeyen davranışları, kardeşler arasındaki anlaşmazlıklar.

4. Sınıftan Kaynaklanan Nedenler: Sınıfta bulunan canlı öğelerin özellikleri dışındaki tüm özellikler bu başlık altında toplanabilir. Bunlar sınıfın görüntüsü, sıraların düzeni, ısı ve ışık durumu, yetersiz havalandırma ya da ısıtma, sınıf mevcudu, oyun ya da spor etkinliklerinin olamaması, gibi kaynakları kapsar. Sınıfın fiziksel olarak yetersiz olması, sınıf etkileşimini olumsuz etkiler ve istenmeyen davranışların meydana gelmesine yol açar.

5. Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler: Öğretmenden kaynaklanan nedenleri üç temel kategoride ele alınabilir; (1) öğrenci rolünü algılama, (2) düşük beklenti geliştirme ve (3) kullandığı öğretim tarzı. (Okutan ve ark., 2017) tarafından öğretmenden kaynaklanan nedenler şu şekilde açıklanmaktadır;

Good ve Brophy'e (2000) göre öğrenci rolünü algılama; uygun öğrenci faaliyetleri ve davranışlarına ilişkin öğretmen beklentileri "öğrenci rolü" olarak adlandırılır (aktaran Okutan ve ark., 2017). Öğretmen, kendi felsefesine uygun olarak öğrencilerin sınıf içindeki rollerini belirler ve onların bu rollere uygun davranmalarını bekler. Bu rollerin dışında davranış gösteren bireylerin davranışları istenmeyen davranışlar olarak kabul edilir.

Geleneksel disiplin anlayışını benimseyen öğretmenin sınıfındaki öğrencilerin kendilerine güvenleri azalacak, her an öğretmenin cezalandırması ile karşılaşma tedirginlik ve korkusu öğrencilerin öğrenmeye yönelik dikkatlerini ve çabalarını olumsuz

yönde etkileyecektir. Demokratik öğretmenin belirlediği öğrenci rolü, geleneksel yapıdaki öğretmene göre çok farklıdır. Demokratik öğretmene göre öğrenci rolü, aktif olarak bireyin doğrudan öğrenme olayına katılması ve bir şeyler üretme çabası içinde olmasıdır. Sessiz bir şekilde sırada oturan ve derse katılmayan öğrenci davranışı istenilmeyen özellikler taşımaktadır ve öğretmen bununla ciddi bir şekilde ilgilenmelidir. Bireyin kendine güveni ve kendini sınıfın önemli bir üyesi olarak algılaması sınıfta kazandırılmaya çalışılan davranışlardan başlıcalarıdır. Demokratik sınıflarda istenmeyen davranışlar çok az görülür. Çünkü öğrenciler çoğunlukla öğrenme faaliyeti içerisindeyken, sıkılmaya ve istenmeyen davranışları göstermeye pek fazla zaman bulamazlar. Ancak, aşırı demokrasi bazen kötüye kullanımları beraberinde getirir. İçsel kontrol ve motivasyonu gerçekleştirme zayıf kalan bireyler, serbest hareket etmeyi bir fırsat olarak görüp bunu kötüye kullanma eğilimine girebilirler. Onun için, demokrasi içerisinde küçük miktarda denetim ekleyerek sınırlandırma getirmek verimliliği artırmada etkili olabilir (Okutan ve ark., 2017, s.164-165).

Düşük beklenti geliştirme; Öğretmenler öğrenci rolünü belirlemede, tüm öğrencileri dikkate alabildiği gibi sınıftaki öğrencilere yönelik farklı roller de belirleyebilirler. Öğretmenler çoğunlukla sınıflarındaki öğrencileri çeşitli etkenlerin etkisiyle düşük ve yüksek beklentili öğrenciler olarak algılar ve onlara farklı davranışlar gösterir. Çoğunlukla yüksek beklentili öğrencilere olumlu yönde davranırken, düşük beklentili öğrencilere olumsuz yönde davranırlar. Sınıfta istenmeyen davranışlar çoğunlukla düşük beklentili tarafından gösterilir ve bunun nedeni ise öğretmenlerin gösterdiği davranışlara bağlı olarak öğrencilerin kendilerini algılama şekilleri ve sınıfta onlara verilen fırsatlardır (Okutan ve ark., 2017, s.164-165).

Düşük beklentili öğrenciler sınıfta genel olarak pasif kalmayı tercih ederler ve akademik faaliyetlere çok az katılırlar. Bu öğrenciler, yanlış zamanda soru sorma, dikkatli dinlememe, sorularının düzeyinin uygun olmaması ve sorulan sorulara yanlış cevap vermeleri durumunda öğretmen tarafından azarlanacaklarını ve aşağılanacaklarını düşünmektedirler, çünkü öğretmenin daha önceki davranışları bunu göstermektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin düşük beklentili öğrencilere sorulan sorulara cevap verirken daha az zaman tanımaları, cevaplar yetersiz olduğu zaman daha az ipucu vermeleri ve doğru cevabı söylemeleri, daha az ödül verirken, başarısızlıklarını daha fazla eleştirmeleri onları sınıfta pasifliğe itmektedir (Öztürk ve Koç, 2001).

Kullandığı öğretim tarzı; Öğrencilerin öğrenmesine yönelik olarak, öğretmenin sınıf içinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin yapısı ve niteliği öğretim tarzını göstermektedir. Bir sınıf ortamında öğretmen, öğretim tarzını belirlerken öğrencilerin öğrenme verimliliğini esas almaktadır. Öğrencinin öğrenme için harcadığı zaman miktarı dikkat yoğunluğu arttıkça, istenmeyen davranışlara yönelme azalmaktadır. O halde sınıf ortamında öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesini engellemek için yapılması gereken en önemli çaba bireyin öğrenme verimliliğini, motivasyonunu ve öğrenmeye yoğun olarak ayırdığı zaman miktarını artırma üzerinde odaklaşmalıdır. Bunları gerçekleştirmenin en etkili yolu ise, etkin bir öğretim tarzını kullanmaktır (Okutan ve ark., 2017, s.166-167).

1.1.6 Disiplin Modelleri

Disiplin anlayışları bakımından öğretmenler arasında farklılıklar vardır. Bir öğretmene göre disiplinsizlik olarak tanımlanan bir davranış diğer bir öğretmene göre disiplinsizlik sayılmamaktadır. Her öğretmen disipline ilişkin olarak kendi tolerans düzeyini belirler, kendi tarzını geliştirir. Öğretmenlerin disiplin sağlamada disiplin modellerinden haberdar olmaları, kendilerine özgü tarz geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

1.1.6.1 Etkili Disiplin Modeli (Canter Modeli)

“Etkin disiplin” şeklinde de bilinmekte olan modelin geliştirilmesi Canter ve Canter (1976) tarafından yapılmıştır. Sınıfların yönetimi üzerinde “Öğretmenler daha etkin olmaları gereklidir” tezi savunulmaktadır. Aynı zamanda modelde, öğretmenlerin öğrencilerinde açıkça ve sağlam bir biçimde otoritelerini kurmalarının gerektiği savunulmaktadır.

Moore'ye (1995) göre etkin öğretmenler, öğrencilerinden nazik ve sorumlu davranışları sergilemelerini istemek konusunda ısrarcıdır. İstedikleri takdirde tüm öğrenciler tarafından bunun yapılabileceği kabul edilmektedir. Uygun davranışlarda bulunmak aslında bir tercih sorunu olmaktadır. Etkin öğretmenler, kuralların zorla kabul ettirilmesi için uğraşmazlar, kurallara uyulmadığı takdirde oluşabilecek neticeleri bir tehdit unsuru şeklinde kullanmazlar, yalnızca açıkla yaparlar ve taahhüt ederler, ancak tehdit etmezler. Etkin öğretmenlerde bir tutarlılık olup öğrencilerin davranışına dayalı olarak davranış belirlemektedir (aktaran Dağlı ve ark., 2009).

Canter modelinin dayandığı varsayımlar şunlardır (Edwards, 1997, s. 70), (Celep, 2002, s. 175).

1. Öğrenciler kurala uymaya zorlanmalıdır.
2. Öğrencilerden uygun sınıf kurallarını belirleme izleme davranışı beklenilmemelidir.
3. Cezalandırma öğrencilerin kötü davranıştan kaçınmasını, iyi sınıf davranışı üstlenmesini sağlamalıdır.
4. İyi davranış, olumlu özendirmelerle kuvvetlendirilmelidir.
5. İyi bir sınıf yönetimi için aileler ve yöneticiler kuralları yerleştirmeye yardımcı olmalıdır.

Modele göre etkin bir öğretmen, hatalı davranışa tolerans göstermeyi reddeder (aktaran Dağlı ve ark., 2009).

1.1.6.2 Gerçeklik Terapisiyle Problem Çözme Modeli (Glasser Modeli)

Glasser, iyi bir disipline “gerçek terapi” demeyi daha uygun bulur. Glasser’in sorumluluğunu üstlenmesidir. Söz konusu modele göre, şayet öğrenciler isterlerse akılları başlarında, mantık çerçevesinde hareketlerde bulunabilirler ve kendi davranışlarının üzerinde bir kontrol sağlayabilirler. Glasser’in inandığı görüşüne göre; öğrenciler mantıklı varlıklardır ve eğer isterler ise davranışlarını kontrol edebileceklerdir. Öğrencilerin uygun tercihlerde bulunmalarında rehberlik etmek, öğretmenlerin görevidir. Öğrencilerden her birinin davranışlarını daim uygun karşılıklarıyla takip etmeli, yanlış davranışlarında hiçbir özürlerinin kabul edilmemesi gerekir. Ancak, bu istenmeyen davranışları sergileyen öğrencileri cezalandırılmak ya da övmek anlamı taşımamalıdır. Cezalandırma ile övgüler, öğrencilerde istenmeyen davranışlarının açısından doğrudan sorumluluklarını kabul etmelerine engel olmaktadır. Ceza, öğrencilerin kin duygularının açılmasına neden olurken, övgüler ise öğrencilerin tüm davranışlarında ya da bazı davranışlarında daima övgü beklentisi içerisine girmelerine yol açmaktadır (Burden, 1995’den aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 247).

Glasser yaklaşımındaki temeli; öğrencilerin ailelerinin veya okullarının karşılaması gerekli olan bazı gereksinimlerinin olduğudur. Öğrenciler istenmeyen davranışları gösterdiklerinde, bunların kesinlikle karşılanmamış olan gereksinimlerine dayandırılmaktadır. Öğrenciler, uyum sağlamakta zorlanıyor ve üretken davranışlar

sergilenemiyorsa, bu noktada öğretmenlerin, kendi davranışlarında ve sınıfın yapısında değişim yapabileceği yöntemleri bulması gerekmektedir (Glasser, 1990, Celep, 2002, s. 233'dan aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 248).

1.1.6.3 Kounin Modeli

Kounin modeli, grup yönetimini ve “dalga etkisini” vurgular. Burden’e (1995) göre Kounin, öğretmenin sınıfta hatalı bir davranışta bulunan öğrencinin davranışını düzelttiğinde bu durumun o öğrencinin yakınındaki diğer öğrencileri de etkilediğini bulmuştur ve buna “dalga etkisi” adını vermiştir. Sınıf içerisinde istenmeyen davranışların ortaya çıkması halinde, dalga etkisi yönteminin uygulanmasıyla birlikte gelecekte ortaya çıkacak aynı ya da benzer problemler önlenmiş olur (aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 248).

Kounin, hatalı davranışların caydırıcısı olarak, gruba odaklanma ve grup yönetimin önemine dikkat çekmektedir. Öğretmen derslerden yumuşak bir şekilde başka konulara geçme yeteneğine sahip olmalıdır. Başka bir konuya geçerken dersi yarıda kesip askıda bırakmamalı ve düzensiz bir şekilde konudan konuya atlamamalıdır.

1.1.6.4 Davranışçı Model (Skinner Modeli)

Burden’e (1995, s. 51-52) göre davranışçı model, davranışların çevre tarafından ödül ve ceza yoluyla öğrenildiğini ifade eden Skinner’in savı üzerine temellendirilmiştir. Davranışçı modelin temel varsayımı, davranışların sonuçlarını ve getirilerini ya da davranışı izleyen ödüllendirmeleri değiştirerek davranışların kontrol altına alınabileceği ve değiştirilebileceğidir. Kurallara uyan ve istenen performansı gösteren öğrencilere pekiştiriciler ve ödüller verilir. Öğretmenler öğrencilere uyumlu davranışlarından dolayı yiyecek, şeker gibi ödüller ya da simgesel ödüller (puan, para puan vb.) verirler. Öğrenciler periyodik olarak kendilerine verilen puanlar karşılığında ödüller kazanabilirler veya istedikleri bir etkinliği düzenleyebilirler. Uygunsuz davranan ya da istenen performansı gösteremeyen öğrenciler ilgiden ve ödüllerden yoksun bırakılır veya cezalandırılır (Dağlı ve ark., 2009, s. 249).

1.1.6.5 Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli (Gordon Modeli)

Gordon’un (1974) tasarlamış olduğu etkili öğretmenlik eğitim modeliyle, öğretmenlere öğrencileri ile ne şekilde olumlu ilişkiler kurabileceklerinin öğretilmesi

hedeflenmiştir. Gordon'a göre, öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarında, açık aynı zamanda kışkırtıcılıktan uzak iletişimlerde bulunarak bu davranışların azaltılabileceği ifade edilmektedir. Gordon, bu hususta öğretmenlerin anlayış gösteren tavırlar sergileyerek hatalı öğrenci davranışlarının azaltılabileceğine inanmakta ve bunu savunmaktadır.

Etkili Öğretmenlik Eğitim modelinde, sınıf içerisindeki sorunları çözebilmenin yolunun sorunların kaynağının bulunmasından geçtiği yani önce kaynağın bulunmasının gerektiği ifade edilmektedir. Söz konusu model, sınıfta meydana gelen sorunlarla ilgilenirken önce "sorun kime ait?" sorusu ile başlayıp, ardından sorun öğrencinin sorunu ise, Gordon tarafından öğretmenlere, hem danışman hem de yardım eden rolünde aktif dinleme (empatik dinlemeyi) önerilmektedir. Öğretmenler bu noktada, öğrencilerin kendi sorunlarına kendilerinin çözüm yolunu bulmalarında yardımcı olmaktadır. Ancak diğer yandan şayet sorun öğretmenlere ait olsaydı, bu durumda öğretmenler ile öğrencilerin ortak bir çözüm yolunu bulmaları gerekmektedir (aktaran Dağlı ve ark., 2009, s.249).

Ayrıca Gordon (1996) tarafından "Kazan-Kazan" yöntemi içerisinde iki taraf (öğretmen-öğrenci) açısından da kabul görebilecek, yani her iki tarafından kaybetmeksizin kazanabilecekleri ortak bir çözümün üretilmesinden söz edilmektedir. Gordon, hiçbir kimse bir başkası ile başa çıkmak mecburiyetinde kalınmayacak olan yeni yolların bulunmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu yöntem, problemin özünün araştırılmasına ve onu iyileştirilmesine yönelik olmaktadır.

Gordon, öğretmenlerin genellikle problem gerçekte kendilerine ait olmasına rağmen "sen" mesajını kullanarak öğrencilere yöneldiklerini ortaya koymuştur. Gordon, "hatalısınız", "zayıfsınız", "dalgınsınız" gibi ifadeler yerine, problem durumla ilgili olarak sizin neler hissettiğinizi belirten ve bu davranışın yol açtığı sonuçları belirten "ben" mesajları kullanılmasını ve doğru davranış olarak ne istenildiğinin belirtilmesini önermektedir. "Gürültü yapman, benim ve arkadaşlarının dikkatini dağıtıyor ve arkadaşlarına yardımcı olamıyorum", gibi ifadeler "ben" mesajlarına örnektir.

Öğretmenlerin, sınıf içerisinde etkin bir yönetimi sağlayabilmeleri açısından şu hususların dikkate alınmaları gerekmektedir (Edwards, 1997, s. 157), (Celep, 2002, s. 230), (Gordon, 2017, s. 60-61).

1. Öğretmenler, öğrencilerin kendi sorunlarının yine kendileri tarafından çözümlenebileceğine içtenlikle inanmaları gerekmektedir. Öğrenciler çözümleri bulmak hususunda yavaş kalıyor veya oyuyorlar ise, öğretmenler yine de söz

konusu yönetime güven duymalı, çok uzun süreler dahi devam etse çözüm bulunana dek sürdürmesi gerekmektedir.

2. Öğretmenler, duygu ve hislerin genellikle anlık ve geçici olduklarını bilmelidirler. Bu bağlamda, etkin dinlemeler öğrencilerde duygulardan duygulara atlamalara, duygularını boşaltılmalarına, dağıtmalarına hatta açığa çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

3. Öğretmenler, öğrencilerine sorunlarının çözümü konusunda yardım etme hususunda istekli olmalı ve buna zaman ayırmalıdır.

4. Öğretmenler, sorunları bulunan her bir öğrenciyle ilgilenmelidirler ancak bu esnada kendi kimliklerini de muhafaza etmelidirler.

5. Öğretmenlerin, öğrencilerinin sorunlarının paylaşılması hususunda ve bu konuların konuşulmasına başlanmasında zorluklar yaşanabileceğini de bilmeleri gerekmektedir.

6. Öğretmenlerin, öğrenci sorunları konusunda gizliliğe de saygı göstermeleri gerekmektedir. Genellikle öğretmenler kendi aralarında öğrencilerin sorunlarıyla alakalı olarak açık bir şekilde konuşmaktadırlar. Oysaki yapılacak hiçbir şey danışmanlık ilişkilerinde tahribat yaparak bundan hızlı şekilde yok edilmesini sağlayamaz (aktaran Dağlı ve ark., 2009).

1.1.6.6 Mantıksal Sonuçlar Modeli

Rudolf Dreikurs (1982) mantıksal sonuçlar disiplin modelini, öğrencilerde öz disiplinin oluşturulması amacıyla geliştirmiştir. Bu anlayışın temelini, öğrencilerin kendi disiplinlerini geliştirebilmeleri esası oluşturmaktadır. Yaklaşımındaki öz, öğrencilere kendi davranışlarının sorumlusunun yine kendilerinin olduğunu öğretmektir. Söz konusu model kapsamında, öğretmenler tarafından dünyanın gerçeklerinin öğrencilerine öğretilmesinin gereğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu modele Linda Albert tarafından 1989'da işbirliği esaslı disiplin kavramı ve Jane Nelson tarafından da 1987'de pozitif disiplin kavramı ilave edilmiştir. Bunların yanında bu modeli bir kısım kaynaklar Mantıksal Sonuçlar ile İşbirliği Modeli adıyla üç yazarında ismini beraber vermektedirler (Burden, 1995, s. 46-47'dan aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 251)

Dreikurs tarafından öğrencilerde bir kabul görme ve onaylanma isteklerinin bulunduğu, bu nedenle davranışlarının da bu isteklerinin gerçekleştirilmesine dönük olduğu ifade edilmektedir. Hedeflerine varmaya yönelik davranışlarının arka planında

da “ait olma” gereksinimleri bulunmaktadır. Onaylanma isteğinde bulunan öğrencilerin bazıları, hatalı bir düşünceyle uygunsuz davranarak onaylanacakları zannına kapılmaktadırlar. Bundan başka, öğrencilerin merhamet duygusu ve içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri toplum için ne şekilde faydalı olabileceklerini de öğrenmesi gerekmektedir. Öğrencilere ayrıca insan hakları ile tüm insani değerlere önem vermelerinin öneminin de öğretilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilere aidiyet duygusu, eşitlik anlayışı ile karşılıklı olarak saygı duygularının geliştirilmesine engel olan diğer disiplin modellerine de karşı durmayı içermektedir (Edwards, 1997 ve Celep, 2002’den aktaran Dağlı ve ark., 2009, s. 246-252).

1.1.6.7 Olumlu Disiplin Modeli (Jones’un Modeli)

Psikolog Fredric H. Jones’un disiplin hakkındaki modelinin asıl noktası, öğrencilerin öz kontrollerini oluştururken onlara yardımcı olmak ve onlara destek olmaktır. Bu doğrultuda vücut dilinin etkili kullanımını vurgulamış ve istenen davranışları motive etmek için teşvik sistemlerinin nasıl kullanacağı üzerinde durmuştur. Sınıf disiplini “öğrenmeyi en üst noktaya çıkarmak ve istenmeyen davranışları en aza indirmek” üzerine temellendirilmiştir (Özdemir ve ark., 2017).

Jones’in üzerinde yoğunlaştığı temel fikirlerden birisi, derste öğretmenin zamanını nasıl kullandığına ilişkindir. Genellikle öğretmenlerin zamanlarının %50’sini ders dışı şeylere harcadıklarını belirtmektedir. Örneğin; öğrencilerin izinsiz konuşması, kalkıp gezinmesi, gürültü yapması, hayale dalması vb. kaybedilen bu zamanın öğretmenin beden dilini kullanarak kazanabileceğini savunmaktadır. Öğretmen, göz teması, yüz ifadeleri, beden sinyalleri ve fiziksel yakınlık ile öğrencilerini görevlerinin başında kalmaya uygun davranmaya motive edebilirler. Öğrencilere sağlanacak bu etkili yardım, onların daha iyi davranmalarını ve daha çok iş yapmalarını sağlayacaktır. Jones’e göre iyi disiplin %90 civarında etkili beden dili ile sağlanır. Jones disiplin problemlerinin sınıftaki rutinlerden ve işlemlerin yanlış yönetimden kaynaklandığını savunur Özdemir ve ark., 2017).

Disiplin modellerinin öne çıkardığı kavramlar ve ortak noktaları Tablo 5’te özetlenmiştir (Moore, 1995’den aktaran Özdemir ve ark., 2017).

Tablo 4 Disiplin Modellerinin Öne Çıkardığı Kavramlar ve Ortak Noktaları

	Canter	Dreikurs	Glasser	Kounin	Skinner	Gordon	Jones
Davranışta sorumluluğa teşvik		x	x				
Kuralların oluşturulması	x	x	x		x		
İstenmeyen davranışın kaynağını bulma		x	x			x	
Uygun davranışı destekleme	x				x		
Kesin sınır koyma	x	x	x		x		
Kendi disiplinini oluşturma		x	x			x	x
Dalgalı etkileri kullanma				x			
Model olma				x		x	
Sınıf toplantıları düzenleme	x		x				
Problem çözme adımlarını izleme						x	
Otorite kurmanın öğretmen için gerekliliği	x			x			
Cezalandırıcı tepkide bulunma	x			x			
Uygunsuz davranışın kaynağını araştırma			x			x	
Otoriter olma	x			x			
Beden dili							x
Danışman gibi yaklaşma		x				x	
Problem ortaya çıktığında durdurma				x			
Gerçek terapi olarak yaklaşma							x
Dersi ilginç hale getirme					x		
Empati kurma						x	x
Kuralları beraber belirleme						x	

Kaynak: Moore (1995, s. 296) den yararlanılarak düzenlenmiştir.

1.1.7 Sınıf İçi Disiplin Problemlerinin Çözümüne Dönük Bazı Öneriler

Bir sınıfta yeni ya da uzun süredir görev yapmakta olan bir öğretmen olabilirsiniz. Sınıf öğretmeni ya da branş öğretmeni olabilir. Okulunuzda ya da sınıfınızda ciddi disiplin problemleri yaşanıyor olabilir. Farkında olarak ya da farkında olmadan, doğru ya da yanlış pek çok uygulamanız olmuş olabilir. Bununla birlikte göz ardı edilmemesi gereken en önemli nokta ilişki (iletişim-etkileşim) kurma biçimimizin tüm öğrencilerimizi etkileyen en önemli araç olduğudur. İyi bir sınıf atmosferi yaratmak için öncelikle öğrencilerimize karşı sağlıklı bir model olmamız gerekmektedir. Sözlü ya

da sözsüz yapacağımız her davranış, öğrencilerimizi etkileyecektir. Davranışlarımızın etki derecesi, bu davranışları ne derece inanarak ve samimiyetle yaptığımıza bağlıdır. Olumlu görünen; zorlatılan ya da yapmacık davranışlar, beklenen etkiyi yaratmayacağı gibi süreç içinde hem bize hem de öğrencilerimize, ilişkinin tutarsızlığı bağlamında zarar verebilecektir. Bu da ciddi bir güven bunalımına neden olacaktır. Peki, sınıf içi disiplini sağlamada ve bazı problemleri çözmede bir öğretmen olarak hangi davranışları kendimize ölçüt olarak belirleyebiliriz (Çetin ve ark., 2014, s. 188)?

1.1.7.1 Birinci ilkemiz “zarar vermemek” olmalıdır

Tıpta, psikolojide ve eğitimde göz önünde bulundurulması gereken en önemli birinci ilke “zarar vermemektir”. Faydalı olmaktan önce zarar vermemek gelir. Bir öğretmen çok iyi öğretici olabilir. Kendi branşıyla ilgili olarak akademik anlamda yeterli bireyler yetiştiriyor olabilir. Öğrencilerini sınavlarda dereceye sokuyor olabilir. Fakat bu öğretmen aynı zamanda öğrencileriyle alay ediyor, onların onurlarını kırıyor ya da sırf başarılı olmaları için onların gelişimsel özelliklerini ihmal ederek aşırı yükleniyorsa bu öğretmen zarar veriyor demektir. Eğer öğretmenini başarı tanımı, tek başına “ders ve öğrenme başarısı” ise bazı öğrencilerin bundan zarar görmesi kaçınılmaz olacaktır. Öğretmenin beklentilerini karşılayamayan öğrencilerin zaman içinde geri kalıp, disiplin problemleri beklenen bir sonuç olabilir (Çetin ve ark., 2014, s. 189).

1.1.7.2 Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıyız

Zarar vermemenin bir diğer boyutu da bireysel farklılıklara saygıdır. Dünyaya gelmiş ve gelecek tüm bireyler, tek yumurta ikizi ve hatta kopya (klonlanmış) bireyler dahi olsalar birbirlerinden farklı, biricik ve eşsizdirler. Sınıf içinde bireysel farklılıkların ihmal edildiğinin en önemli göstergesi, öğretmenin öğrencileri arasında kıyaslama yapmasıdır. Sözlü olarak söylenmese de öğrenciler, tembel ve çalışkan gibi farklı sıralara ayrılabilmekte; başarısız olan öğrenciler, başarılı öğrencilerle kıyaslanabilmektedirler. Bu tür mesajlar, zayıf öğrencinin kendini kötü ve tuhaf hissetmesine neden olur. Zira kendisinde bir bozukluk vardır. Normalleşmesi için kendine örnek gösterilen arkadaşı/kardeşi gibi olmalıdır. Sonuçta bireysel ilgi ve yetenekleri göz ardı edilen çocuk, öğretmenin akademik anlamdaki ya da davranış anlamındaki beklentilerini karşılayamadığında, disiplini bozarak ve öğretmenin kendisine olan ilgisini çekerek olumsuz bir yöntemle de olsa kendini var etmiş olacaktır (Çetin ve ark., 2014, s. 189).

1.1.7.3 Öğrencilerimize koşulsuz saygı ve kabul göstermeliyiz

Sınıfımızdaki öğrenciler, farklı farklı ailelerden gelmektedirler. Rengi, anadili, milliyeti ve dini farklı öğrencilerimiz olabilir. Sosyoekonomik olarak farklı düzeylerden geliyor olabilirler. Gelmiş olduğu çevre ve kimlik her ne olursa olsun öğrencilerimizin her biri, bir birey olarak değerli ve saygıya layıktır. Kendisine olumsuz yönde farklı davranıldığını hissettiği anda çocuk, öğretmenine olan güvenini kaybedecektir. Kendisi için önemli bireyler (anne-baba-öğretmen gibi) tarafından kabul edilmeyen kişilerin kendilerini kabul etmeleri de güç olmaktadır.

(Şahin, 2000)'nin okul müdürlerinin yeterlilikleri üzerine yapmış olduğu çalışmada da müdürlerin üzerinde önemle durdukları yeterlilik alanlarından biri “dinleme” ve “etkili iletişim becerisi” de saygı davranışının en önemli göstergeleri ve en çok önem verilen yeterlilik alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer bir öğretmen, öğrencilerinin kendisini dinlemesini istiyorsa öncelikle kendisi sabırla öğrencilerini dinlemelidir. Dinleme, sadece duymak değil, karşımızdakini doğru olarak anladığımızı doğru geri bildirimlerle ona iletme. Özellikle disiplin sorunlarının çözümünde uzun vadede etkisi en fazla olan yaklaşım biçimi “öğrencilerimize bir birey olarak gösterdiğimiz sürekli saygıdır.”

Öğretmenin gösterdiği saygı, aynı zamanda aile içinde varlığı ve değeri önemsenmeyen bir öğrenci için ihtiyaç duyduğu bir ilaç gibidir. Bireyin varlığı onaylanmakta, sınıf içinde akademik başarısı ne olursa olsun ona değer verilmektedir. Bu tutum, öğrenciyi sınıfa ve öğretmene daha fazla bağlayacaktır. Yaşanan sorunların çözümü de en azından daha kolay olacaktır. Aksi takdirde öğrenci, ihtiyacı olan saygıyı elde etmek için zorbaca ve disiplini bozacak davranışlar sergileyebilir (Çetin ve ark., 2014, s. 189-190).

1.1.7.4 Doğru ödül ve ceza yöntemleri kullanmalıyız

Ödül ve ceza, doğru kullanıldığında olumlu etki yaratan; yanlış kullanıldığında zararı yararından fazla olan birer ilaç gibidir. Bu açıdan rasgele ve amaçsızca kullanılmamalıdır.

Ödül, istenen bir davranışın ortaya çıkma olasılığını artıran uyaranlardır (Akman ve Erdem, 1995). Bir öğretmenin öğrencisinin olumlu bir davranışı karşısında ışıldayan gözlerle ona bakması ödül olabileceği gibi, öğrencisine maddi değeri çok yüksek bir hediye vermesi de ödül olabilir.

Ceza ise istenmeyen bir davranışın ortaya çıkma olasılığını azaltan ve bireyin hoşuna gitmeyen uyarılardır (Akman ve Erdem, 1995). Bir öğretmenin, öğrencisinin olumsuz bir davranışı karşısında hüzünlü gözlerle ona bakması ceza olabileceği gibi, öğrencisini şiddetli bir şekilde dövmesi de ceza olabilir.

İşte hem ödül hem de ceza kendi içinde geniş bir yelpazeye sahiptir. Kimi öğrenci için ödül olan bir şey kimi öğrenci için ödül niteliği taşımayabilir (Ersanlı, 2003). Aynı şekilde bazı öğrenciler için ceza olabilen bir şey bir başka öğrenci için ceza olmayabilir. Ödülün ya da cezanın niteliğini belirleyen, öğrencinin o ana kadar almış olduğu ödül ya da ceza niyetiyle verilen uyarana olan tepkisini belirler. Örneğin, her gün kendisine kaliteli çikolatalar alınan bir çocuğa verilen ufak bir şeker, onun istenen davranışı için bir ödül olmayacaktır. Benzer şekilde her gün dayak yiyen bir çocuğa istenmeyen davranışı karşısında bağırıldığında ceza etkisi yaratmayacaktır. Öyleyse istenmeyen davranışlar sergileyen bir öğrencimizin hangi tür ödül ve cezaya doygunluk geliştirdiğini bilmemizde yarar vardır. Genellikle bu tür durumlarda en büyük sorun, öğrencinin ailesi ya da diğer öğretmenleri tarafından aşırı uçlara kaymış maddi içerikli ödül ve ceza yöntemlerinin kullanılmış olmasıdır. Bu yüksek doygunluk düzeyi, öğretmenin işini bir hayli zorlaştırmaktadır (Çetin ve ark., 2014, s. 190-191).

Ödül ve cezanın etkisini belirleyen bir diğer husus da, ödülün de cezanın da davranışın hemen ardından verilmesi ve öğrenciye mutlaka hangi davranışı için ödül ya da cezanın verildiğinin açıklanmasıdır (Akman ve Erdem, 1995). Aksi takdirde öğrenci, pek çok davranıştan hangisi için ödülü ya da cezayı aldığını kestiremezse bu bizim amaçladığımızın dışında başka davranışlara yorumlanabilir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da, eğitimde cezanın-özellikle maddi içerikli cezanın-davranışı değiştirmede, sadece istenmeyen davranışı geçici bir süre ortadan kaldırdığıdır. Ceza, istenen davranışı ortaya çıkartmada yeterli ve doğru bir araç değildir (Hilgard ve Atkison, 1979'dan aktaran Çetin ve ark., 2014).

Kohn'a (1994) göre ödül ve ceza bir madalyonun iki yüzü gibidir. Ona göre iyi ve doğru değerlerin kazandırılması ödüllendirmeden daha etkilidir. Kohn ile aynı fikri paylaşan Nelsen, Lott ve Glenn de (2001) gerek ödülün gerekse cezanın davranış değişikliği için istenen uyarılar olmadığı; asıl olanın sorumluluk duygusunun gelişmesi, güzel ahlaki değerlerin kazanılması ve çocuğun yanlış davranışların sonuçlarını görüp, çözüme katılma becerisinin geliştirilmesi olduğunu savunmuşlardır (Çetin ve ark., 2014).

Kohn, Nelsen ve arkadaşlarının yaklaşımlarından anlaşılan, maddi içerikli ödül ve cezanın öz-disiplini sağlamaktan uzak, tamamen dıştan kontrollü bireyler yarattığıdır. Çocuğun manevi olarak takdir edilmesi, onure edilmesi, davranışı pekiştiren önemli bir husustur. Yine yanlış davranışın sonuçlarından mahcubiyet duyma, davranışın tekrarlama olasılığını azaltmaktadır. Burada altı çizilmesi gerek nokta; sevginin, saygının ve takdirin bir ödül niyetiyle verilmemesi ve yine ceza niyetiyle mahrum edilmemesidir (Çetin ve ark., 2014).

1.1.7.5 Öğretmen problemleri davranış karşısında yaşadığı duygunun farkında olmalıdır

Öğretmenin kriz durumlarında duygusal farkındalık içinde olması oldukça önemlidir. Bu farkındalık iç (kendinin) ve dış (sınıf) kontrol duygusunu korumasına yardımcı olacaktır. Öğretmen, öğrencilerle ilişkilerinde entelektüel olarak kişiliğini kaybedip duygusal ve hırçın hareketler içine girmemelidir. Öğretmen, hırçınlaştığı zaman öğrencinin saygısını kaybeder, zayıf yönlerini ortaya koyar. Bunu fark eden öğrenci, öğretmenin bu yönünü otoriteyi sarsacak şekilde kullanabilir (Erdoğan, 2000). Öğretmen, kendisinin de farkında olmadığı bazı nedenlerden ötürü bazı öğrencilerden hoşlanmayabilir. Sonuçta öğretmen bir insandır ve sevgi de doğal bir duygulanımdır. Olumlu ve olumsuz bazı aktarımlardan (transferanslardan) dolayı bazı öğrencileri severken bazı öğrencileri de sevmeyebilir. Öğretmen eğer duygularının ve nedenlerinin farkına varmadan “saygılı davranışı” da ihmal ederek, tamamen duygularının etkisi altında davranırsa öğrenciye ve ilişkisine zarar verecektir (Çetin ve ark., 2014, s. 193).

1.1.7.6 Öğrencilerin kişiliklerine değil, davranışlarına dönük eleştirilerde bulunmalıyız

Hümanistik psikolojinin eğitime en büyük katkılarından biri de, normal koşullar altında insanın iyiye, doğruya ve gelişmeye yönelik bir potansiyeli olduğu gerçeğidir. Eğitim bu potansiyeli ortaya çıkarmada bir araç olmalıdır. Rogers'e göre insan, özde iyi bir varlıktır. Onu kötü yapan benliği değil davranışlarıdır (Geçtan, 1988). Eğer insanın potansiyelini bir tohumla benzetecek olursak; tohumu ağaç yapmanın en uygun yolu, ona uygun toprağı, suyu ve güneş ışığını sağlamaktır. Ona gelebilecek tehlikelerden de onu koruduğumuz takdirde zamanla ağaç olmaması için bir neden yoktur. İşte insanın eğitimi de aslında bir müdahale değil, doğru ve uygun uyarıların verildiği ve gelişim için uygun faktörlerin sağlandığı bir kolaylaştırma sürecidir. Müdahaleden kasıt, bireyin potansiyeline ve tabiatına uymayan değişikliklerin yapılmaya çalışıldığı zorlamalardır.

Vişne olarak doğmuş bir meyveyi kiraz yapmaya çalışmak onun tabiatını bozmaktan öte bir şey değildir. İnatçı olarak tanımladığımız bir öğrenciyi sürekli kabul edici bir birey olmaya zorlamak eğitim değildir. Eğitim, onun inadını üretken davranışlar gösterme yolunda yine onun iradesini kullanarak yönlendirebilmektir (Çetin ve ark., 2014, s. 194).

Bu açıdan baktığımızda disiplini bozan ve istenmeyen davranışlar aslında yanlış eğitimin sonucu olmaktadır. Özellikle içinde ve devamında okulda devam eden yanlış müdahale ve uygulamalar, sorunlu davranışları ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin ihtiyaçları yanlış şekillerde karşılanmakta, ödül ve ceza uygulamaları yanlış davranışlar ortaya çıkarmaktadır. Bunun sonucunda da bu davranışlar, davranış olarak algılamamanın ötesinde artık bireyin kişiliği olarak gösterilmekte, kötü olan “yanlış davranışlar” değil “birey” olmaktadır. Birey de kendisini davranışları doğrultusunda ve çevrenin ona yakıştırdığı etiketler çerçevesinde tanımlamaktadır. Zira ona başka bir seçenek bırakılmamıştır. Sınıf içinde ya da dışında disiplin problemi yaşadığımız öğrencilerle çalışmaya başladığımızda, ona ve çevresine vermemiz gereken ilk mesajlardan biri de kötü/yanlış olanın “o” değil, onun “davranışları” olduğudur. Bu beraberinde şöyle bir mesajı da getirmektedir: “Özde iyi olan sen, davranışlarını değiştirirsen imajını da değiştirebilirsin. Değişmesini istediğimiz şey “sen” değil “davranışlarıdır”. Bu tutum, öğrencideki davranış değişikliği arzusunu güçlendirecek ve ona umut aşılayacaktır (Çetin ve ark., 2014, s. 194-195).

1.1.7.7 Asıl olan dış değil, iç disiplini sağlamaktır

Sınıf içi disiplini korumanın ve sürdürmenin en güvenilir yolu, öz-disiplini gelişmiş bireyler yetiştirmektir. Öğrencileri sürekli disiplini bozacak potansiyel bir tehlike gibi görüp aşırı baskı ve kontrol altında tutmaya çalışmak, hem öğretmenleri hem de öğrencileri yıpratacaktır. Sürekli dış kontrol iç kontrolün de gelişmesini engelleyecektir.

Çocuklar, yaşam deneyimi kazanmak için giriştikleri etkinlikler sırasında, bazı istenmeyen davranışlar da yaparlar. Bazı yetişkinler, bu davranışları kısıtlamak için baskı ve ceza uygulamaya çalışırlar. Böyle bir yaklaşımla, ancak dıştan denetimli çocuklar yetişebilir. Disiplinin dış denetim ve baskı olarak algılandığı bir ortamda, çocuk, korku, öfke ve kızgınlık duygularını yaşar. Saldırgan olmayı ve sorunlarını şiddet yoluyla çözmeyi öğrenir. Sonuçta zayıf vicdan ve ahlak gelişimi söz konusu olur (Selçuk ve Güner, 2003).

Öz-disiplini geliştirme aslında erken yaşta başlanması gereken bir eğitimidir. En önemli ayakları da sevgi, saygı, güven ve dürüstlüktür. Öncelikle aile içinde

deneyimlenmeli, ardından ilköğretiminin ilk yıllarında da pekiştirilmelidir. Dıştan denetimle yetiştirilmiş çocuklar ergenliğe bu şekilde girdiklerinde iç disiplinin gelişmesi oldukça güç olmaktadır. Bu dönemde ergenliğe özgü sorun ve çatışmalar da arttığından ciddi disiplin problemleri daha fazla görülmektedir. Bununla birlikte orta öğretim kademesinde de öğretmenin yaklaşımına ve öğrencilerin hazır bulunurluk düzeylerine göre öz-disiplini sağlamak imkânsız değildir. Öğretmen- öğrenci arasında sevgi, saygı ve güven ilişkisi yerleşir ve güçlenirse bu kolaylaşacaktır (Çetin ve ark., 2014, s. 195-196).

1.2 Amaç

Bu çalışma aşağıdaki sorulara yanıt aramayı amaçlamaktadır.

Mesleki Teknik Liselerde sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri nelerdir?

Alt problemler;

1. Öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin olarak okul idarecilerinin (Müdür ve Müdür Yardımcısı) çözüm önerileri ve çözüme katkıları nelerdir?
2. Branş öğretmenlerinin, sınıf yönetimine ve sınıf içi disipline ilişkin olarak karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Çözüm önerileri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplini sağlamaya yönelik tepkileri kişisel özelliklerine (mesleki kıdem, mezun olduğu okul türü, cinsiyet, çalıştığı okul türleri gibi), sınıf düzeylerine ve okul yapısı ve özelliklerine göre nasıl farklılaşmaktadır?
4. Öğrencilerin sınıf dışı istenmeyen davranışları karşısında velilerin tepkileri nelerdir ve bu tepkiler velilerin kişisel özelliklerine göre nasıl değişmektedir?

1.3 Önem

Öğretimin amaçları sağlıklı bir sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin ile mümkündür. Sınıf içerisinde eğitim öğretimin önceden belirlenmiş olan amaçlara uygun bir şekilde gerçekleşmesinden birinci derece öğretmen sorumludur. Ayrıca velilerin öğrencinin okul dışı olumsuz davranışlarına verdikleri çeşitli çözüm yaklaşımları da sınıf içi disiplinin sağlanmasında dolaylı olarak katkısı olacaktır.

Sınıf içerisinde öğrencilerin istenmeyen davranışları ile karşı karşıya kalan öğretmenlerin sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplini sağlamasında çözüm önerilerinin mesleğe yeni giren öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleği için tecrübe olacağı değerlendirilmektedir.

Bu araştırma; öğretmen tarafından sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplinin sağlanmasında, yönetici ve dolaylı olarak velilerin görüşleri de katkı sağlayacaktır. Okulun disiplin politikasının ve kurallarının kısaca kurumsal bir kimliğin olması (marka olması), öğretmen için sınıf içi disiplin problemlerini çözmede destek olacaktır. Okul veli etkileşimi ve öğrenci disiplin sorunlarının aile ile paylaşılması olumlu davranışların örnek gösterilmesi öğretmen açısından sınıf yönetimini kolaylaştıracaktır.

Bu araştırma ile; eğitim öğretimin üçlü sacayağı olan okul-öğretmen-aile işbirliği ile sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplini sağlamada problem sahalarını belirleyerek çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

Bu araştırma sonucu elde edilecek veri ve bulguların; sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik çözüm önerileri açısından, ilgili alana ve literatüre, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine fayda sağlayacak bir kaynak olarak kullanacağı çözüm önerilerine katkı sunması açısından uygun olacağı değerlendirilmektedir.

1.4 Varsayımlar

1. Amaçlı örneklem yolu ile katılımcıların seçilmesi esnasında öğretmenler ile yöneticilerin tavsiyeleri kabul edilebilir.
2. Yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri yöneticiler ile sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi disiplin problemlerine yönelik çözüm önerilerini ortaya çıkartması bakımından yeterli olmaktadır.
3. Verilerin toplanmasında kullanılan araçlara verilmiş olan yanıtlar güvenilir, samimi aynı zamanda doğrudur.

1.5 Sınırlıklar

1. Araştırmanın konusunu oluşturan sorununun çözümüne yönelik düzenlenecek mülakat formu, Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi öğretmenlerinin ve idarecilerinin sınıf yönetiminde sınıf içi disiplini sağlamada karşılaşılan problemlere dönük olarak verdikleri çözüm önerilerine yönelik görüşleriyle sınırlı olmaktadır.

2. Bu araştırma, İstanbul ili, Şişli ve Çekmeköy ilçesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi okullarından seçilen 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğretmenleri, okul idarecileri ve bu öğrencilerin velileri ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Sınıf Yönetimi : Yönetim, bir amacı gerçekleştirmek için madde ve insan kaynaklarını eşgüdümleyerek eyleme geçirme sürecidir. Sınıf yönetimi ise sınıfın amacını gerçekleştirmek için sınıfta bulunan öğretim kaynakları ile öğrencileri eşgüdümleyerek eyleme geçirme sürecidir.

Disiplin : Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü.(Türk Dil Kurumu)

Sınıf İçi Disiplin : Öğretim kurumlarında belli kuralların uygulanmasını sağlamak ve istenmeyen davranışların kontrol altına alınmasıdır.

Okul Disiplini : Okulda etkili eğitim-öğretim yapılabilmesi için kurulan düzen.

İstenmeyen Davranış : Okulda ve sınıfta eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir.

Yönetici : Ortaöğretim kurumlarında müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı görevlerinde bulunanlar olarak tanımlanmıştır.

Öğretmen : Bu çalışmada öğretmen, ortaöğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenleri olarak tanımlanmıştır.

1.7 İlgili Araştırmalar

Bu araştırmayla alakalı bulunduğu varsayılan araştırmalardan bazıları aşağıda sunulmaktadır. Bu kapsamda araştırmaları; öncelikle yurtdışında yapılmış olan çalışmalardan bazıları, ardından da yurtiçindeki yapılmış olan çalışmalar biçiminde sunumu yapılmıştır:

Konuyla ilgili benzerlik gösteren bir araştırmayı yapan Carotenuto (2011), öğrencilerdeki istenmeyen davranışlar üzerinde uyumun etkileri konusunda yapmıştır. Bunun yanında, araştırma kapsamında ortaokul öğretmenleri tarafından öğrencilerdeki düşük seviyede istenmeyen davranışların ne şekilde yönetildiği, ayrıca öğretmenlerden bazılarının istenmeyen davranışlar ile başa çıkmada öteki bazı öğretmenler ile kıyaslandığında ne şekilde daha etkili olabildikleri konusunda da inceleme yapmıştır. Sınıf içerisindeki gözlemleri, öğrenciler ve öğretmenler ile yapılmış olan mülakatlar, ayrıca okulun dokümanlarının ayrıntılı bir biçimde incelenmelerinin neticesinde temin edilmiş olan verilere göre; öğrenci davranışlarının üzerinde, öğretmenlerin inançlarının, sınıfı yönetme biçimlerinin ve okul uyumları benzeri birçok etkenin etkili olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır (aktaran Karahancı, 2013).

Araştırma kapsamında temin edilmiş olan verilerin neticesinde, istenmeyen öğrenci davranışlarını şu şekilde sıralayabilmemiz mümkündür; derslere geç kalınması, izinsiz olarak konuşmak, sınıf içerisinde bağırarak konuşmak, izinsiz olarak sırasından kalkmak, dersin bölünmesine neden olmak, ders esnasında gülmek, sakız çiğnemek, ders sırasında cep telefonu ile meşgul olmak tarzında genellikle düşük düzeydeki istenmeyen davranışlar olarak gerçekleşmektedir. Okul içerisinde sıkça görülmekte olan istenmeyen davranış türünün ise “izinsiz olarak devamlı konuşma” davranışının olduğunu ortaya koymuştur. Böyle istenmeyen davranışların öğrencilerin çalışmalarını engellemekte olduğu, ayrıca vakit kaybı oluşmasına da sebep olduğu açıkça ortaya çıkmış olmaktadır. Öğrenciler ile yapılan mülakatlarda, bu şekildeki davranışlar karşısında öğretmenlerin vermekte olduğu cezaların, sınıftan izole etmek ve dışlamak, bağırarak, tehdit etmek benzeri tepkilerden oluştuğunu, ancak bunların ise çok da etkili çözüm yöntemleri olmadıkları açığa çıkmıştır. Araştırmaların neticeleri, öğretmenler öğrenciler tarafından sergilenen istenmeyen davranışlara dönük olarak eğitimsel uygulamaya sıklıkla başvurmadıkları ve düşük düzeyli istenmeyen davranışlar karşısında herhangi bir uygulamanın yapılmadığını açıkça göstermektedir.

Konti (2011), ilköğretim okulları kapsamında sınıf yönetimi konusunun ne şekilde işlendiğinin ve sürdürüldüğünün hakkında bir araştırmada bulunmuştur.

Araştırmada ki bir alt amaç şeklinde de öğretmenler tarafından yapılan planlar ile programların hazırlık süreçleri, ders yılının başlaması öncesinde hangi tarz hazırlıkların yapıldığı, sınıflarının içerisindeki iletişimleri ne şekilde yönetmiş oldukları, öğrenme ortamının ne şekilde düzenlendiği, sınıflarının içerisinde istenmeyen davranışları ne şekilde önleyebildikleri, söz konusu davranışların neden dolayı ortaya çıktığı ve sınıf içerisinde istenmeyen davranışların engellenmesine dönük olarak hangi yöntemlerin uygulandığı açısından sınıf öğretmenleri ile şube öğretmenleri tarafından uygulanan yöntemleri araştırılarak incelenmiştir. Araştırmanın neticesinde, ilkokul öğretmenleri açısından sınıf yönetimiyle ilgili eğitimin ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır (aktaran Karahancı, 2013).

Nancy ile Shoho (2000), benzeri bir araştırmayı da öğretmenlerin özelliklerinin sınıf yönetim tarzı üzerinde ki etkileri konusunda yapmışlardır. Araştırmanın neticesinde, öğretmenlerde yaşlarının ve deneyimlerinin süresi yükseldikçe sınıfın yönetimi üzerinde çok daha kontrolcü aynı zamanda disipline oldukları saptanmıştır (aktaran Karahancı, 2013).

Karaboğa (2014) yönetici ve öğretmenlerin ortaöğretim okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerine yönelik araştırmasında; öğretmen görüşleri cinsiyet, görev (yönetici-öğretmen), okul türü, eğitim düzeyi, yaş, kıdem, mezun olunan fakülte değişkenlerine göre incelenmiştir. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve teorik kısım oluşturulmuştur. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgi formu ve Çerçi (2009) tarafından geliştirilen 24 maddelik disiplin nedenleri anketi kullanılmıştır. İstanbul Sultanbeyli’de yer alan resmi liseler evren olarak belirlenmiş ve buradaki 11 okuldan 240 öğretmene anket uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler SPSS’e (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) kodlanarak analizler yapılmıştır. Okullardaki disiplin sorunlarına ilişkin bulgular; Ortaöğretim kurumlarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Karahancı’nın (2013), sınıf öğretmenleri tarafından öğrencilerinin düşük düzeydeki istenmeyen davranışlarına dönük olarak verdikleri tepkilerin analizinin yapıldığı araştırmasında; cinsiyetlerine, yaşına, kıdemlerine ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili eğitimlerini aldıkları kurumların nitelikleri gibi bireysel nitelikler ile sınıfın seviyesi ile okulun yapısına ve niteliklerine dayalı olarak farklılaşmaların olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı içerisinde Kars il merkezinden uç örneklem yöntemiyle seçilmiş olan iki ilköğretim okulu içerisinde 9 erkek, 5 kadın

toplam 14 sınıf öğretmeninden ve 120 ilköğretim öğrencisinden (1.,2.,3.,4. ve 5.sınıflar) ile oluşan bireylerle gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Araştırmanın neticesinde, sınıf öğretmenleri öğrencilerinin düşük düzeydeki istenmeyen davranışları karşısında en daha fazla “sözel uyarıları, açıklama yapmayı ve görmezden gelmek” tepkileri verdiklerini, en az “rehberlik hizmetlerinden istifade etme, küme veya grup çalışmaları, anlatma biçiminin değiştirilmesi” tepkileri verdiklerini göstermiştir. Düşük düzeydeki istenmeyen davranışlara yönelik çok taleplerin olduğu okulda düşük düzeydeki tepkilerin çok daha fazla verilmiş olduğu saptanmıştır. Diğer taraftan da daha az taleplerin olduğu okulda ise, daha gelenekçi olarak bir sınıf yönetim anlayışıyla “ceza” gibi yüksek düzeydeki tepkiler verilmekte olduğu bunun yanında “dayak, bağırıp çağırma ve gözdağı vermek” gibi etik olmayan davranışların da sergilenmekte olduğu saptanmıştır.

Yıldırım’ın (2012) sınıf öğretmenleri tarafından sınıfları içerisinde sergilenmekte olan davranışları hakkında yapılmış olan araştırmanın neticesine göre; öğretmenler tarafından sergilenen otokratik davranışlarında karşısındaki kişinin cinsiyetine bağlı olarak değişim gösterdiğini; demokratik davranışlarında ise yaşları ile mesleki kıdem değişkenine dayalı olarak farklılıklar göstermekte olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu bağlamda elde edilen neticeler konu hakkında yapılmış olan diğer araştırmaların ışığında tartışılmak suretiyle gereken öneriler yapılmıştır.

Çankaya ile Çanakçı (2011) tarafından, sınıf öğretmenleri tarafından karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ve söz konusu davranışlar ile baş etmenin yollarının araştırdığı çalışmaları kapsamında, yüz yüze mülakat yapmış oldukları 60 sınıf öğretmeni tarafından şu görüşler beyan edilmiştir; Öğretmenlerin en sık karşı karşıya kaldıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının “derslere ilgi göstermemek, kopya çekmek, fiziki ve sözlü şiddet, öğretmenlere karşı saygısız tutum sergilemek, sorumluluk almamak, ders düzenini bozmak ve gruplaşmalar” bulunmaktadır. Öğretmenler tarafından istenmeyen davranışlar karşısından başvurulacak çözüm yollarının bazıları ise; “rehberlik ve danışmanlık yapmak, yüzleştirmeler, sorumluluk kazandırılması, ödüllendirmek ile sosyal destek verilmesi” benzeri kısa ve uzun dönemli çözüm öneriler bulunmaktadır.

Duran (2011) Uşak ili örneğinde ortaöğretim kurumlarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları ve okul yöneticilerinin çözüm yaklaşımları araştırmasında; okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları doküman analizi yapılarak; okul müdürlerinin disiplin sorunlarına yönelik çözüm yaklaşımlarına ilişkin verileri toplamak için ise

görüşme tekniği yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 26 okul müdürü oluşturmaktadır. Verilerin analizi betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki orta öğretim kurumlarında okul yönetimine en fazla yansıyan disiplin sorunlarının okulda kavga etmek, okulda sigara içmek, öğretmene saygısızlık ve törene katılmamak, dersin akışını ve düzenini bozucu faaliyette bulunmak, okulda olduğu halde özürsüz derse girmemek, okulda tütün ve tütün mamulleri taşımak ve kopya çekmek olduğu tespit edilmiştir. Disiplin sorunlarının okul türüne göre incelendiğinde, Genel liselerde; okulda kavga etmek, okulda sigara içmek ve dersin akışını ve düzenini bozucu faaliyette bulunmak olduğu görülmektedir. Anadolu ve Fen liselerinde en fazla görülen disiplin sorunlarının; okulda kavga etmek, okul yöneticilerinin verdiği görevi yerine getirmemek, dersin akışını ve düzenini bozucu faaliyette bulunmak, okul kurallarına uymamak, pansiyondan izinsiz ayrılmak, öğretmene uygunsuz söz söylemek kaba ve saygısız davranmak olduğu görülmektedir. Meslek liselerinde ise törene katılmamak, okulda kavga etmek, okulda olduğu halde özürsüz derse girmemek, okulda tütün ve tütün mamulleri taşımak, okulda sigara içmek, öğretmene saygısızlık, kopya çekmek, dersin akışını ve düzenini bozucu faaliyette bulunmak olduğu görülmüştür. Genel liselerde, Anadolu ve Fen Liselerinde okul yönetimine yansıyan disiplin sorunlarında ilk sırayı kavga etmek davranışı aldığı halde, Meslek liselerinde ilk sırayı törene katılmamak davranışının aldığı görülmektedir. Ayrıca dersin akışını ve düzenini bozucu faaliyette bulunma, okulda olduğu halde özürsüz derse girmeme, okulda tütün ve tütün mamulleri taşımak ve kopya çekmek gibi davranışların Meslek liselerinde diğer liselere oranla bariz bir şekilde fazla olduğu görülmektedir. Genel liselerde ve Meslek liselerinde görülen okulda sigara içmek ve öğretmene saygısızlık davranışlarının Anadolu ve Fen liselerine göre fazlalığı dikkat çekmektedir. Orta öğretim okullarında, okul disiplin kurullarında öğrencilere en çok kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezası verildiği tespit edilmiştir. Orta öğretim kurumlarında okul müdürlerinin okul yönetimine yansıyan disiplin sorunlarını çözmede en çok, öğrenciye pozitif yaklaşım, rehberlik hizmetlerinden destek alma, ceza uygulamalarını etkili kılma, öğrenci velileriyle ilişkileri etkili kılma, çevre unsurlarını etkili kılma, sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri etkili kılma yaklaşımlarını benimsedikleri görülmektedir.

Baysal (2011) Diyarbakır'da ilköğretim II. kademe öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına, bunların nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin görüşleri üzerine yaptığı araştırmada; Bu nedenle, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının görülme sıklığı, bu sorunların nedenleri ve bu sorunlarla basa

çıkma da kullandıkları yöntemler, öğretmenlerin eğitim durumu, alan, mesleki kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim II. kademe öğretmenlerinin sınıfta en sık karşılaştıkları ilk üç disiplin sorunu sırasıyla; (1)“izin istemeden konuşmak”, (2)“öğrencilerin birbirilerini gereksiz yere şikayet etmesi” ve (3)“öğrencilerin birbirileriyle ders dışı konuşmaları” olarak tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan disiplin sorunlarının ilk üç nedeni; (1)“ailelerin çocuklarının eğitime olan ilgisizliği”, (2)“aile içi problemler” ve (3)“ailelerin çocuklarına karşı olumsuz tutum ve davranışları” dır. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı en sık kullandıkları ilk üç çözüm yolu ise; (1)“öğrenciyi vücut diliyle uyarmak”, (2)“öğrenci ile dersten sonra konuşmak” ve (3) “öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek” olarak belirtilmiştir. Yapılan Ki-Kare testi sonucunda öğretmenlerin eğitim durumları değişkenine göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak, öğretmenlerin alanlarına göre disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında beş, mesleki kıdemlerine göre on altı, cinsiyetlerine göre ise beş maddede anlamlı bir fark saptanmıştır. Eğitim durumlarına göre, öğretmenlerin disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri arasında bir, alanlarına göre üç, mesleki kıdemlerine göre dört, cinsiyetlerine göre ise beş maddede anlamlı bir fark saptanmıştır. Eğitim durumlarına göre, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak, alanlarına göre öğretmenlerin, sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında bir, mesleki kıdemlerine göre beş, cinsiyetlerine göre ise dört maddede anlamlı bir fark saptanmıştır.

Benzeri bir çalışmayı da Korkmaz (2007) yapmıştır. Araştırma kapsamında, eğitimin ve öğretimin üzerinde etkileri bulunan sınıf içerisindeki uygulamalar konusunda, öğretmenlerin algılarıyla öğrencilerin görüşlerinin karşılaştırılması hedeflenmiştir. Araştırmanın neticesinde öğretmenin cinsiyetine dayalı olarak sınıf yönetimi becerilerinde bir farklılığın görülmediği ortaya çıkmıştır.

Akın (2006), öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin sınıf yönetim becerilerinin deneyim sürelerine göre anlamlı farklılaşma gösterdiğini, deneyim süreleri 1–5 ve 6–10 yıl olan öğretmenlerin deneyim süreleri 21–30 yıl olanlara göre sınıf yönetimi konusunda becerilerin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kutlu (2006), sınıf öğretmenleri tarafından ifade edilen görüşlere dayalı olarak sınıf yönetimindeki davranışların düzenlenmesi sürecinin değerlendirilmesi, sınıf öğretmenleri tarafından sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışlar karşısında başvurdukları yöntemleri, sınıfta ortamın düzenlenebilmesi ile davranış ikliminin pozitif hale getirilmesini istemeyen öğrencilerin davranışlarının daha önceden belirlenerek önlenmesi, sınıfın kurallarına uyum sağlanabilmesine yönelik öğretmenlerin sahip olduğu görüşlerin bazı değişkenlere dayalı olarak farklılaşma olup olmadığının saptanmasına çalışılmıştır.

Yapılmış olan araştırmanın neticesinde, daha çok kadın öğretmen bulunan sınıfların içerisinde istenmeyen öğrenci davranışları sıklıkla oluşmuştur. Araştırmacıya göre; erkek öğretmen bulunan sınıflardaki istenmeyen öğrenci davranışları oluşma sıklığının daha az olmasının nedenini, öğrencilerin üzerinde daha fazla baskı kuran bir sınıf ortamının oluşturulmasından dolayı olduğunu ifade etmektedir. Kadın öğretmenlerin bulunduğu sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarının daha çok görülmesinden dolayı ödüllendirme ile cezalandırma gibi yöntemlerin daha fazla kullanmakta olduğu belirtilmektedir. Erkek öğretmenler tarafından okutulan sınıflardaki istenmeyen öğrenci davranışlarının daha az yer tutmuş olmasına rağmen, öğrencilerin devamsızlıkları ile saygısızca tavırlarla daha çok karşı karşıya kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerde, erkek öğretmenlerinden daha fazla korktukları, onlara karşı sevgilerinde azalma olduğu, mazeretleri olmadan devamsızlıkta bulundukları ve davranışlarında saygısızlıklar göstermelerine yol açtığı şeklinde açıklanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri bağlamında, istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde izledikleri yöntemlerinde, sınıftaki ortamın düzenlenmesi esnasında ve sınıftaki ikliminin pozitif duruma dönüştürülmesi hususundaki görüşlerinin aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Akar (2006) tarafından yapılan ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları araştırmasında; 2005-2006 eğitim-öğretim döneminde Denizli'deki ortaöğretim kurumları bünyesinde görev yapan 39'u yöneticilerden, 57'si disiplin kurulu üyelerinden ve 284'ü de öğretmenlerden oluşmuştur. Öğretmenlere araştırmacının geliştirmiş olduğu 31 soruyu kapsayan ölçek uygulanarak ayrıca disiplin kurulunun karar defterlerinin incelemesi yapılmıştır. Verilerin analizleri, ortalama, standart sapma, tek yönlü varyans analizinin ve LSD anlamlılık testinin kullanılmasıyla yorumlama yapılmıştır. Akar (2006) yaptığı araştırmada elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşmıştır:

Ortaöğretim kurumları içerisinde oldukça sık olarak görülmekte olan suçlar; öğrenciler arasında okul içerisinde kavga olması, sigara içilmesi, derslerin işleyişlerinde engellemelerde bulunmak, öğretmenlere saygısızlıkta bulunmak ve kesici veya yaralayıcı aletler taşımaktır. Disiplin cezalarının en fazla genel liseler içerisinde verilmekte olduğu ortaya çıkmıştır. Genellikle erkek öğrenciler daha çok disiplin cezası alırken, bu cezaların daha çok 10'uncu Sınıflar seviyesinde yoğunlaşmış olduğu saptanmıştır. Araştırma çerçevesinde ulaşılan çözüm yaklaşımlarının; Okullar içerisinde rehberlik faaliyetlerinin yeteri kadar yapılmakta olduğu, öğrencilerde sosyal etkinliklere yönlendirilme neticesinde disiplin suçlarında azalmaların olduğu, aileler ile bir işbirliğinde bulunulmasının disiplin konularında oldukça faydalarının olduğu, hangi disiplin kuralları bulunduğu öğrencilere açık ve net olarak bildirildiğidir. Araştırma sonucunda ulaşılan çözüm önerilerini ise; Televizyonlardaki sinemaların şiddet içeren sahnelerin gösterilmemesi, eğitici programların yayını, ailelerin desteklerinin alınabilmesi, okul öncesi eğitimlerin en 1 yıl zorunlu olması, devamsızlıklara bir sınırlamamanın gelmesi, okulların mevcutlarında azalma olması, okulun çevresinde bulunan mekânların denetlenerek gerekli kontrollerin yapılması ile öğrencilerin daha fazla sosyal faaliyetlere yönlendirilmelerinin gerekli olduğudur. Yöneticiler tarafından disiplin suçları önlenmesinde uygulanmakta olan çözüm yöntemleri ile uygulanması düşünülen çözüm önerilerinin, öğretmenler ile disiplin kurulu üyelerinin görüşleriyle anlamlı farklılıklar göstermektedirler.

Aydın (2004) tarafından yapılan disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda öğretmenlerin görüşleri araştırmasında, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarını ve bu sorunlara karşı uyguladıkları etkili/etkisiz çözüm yöntemlerini saptama amacını taşımaktadır. Araştırmada 69 ilköğretim II. Kademe öğretmenine açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin belirttikleri tepki biçimleri kodlanmış ve belli temalar oluşturulmuştur. Bu temaların, toplam kodlama içindeki yüzdeleri hesaplanmıştır. Öğretmenler, disiplin sorunları olarak; gürültü/konuşma, derse yönelik disiplin sorunları, öğrencinin kendi davranışsal sorunları, ilgisizlik, okula yönelik disiplin sorunları, arkadaşına yönelik disiplin sorunlarını ifade etmişlerdir. Bu sorunları çözerken etkili ve etkisiz olarak düşündükleri çözüm yöntemlerini belirtmişlerdir.

Atçı'nın (2004) yapmış olduğu araştırma kapsamında, ilköğretim I. Kademe öğretmenleri tarafından sınıfın içerisindeki sorunlara dönük olarak bulundukları müdahalelerini incelemiştir. Sorunlu davranışlar, okulun sosyoekonomik seviyesine, sınıfın seviyesine, öğretmenlerin deneyimlerine ve sınıfın öğrenci mevcuduna dayalı

olarak herhangi bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Bunun yanında sorunlu davranışlardaki müdahalelerde öğretmenlerin cinsiyeti ile deneyimlerine bakılarak herhangi bir değişme olup olmadığı, sorunlu davranışlarda bulunan öğrencilerin cinsiyetleri ile başarı durumlarının psikolojik danışmanı ile ne şekilde bir iş birliğinde bulunduğu da araştırılmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde; araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması süreçleri, verilerin çözümlenmesi esnasında yürütülmüş olan işlemler ile görüşme formlarının uygulanmasıyla alakalı açıklamalar yer almaktadır.

2.1 Araştırma Modeli

Glasser'e (1978) göre nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Sınıf içindeki disiplin problemleri, sebepleri ve bu problemlerin çözüm önerilerini derinlemesine sunmayı amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseni küçük grupla çalışma olanağı sunarken, derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış elde etmeye yardımcı olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında nitel araştırma deseni kullanılmak suretiyle, konu ile ilişkili olgular ile olayların kendi ortamlarının içerisinde incelenmeleri, bu hususların detaylı bir şekilde aynı zamanda da derinlemesine açıklanmaları ve yorumlanmaları amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yapılmıştır. Durum çalışması nitel araştırmalarda oldukça yaygın bir biçimde kullanılmakta olan yaklaşım metodudur. Yin'e (1984) göre durum çalışması, güncel bir olgunun kendi gerçek yaşam çerçevesinin içerisinde çalışan görgün bir araştırma yöntemi olmaktadır (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 290). Durum çalışmasının amacı, belli bir durum hakkındaki sonuçların ortaya konulmasıdır. Nitel durum çalışmasındaki en belirgin özellik; bir veya birkaç durumu derinliğine araştırıyor olmasıdır. Söz konusu çalışma yöntemi kapsamında, bir durum hakkında elde edilmiş olan neticelerin benzeri durumların anlaşılabilmesine dönük olarak örnekleri ve deneyimleri oluşturması beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 77).

Bogdan ve Biklen'e (1992) göre nitel yöntemlerden en sık kullanılan görüşmedir. Görüşme, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir (aktaran Yıldırım ve Şimşek,

2016, s. 42). Patton'a (1987) göre görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 132).

2.2 Evren Örneklem

Araştırmada, İstanbul ili Şişli, Beşiktaş ve Çekmeköy ilçesinde yer alan Mesleki Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri, yöneticileri ve velileri uç örnekleme tekniğine göre seçilmiştir. Araştırma kapsamında 25 Meslek Liselerindeki öğretmeni, 7 müdür, müdür yardımcısı ve 21 veli yer almaktadır.

Bu araştırmadaki çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinin birisi olan uç örnekleme tekniğinin (aşırı ya da aykırı durum örneklemeleri) kullanılması suretiyle seçimi yapılmıştır. Uç örnekleme yöntemi kapsamında, incelenmekte olan problem ile alakalı olarak var olan birbiriyle aykırı (uç) durumların, örneklemelerin araştırmacı açısından değişkenliklerin daha net bir şekilde görülmesine imkân sağlayacağı kabul edilmektedir. Araştırmanın problemine ilişkin olarak, uçlarla ilgili olarak değişkenliğin doğasını genelleme kaygısı yaşamadan ayrıntılı olarak görmek olduğu için bu yöntem kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2011, s. 89). Aşırı ya da aykırı durum örneklemeleri, zengin verileri ortaya koyabilmekte, aynı zamanda da araştırmanın problemini hem derinlemesine hem de çok boyutlu olarak anlaşılabilmesine yardımcı olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 108). Zengin bilgi kaynağını oluşturabilecek olan bireylerin (örneklemelerin) saptanmasına gerek duyulduğu için, uç örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Bu hedef kapsamında, uç örneklemeler açısından okul yerleştirme puanlarından yola çıkılarak, nitelikleri bakımından birbirileri ile tam anlamıyla uç özellikleri göstermekte olan, yerleştirme puanı düşük ve yerleştirme puanı yüksek okulların isimleri alınmıştır. Okul yerleştirme puanlarına göre bu okullar amaçlı olarak iki mesleki lise tespit edilmiş ve bu okullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ile mülakatlarda bulunulmuştur. Okul yerleştirme puanları yanı sıra okul idarecileri tarafından verilen bilgiler ile sınıf öğretmenleri tarafından belirtilen görüşlerden de faydalanılarak araştırmadaki hedefler istikametinde derinlemesine ve ayrıntılı bilgilerin toplanabilmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda hem idareciler ile hem de öğretmenler ile yapılmış olan mülakatların neticesinde elde edilmiş olan verilere aşağıda yer verilmiştir.

2.2.1 Çalışma Gurubunu Oluşturan İdareci ve Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulların Yapısı ve Özellikleri

Okul yerleştirme puanlarına göre ve nitelikleri açısından birbiriyle tam anlamıyla uç noktalarda özellikleri göstermekte olan iki okul amaçlı bir şekilde seçilerek, okul yapıları ile nitelikleri hakkında okul müdürleri, müdür yardımcıları ve öğretmenlerden bilgiler temin edilmiştir. Bu bilgilerin rehberliğinde okullar ile alakalı olarak aşağıda belirtilen neticelere varılmıştır.

Uç örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan birinci okul yerleştirme puanı düşük çok tercih edilmeyen mesleki lise okuludur:

- Okulda 32 öğretmen ve 775 öğrenci bulunmaktadır.
- Okulda toplam 24 derslik bulunmaktadır. 2014 yılında eğitim öğretim yılına başlamış yeni bir okuldur. Derslikler 34 kişi kapasiteli olup yeterli büyüklüktedir. Kullanılan araç ve gereçler yeterli seviyededir.
- Okulda fen laboratuvarı bulunamamakla birlikte spor salonu, kütüphane, kantin, bahçe ve revir bulunmaktadır.
- Okulun ısınma sistemi doğalgaz kaloriferli olup aydınlanması gayet iyidir.
- Okulun bahçesi bulunmaktadır, fakat bahçenin içerisinde öğrenciler tarafından kullanılabilecek gerek eğlence amaçlı gerekse dinlenmeye yönelik gereksinimlerini karşılayabilecekleri bir park ve banklar mevcut değildir.
- Derslik sayısı yeterli olup tam gün eğitim yapılmaktadır.
- Okul İstanbul ili Çekmeköy ilçesinde olup kenar bir mahallede bulunmaktadır. Okul ulaşım imkânı zor olup çevresi varoş, gecekondu olup uygun ortamda değildir.
- Okul içerisinde gerek sosyal gerekse kültürel faaliyetlere pek yer verilmediği, bunun yanında okulda gezi programlarının uygulanmakta olduğu görülmektedir.
- Okulun yerleştirme puanı 2015 yılı 330 puan, 2016 yılı 327 puan, 2017 yılı 371 puan olup öğrenci başarı seviyesi düşüktür.
- Velilerin genel profilleri, öğrencilere ilgisiz oldukları, sosyoekonomik seviyelerinin de düşük veliler oldukları ortaya çıkmaktadır.

Uç örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan ikinci okulun da; 1978-1979 Şişli Sağlık Koleji olarak eğitim öğretime başlayan köklü, ciddi imkânları bulunan ve başarılarının seviyesi yüksek ve tercih edilen sağlık meslek lisesi okuludur:

- Okul bünyesinde 40 öğretmen ile 501 öğrenci mevcuttur.
- Okulda toplam 13 derslik 2 atölye-işlik bulunmaktadır. Dersliklerin öğrenci kapasitesi 24 kişi olup öğrenci sayısı 18-22 arasında değişmektedir. Okul 2015 yılında tadilat görmüş olup kullanılan araç ve gereçler yeterli seviyededir.
- Okulda fen laboratuvarı, spor salonu, bahçe bulunmamaktadır. Kütüphane ve kantin bulunmaktadır.
- Okulun ısınma sistemi doğalgaz kaloriferli olup aydınlanması gayet iyidir.
- Okul bahçe bulunmamaktadır.
- Derslik sayısı yeterli olup tam gün eğitim yapılmaktadır.
- Okul İstanbul ili Şişli ilçesinde olup merkezi yerdedir. Okul ulaşımı çok kolay olup yeraltı treni ve otobüs bulunmaktadır. Şişli Etfal hastanesi ile yan yana olup okul için avantaj oluşturmaktadır.
- Okul bünyesinde satranç turnuvası, çam fidesi dikimi öğrencilerdeki gerek bilişsel gerekse sosyal gelişimlerini destekler nitelikte bir dizi etkinlikler ile yurt dışına geziler icra edilmektedir.
- Okulun başarı seviyesi iyi olup 2015 yılı 390 puan, 2016 yılı 388 puan ve 2017 yılı 412 puan olup tercih edilen okuldur.
- Velilerin genel profilleri öğrencilere karşı son derece alakadar olmakla birlikte sosyo-ekonomik seviyesi normal düzeyde seviyedeki veliler olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırma hedefi kapsamında tespit edilmiş olan her iki okulun da yapıları ile niteliklerine dönük olarak mülakatta bulunulan 7 idareci ve 25 öğretmenden görev yaptıkları okullarının fiziki durumları, okul yönetimleri ile okulun çevresinin sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin olarak görüş ve düşünceleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüş ve düşünceleri yerleştirme puanı düşük okul ve yerleştirme puanı yüksek okullara göre gruplandırılarak, iki gruptaki görüşlerinde ayrı ayrı yorumlanması yapılmış, okulların yapıları ile nitelikleri hakkındaki bilgiler elde edilmiştir. Elde edilmiş olan neticeler öğretmenler ile idarecilerin de ifadeleri ile birlikte aşağıda sunulmaktadır:

2.2.1.1 Yerleştirme Puanı Düşük Okulun Yapı Özelliklerine Yönelik Öğretmen ve Yönetici Görüşleri

Yerleştirme puanı düşük okulun öğretmenleri genel olarak okulun yeni olmasından dolayı fiziki durumunun, öğrenci sayısının ve ders araç gereç materyal ve kaynak olarak yeterli seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Ancak okul kuralları, yönetim yapısı, veli / öğrenci sosyoekonomik durumunun yeterli seviyede olmadığından yakınmışlardır. Okulun İstanbul ilinde olmasına rağmen konumunun çok kötü yerde olması ulaşım sıkıntısı, تنها yerde ve gece konu bölgesinde olmasından yakınmaktadırlar.

“Okulun yakın çevresinin fiziksel koşulları ve imkânları yetersizdir. Velilerin / öğrencilerin sosyoekonomik seviyesi düşüktür.” (Ö 19)

“Okulun fiziksel özellikleri iyi olup, öğrenci sayısı, okul kuralları, yönetim yapısı, okulun kaynakları ve okulun bulunduğu çevre yönünden çok altındadır.” (Ö20)

“Okulun sosyoekonomik düzeyi ve öğrencilerin sosyoekonomik düzeyi ortalamanın altında dolayısıyla gelen öğrenci seviyesi düşük, materyal, araç-gereç açısından yeterli ulaşım koşulları kısıtlı ve okul تنها bölgede.” (Ö22)

“Okulumuz bulunduğu mevki olarak ulaşım zorluğu çekilmektedir. Varoş ortamda bulunması çevre olarak olumsuzdur. Öğretmen ve öğrenci olarak çok tercih edilen okul değildir.” (Y7)

2.2.1.2 Yerleştirme Puanı Yüksek Okulun Yapı ve Özelliklerine Yönelik Öğretmen ve Yönetici Görüşleri

Yerleştirme puanı yüksekokuldaki öğretmen ve idarecilerin çoğunun okulun dersliklerinin küçük olmasından, bahçe ve spor salonunun olmamasından yakınmaktadırlar. Eğitimin yapılabilmesi açısından gereken materyaller, araç ve gereçler ile kaynakları açısından kısmi olarak yetersiz olarak görmektedirler. Okulun öğrenci sayısının, yönetim yapısının ve sosyoekonomik düzeyi okulun bulunduğu çevre ve sahip olduğu olanaklar olarak yeterli seviyede gördüklerini belirtmişlerdir. Velilerin/ öğrencilerin sosyoekonomik düzeyinin normal seviyede olduklarını belirtmişlerdir.

“Spor salonumuz yok, okulun havalandırması yetersiz, internet aksaklıklarımızın zaman zaman eğitsel etkinliklerimizi etkilediğini düşünüyorum.” (Ö12)

“Okulun sınıfları küçük, okul kurallarının yaptırımları güzel fakat yeterli değil, okul materyalleri iyi seviyede velilerin sosyoekonomik düzeyi yeterli değil.” (Ö13)

“Okulumuzun öğrenci sayısı ve yönetim yapısının iyi seviyede olduğunu düşünüyorum. Okulun sosyoekonomik çevresinin ve sahip olduğu olanakların yeterli düzeydedir.” (Y4)

2.3 Veriler ve Toplanması

Nitel araştırmalar kapsamında genellikle üç tip veri toplaması söz konusu olmaktadır. Bu hususlar; “araştırmanın yer aldığı sosyal, psikolojik, kültürel, demografik ve fiziki nitelikleri ile alakalı “çevre ile ilgili veriler”, araştırmanın yapılma sürecinde nelerin olduğu aynı zamanda araştırma grubunun da bu olanlardan ne şekilde etkilendiklerini açığa çıkaran “süreç ile ilgili veriler”, araştırma grubu içerisindeki bireylerin süreçle ilgili olarak düşüncelerine dönük “algılara ilişkin veriler” olmaktadır. Bu verilerin toplanabilmesi açısından araştırmacı tarafından bazı nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir. Nitel araştırmalar esnasında en yaygın şekilde kullanılmakta olan üç türlü veri toplama yöntemi bulunmaktadır; Görüşme, gözlem ile yazılı dokümanları inceleme (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmadaki genel amaç kapsamında yukarıda söz edilen veri toplama yöntemlerinden “algılara ilişkin veri” ve “çevre ile ilgili veri” toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında görüşme yönteminden istifade edilmiştir.

2.3.1 Görüşme

Chadwick ve diğerlerine (1984) göre görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de Sosyoloji’de en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir; “neredeyse sosyolojik yöntemle hemen hemen eş zamanlı kullanılır hale gelmiştir” (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016). Uzman olan bir kişinin ya da araştırmada yer alan denekleri ile genelde karşılıklı konuşmalar (yüz yüze, telefon ile ya da video konferans yoluyla görüşmeleriyle) suretiyle verilerin elde edilmesini içermektedir. Araştırma kapsamında belirlenen amaçlara uygun şekilde, görüşmelerde bulunulacak deneklerin (cevaplayacakların) kimlerden oluşacağı, görüşmelerin içerikleri ile görüşmeler esnasında yapılması planlanan etkinliklerin ayrıntılı bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir (Tan, 2008). Görüşmelerde ifade edilenlerin yüzeysel anlamları yanında hem gerçek hem de derinlemesine anlamlar da çıkartılabilmektedir (Karasar, 2016). Nitel araştırmalar sırasında kullanılmakta olan görüşme tekniğindeki en belirleyici niteliği de, görüşme yapılan bireylerin bakış açılarının tam anlamıyla ortaya çıkarmakta olmasıdır (Kuş, 2012).

Patton’a (1987) göre ilk bakışta görüşme, kolay bir veri toplama yöntemi gibi görülebilir ve sadece konuşma dinleme gibi herkes tarafından kullanılan temel becerileri gerektirdiği düşünülür. Ancak “görüşme beceri, duyarlık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsaması

açılarından, hem sanat hem de bilimdir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016). Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, “önceden belirlenmiş ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” (s.7) olarak tanımlamıştır.

Araştırmadaki verilerin toplanması esnasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasıyla bireysel görüşmelerin yürütülmesi sağlanmıştır. Derinlikli, yeni bilgileri verebilmesi ve cevaplandıranlara bir serbestlik sağlayabilmesi nedeniyle araştırma sırasında söz konusu teknikten istifade edilmiştir. Söz konusu tekniğin kullanılmasındaki başka bir neden ise; araştırma amacı ile uyumlu bir şekilde, görüşme yapılan araştırmacıların deneyimlerinin keşfedilmesine dönük olarak yapılan bir görüşme süreci hedeflenmiş olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan görüşmelerde yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Yüz yüze görüşmeler, görüşmecilerin, görüşme yaptıkları bireyle pozitif olarak iyi bir bağ kurabilmesini sağlamaktadır. Görüşmecilere sadece dinlemelerine değil aynı zamanda gözlem yapmalarına da imkan sağlamaktadır. Verilerin toplanmasında kullanılan öteki yöntemlere nazaran çok daha karmaşık soruların sorulabilmesine imkan vermektedir. Bunun yanında, verilerin toplanmasında kullanılan aracın uzun olması halinde oldukça etkili olarak kullanılan bir veri toplama yöntemini oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2011) Bu bağlamda, ifade edilen sebeplerden ötürü araştırmanın verileri elde edilirken yüz yüze görüşmelerden yararlanılmıştır.

Bu araştırma kapsamında elde edilen veriler, araştırmacının kendisinin geliştirmiş olduğu “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılması yoluyla öğrenci ve öğretmenler ile yapılmış olan görüşmelerden elde edilebilmiştir. Görüşmelerde kullanılan formlar uzmanların görüşlerine ve literatürdeki kaynaklara dayanılarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda araştırma hedefine ulaşabilmek açısından, sınıf içi disiplin sorunlarını belirlemek üzere çeşitli çalışmalar incelenmiştir. Görüşmelerde kullanılan soruların içeriklerinin araştırma amacıyla uyumlu olmasının sağlanabilmesi açısından, “uzman görüşü alma” yönteminden istifade edilmiştir.

Nitel araştırma yönteminin kullanılmasıyla yürütülmüş olan çalışma kapsamında kullanılmış olan görüşme formları yukarıda söz edilmiş olan çalışmaların ve uzman görüşlerinin neticesinde düzenlenerek, öğretmenlerde, idarecilerde ve velilerde uygulanacak form biçimine dönüştürülmesi sağlanmıştır. Hazırlanmış olan görüşmeler esnasında kullanılmış olan formlar EK-1-6’da sunulmaktadır. Görüşmede kullanılan formlar; kolayca anlaşılan, her soruda bir odağın bulunduğu bir şekilde hazırlanarak

düzenlenmiştir. Soruların çok boyutlu şekilde sorulmaması için özen gösterilmiştir. Bunun yanında farklı türlerde sorular oluşturulmuş, bunları da belirli bir mantık dâhilinde sıralayarak, yönlendiricilikten uzak bir şekilde hazırlanmışlardır. Sorular, katılımcı deneklerin sınıfın yönetiminde sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik çözüm yöntemlerine verilen öğretmen ve idareci görüşlerini ortaya çıkarmaya odaklı hazırlanmıştır. Ailenin sınıf içi disiplin sorunlarında dolaylı olarak katkısı olacağından velilerin de görüşlerine yer verilmiştir.

Uç örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan İstanbul il merkezinde yer alan düşük ve daha yüksek puanlı iki okuldan 25 öğretmen, 9 idareci ve 25 veli ile görüşme yapılmıştır. Araştırma etiği bakımından, görüşmelerde bulunulan öğretmen isimlerini Ö 1, Ö 2, Ö 3, ...biçiminde, yönetici isimlerini de Y 1, Y 2, Y3...biçiminde ve velilerin isimlerinin de V 1, V 2, V 3, ...biçiminde kodlanması yapılmıştır. Yapılmış olan bütün görüşmeler araştırmacının tarafından yönetilmiş bulunmaktadır. Soruların sorulması, sorgulayan bir tutumdan ziyade daha çok bilgi vermeye davet eden bir üslupla aynı zamanda güven telkin eden bir konuşma tarzıyla gerçekleşmiştir.

Görüşmeler başlarken öğretmenlerin rahat olabilmeleri açısından, ayrıca görüşme konusunda bir güvenin oluşmasına ve güdülerin arttırılmasına yönelik olarak görüşmelerin güven veren ve sessiz bir ortam içerisinde, görüşmecilerle resmiyetten uzak daha samimi davranışlar sergilenerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmede sorulan sorular, görüşme formundan okunarak değil de, görüşmeci ile göz temasında bulunarak daha çok günlük hayatta kullanılan bir dil kullanılmaya özen gösterilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen öğretmenler tarafından verilen yanıtlara geri bildirimler yapılmış, vermiş oldukları cevapların niteliğinin arttırılmasına yönlendirici mesajlar kullanılmış ve açıkça anlaşılamayan belirsiz yanıtların daha doğru bir şekilde algılamalarının sağlanabilmesi açısından teyitlerin uygulanmasına itina gösterilmiştir. Bunların haricinde yöneltilen sorular karşısında görüşmecilerin rahatlamalarının, doğru aynı zamanda açık yüreklilikle yanıtlar vermelerinin sağlanabilmesi amacıyla görüşme yapılan bireylere elde edilecek olan verilerin gizli tutulacağı, isimleri ile okullarının açıklanmayacağı, söz konusu elde edilmiş olan verilerin yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacağına dair beyanat verilmiştir. Bu sayede, araştırmacıyla görüşmecilerin aralarında bir güven ortamının tesis edilmesi sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında sorulan bütün soruları araştırmacı kendisi yöneltmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilerin güvenilirliğinin artması ve eksiksiz olarak toplanabilmesi maksadıyla ses kayıt cihazından faydalanmak istenmesine rağmen; İl

Milli Eğitim Müdürlüğü'nce müsaade edilmediğinden dolayı görüşmeler sırasında ses kayıt cihazları ya da başka bir kayıt cihazından yararlanılmamıştır. Görüşmeler yoluyla temin edilmiş olan verileri kayıt altına alınması not alma yöntemiyle sağlanmıştır. Her görüşme sonrasında alınmış olan notlarda gereken düzenlemeler yapılmıştır. Öğretmenler ile karşılıklı olarak yapılmış olan görüşmelerin en kısıası 10 dakika, en uzununu da 20 dakika süreyle gerçekleştirilmiştir. Konunun hassasiyetine binaen öğretmenlerden bazıları çok fazla ayrıntılı bilgi vermekten sakınmışlardır.

Öğretmen görüşleri; cinsiyetleri, yaşları, öğretmenlikte geçen hizmetlerinin süresi, mezun olduğu bölümleri, sınıflarının mevcutları gibi değişkenler kapsamında da değerlendirilmiştir. Öğretmenler hakkında kişisel bilgiler elde edilmesine dönük olarak verilerin temin edilmesi maksadıyla düzenlenen demografik bilgi formunu katılımcı öğretmenler doldurmuştur. Hazırlanmış olan demografik bilgi formu EK 1'de sunulmaktadır. Elde edilmiş olan veriler kapsamında öğrenciler tarafından sınıfın içerisinde disiplinsiz davranışlar sergiledikleri, bu durum karşısında öğretmenler ne şekilde tepkiler verdikleri, böyle davranışların neden dolayı ortaya çıktığının ve öğrencilerin bu davranışları göstermelerindeki maksatlarına dönük olarak öğretmenlerinin tecrübelerinden hareketle, öğretmenlerin sınıf içerisindeki disiplin sorunlarıyla başa çıkmalarında ve süreci etkin bir biçimde yönetebilmelerine yönelik olarak tavsiyeler ile çözüm yollarının ortaya konulmasına çaba sarf edilmiştir.

Görüşmeler esnasında bütün deneklere sorular aynı sırayla yönetilmiştir. Görüşmeciler tarafından verilen cevaplar konusunda hiçbir sınırlamada bulunulmamıştır. Bu sayede öğretmenler tarafından da konuyla alakalı önemli noktalara yönelik olarak değerli fikirleri ve düşüncelerini açıkça ifade edebilmelerine de imkân verilmiştir.

Görüşmeye yönelik olarak hazırlanmış olan sorular, genel anlamda görüşmeciler açık ve anlaşılabilir bulmuşlardır. Görüşmeler esnasında bir zaman sınırlandırılması belirlenmemiş ancak görüşme ile ilgili tahmini bir süre daha önce katılımcı bireylere belirtilmiştir. Araştırma yapılması esnasında verilerin toplanmasında, nitel araştırmacının veri kaynakları ile yakın olması, olaylar ile olguların bir bütüncül halinde ve çok boyutlu bir yaklaşım ile ele alarak görülmesine ve yansıtılmasına çalışılmış, katılımcı rol ve ortamın özellikleri kapsamında bazı iletişim stratejilerinin kullanılması, denekler ile yüz yüze görüşmeler, araştırmanın deseninde esneklik ile tümevarımın analizi gibi görevler ile sorumluluklar yerine getirilmiş bulunmaktadır.

2.4 Geçerlik

Bilimsel araştırmada geçerlik ile güvenirlik hususları oldukça önemli konulardır (Karasar, 2016). Kirk ve Miller'e (1986) göre nitel araştırmadaki geçerlik araştırmacı tarafından araştırılan olgunun, olduğu şekliyle ve mümkün olduğunca tarafsız gözle gözlemlemesi anlamına gelir (aktaran Karahancı, 2013, s. 83). Bu araştırma kapsamında, verilerin toplanmasında kullanılan araçların hazırlanması esnasında, nitel araştırma anlayışı bağlamında gereken geçerlik stratejilerinin yürütölmesi sağlanmıştır. Genel anlamda burada da açıklama yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2.4.1 Nitel Araştırmada Geçerlik

Geçerlik; testin, bireylerin ölçölmesi istenen özelliklerini ne derece doğru olarak ölçtüğu ile ilgili bir kavram olmaktadır. Daha geniş anlamda geçerlik, araştırmanın sonuçlarındaki doğruluğu konu edinmektedir (Büyüköztürk, 2016, s. 167)

Katılımcı bireylerin kişisel bilgileri ile bilgilerin gizli tutulacağını, katılımcılar görüşmeler esnasında verdikleri beyanatlارının kendileri tarafından da teyit edileceği, görüşmeler esnasında not alınması bir anlamda araştırmadaki geçerliği de oluşturmuştur.

2.4.1.1 İç Geçerlik

İç geçerlik araştırmanın sonuçlarına ulaşılmasında takip edilen sürecin çalışılan gerçekliğin ortaya çıkarılmasındaki yeterliğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 269-272). Bu araştırmadaki iç geçerlik konusu ile ilgili olarak şu özelliklerinden söz edilebilir;

- a. Araştırmadaki bulgular, oluşturulmuş olan kavramsal çerçeveyle ve kuram ile uyumlu bulunarak, ortaya çıkarılmış olan kavramların anlamlı bir bütünlük oluşturdukları gözlenmiştir.
- b. Araştırma içeriğinde doğrudan alıntılar yer almış, katılımcı bireylerin ifadelerinden hareket edilerek sonuçların açıklanması sağlanmıştır.
- c. Görüşmeler esnasında yöneltilen sorulara verilen cevaplar anlık olarak not alınmış, görüşmeler güvenli aynı zamanda sessiz bir ortam içerisinde gerçekleştirilmiş, öğretmenlerin görüşmeler esnasında kendilerini rahat hissedebilmelerinin sağlanabilmesi araştırmadaki içi geçerliği sağlamaktadır.

2.4.1.2 Dış Geçerlik

Dış geçerlik, elde edilmiş olan sonuçları diğer benzeri gruplar veya ortamlara aktarılabilirliğine ilişkin olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 269-272). Bu araştırmadaki iç geçerlik hususunda aşağıda belirtilen özelliklerinden söz edilebilir:

- a. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular benzeri ortamlarda testleri yapılabilir niteliklerde olup, araştırma içerisinde, olası genellemelerin yapılabilmesine imkan sağlayabilecek biçimde ayrıntılı tanımlar yer almıştır.
- b. Okuyucuların araştırmadan elde edilen sonuçları kendi deneyimleriyle ilişkilendirebilmeleri açısından literatüre uygun gereken düzenlemelerin yapılması sağlanmıştır.
- c. Araştırmanın bulguları, benzeri ortamlar içerisinde kolayca test edilebilir niteliklerdedir.

2.5 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Verilerin analizinin yapılmasında içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizinin asıl amacı, toplanmış olan verilerin açıklamasını yapabilecek kavramlar ve ilişkilere ulaşılabilmeğdir. Söz konusu kavramlar bizleri temalara götürmekte olup, temaların sayesinde de olguların daha iyi bir biçimde düzenlenip aynı zamanda da daha anlaşılabilir duruma getirilebilmesi mümkün olmaktadır. İçerik analizi yolu ile verilerin tanımlanmasına ve verilerin içerisinde gizli bulunabilecek gerçeklerin ortaya çıkarılmasına çalışılır. İçerik analizinde temel olarak yapılan işlem, birbiri ile benzerlik gösteren verilerin, belli kavramların ve temaların kapsamında bir araya getirilmesi suretiyle bunların okuyucular tarafından kolaylıkla anlaşılabilir bir mantık çerçevesinde düzenlenerek yorumlanmasıdır. Araştırmadan elde edilen verileri çözümlemede nitel içerik analizindeki süreçler işletilmiştir. İçerik analizinin temel amacı; elde edilerek toplanmış olan verileri açıklamasını yapabilecek kavramlar ve ilişkilere ulaşılabilmeğdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 227). Bilim kavramlar olmadan var olamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Strauss ve Corbin'e (1990) göre bir kavrama bir ad verdiğimiz zaman; o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz. Kavramlar bizi temalara götürür ve temalar sayesinde olguları daha iyi düzenleyebilir ve daha anlaşılır hale getirebiliriz. Bu araştırma kapsamında elde edilen verileri daha derinlikli bir işleme tabi tutulabilmesi, ayrıca

betimsel yaklaşım ile farkına varılamayan temalar ile kavramların içerik analiziyle keşfedilebilmesinden dolayı içerik analizinin yapılması gerekli görülmüştür. Bunların yanında alan yazın taramasında ve analizlerin yapılması esnasında yukarıda belirlenmiş olan ölçütlere uygun bir şekilde yapılması için çalışılmıştır (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çözümlemelerin neticesinde elde edilmiş olan bulguların ortaya çıkardığı bazı kavramlar, aralarında bulunan ilişkileri yansıtabilecek şekilde modellemesi yapılmış ve ayrıca kritik sözcüklerin üzerinden yorumlamalarda bulunulmuştur. Söz konusu çözümlemeler; öğretmenlerin, idarecilerin ve velilerin kişisel bilgilerini kapsayan demografik bilgi formları, sınıfın içerisindeki disiplin sorunları ile çözüm yöntemleri açısından verilerin, öğretmenlerin ve idarecilerin görüşlerinin ortaya konulması maksadıyla öğretmenler, idareciler ve veliler ile yapılmış “yarı yapılandırılmış görüşme formlarında bulunan sorular yardımıyla elde edilmiş olan verilerin üzerinden gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm içerisinde; araştırma kapsamında elde edilmiş olan bulgular, görüşme formunda bulunan sorulara verilmiş olan cevaplar, katılımcıların genel niteliklerini kapsayan “demografik bilgi formu” ile araştırma sorusu baz alınarak sunulmaktadır. İlk bölüm içerisinde araştırma sorusuna dönük gereken bilgileri sunması sebebiyle görüşmeye katılmış olan öğretmenlerin, idarecilerin ve velilerin hakkında bilgi verilmesi gerekli görülmüştür. Bunun yanında, görüşmelere dayalı olarak aktarılmış olan orijinal ifadelerde, parantezde verilmiş olan rakamlar öğretmen, idareci ve velilerin isimlerini temsil etmektedirler. Araştırmanın sorusuna ilişkin olarak elde edilmiş olan bulgular aşağıya çıkartılmıştır.

3.1 Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler

3.1.1 Araştırmaya Katılan Yöneticilere İlişkin Genel Bilgiler

Araştırma kapsamında görüşmeye katılmış olan idarecilerin cinsiyet, yaş, öğretmenlikteki hizmet süresi, öğrenim durumu ile mezun olduğu bölüm, idareci olarak kaç yıldır çalıştıkları, hali hazırda görevli olukları okul bünyesinde kaç yıldan beri görevli oldukları, ayrıca vazife yaptıkları okulun fiziki özellikleri, öğrencilerin mevcudu, okul kuralları, yönetim yapısı, eğitim-öğretimde kullanılan ve gereken materyaller, araç-gereçler ile kaynakları açısından yeterlik seviyesi ile okulun yer aldığı konumu, öğrenci velilerinin sosyoekonomik düzeyine yönelik görüşlerinin hakkında bilgiler toplanmıştır.

Araştırmada analizin içerik analiziyle yapılmış olmasından kaynaklı olarak her bir yöneticinin kişisel özellikleri açısından ayrı ayrı kodlanması yapılmış ve demografik bilgileriyle ilgili sonuçları aşağıda bulunan tabloda sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan İdarecilere İlişkin Bilgiler

Yönetici	Okul Tipi	Cinsiyet	Yaş	Hizmet Süresi	Öğrenim/ Branş	İdareci Görev Süre	Kurs Durumu
Y1	YPYO	Kadın	31-35	7-10 yıl	Eğitim Fakültesi/ Coğrafya	2	Evet
Y2	YPYO	Erkek	46 ve üzeri	26 yıl ve üzeri	Eğitim Fakültesi/ Edebiyat	20	Evet
Y3	YPYO	Erkek	41-45	16-20 yıl	Eğitim Fakültesi/ Metal Tek.	5	Evet
Y4	YPYO	Kadın	41-45	7-10 yıl	Eğitim Fakültesi/ Felsefe	2	Hayır
Y5	YPDO	Erkek	31-35	11-15 yıl	Eğitim Fakültesi/ İngilizce	4	Hayır
Y6	YPDO	Erkek	31-35	7-10 yıl	Eğitim Fakültesi/ Biyoloji	4	Hayır
Y7	YPDO	Kadın	31-35	7-10 yıl	Fen Edebiyat/ Biyoloji	2	Evet

Uç örnekleme tekniği ile öneriler üzerine seçilmiş olan 4'ü erkek, 3'ü kadın olarak toplamda 7 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan idarecilerin 4'ü yerleştirme puanı yüksekokulda, 3'ü yerleştirme puanı düşük okul bünyesinde görev yapmakta olan yöneticilerden oluşmuştur.

Görüşmelere katılmış olan idarecilerin cinsiyetleri görev yaptıkları okula göre şöyle olmaktadır; Yerleştirme puanı yüksekokuldaki 4 yöneticinin 2'si kadın, 2'si erkek; yerleştirme puanı yüksekokuldaki 3 yöneticinin ise 2'si erkek, 1'i kadındır. Çalışmaya katılan 7 yöneticinin 4'ü erkek, 3'ü kadındır.

Araştırmaya katılan idarecilerin yaş aralıkları incelediğinde, iki okulunda idarecilerinin yaş aralıkları 31 ila 35 yaşlarından başlamıştır. Yerleştirme puanı düşük okul idarecilerinin daha genç yaşta olduğu görülmektedir. Çalışmada yer alan idareci katılımcıların orta yaşlarda veya üzeri oldukları görülebilmektedir.

Çalışma grubunun öğretmenlik mesleğinde geçen görev süreleri hakkında şu verilere ulaşılmıştır; İdarecilerin meslekte geçen görev sürelerinin incelenmesi halinde yerleştirme puanı yüksekokuldaki idarecilerin hizmet sürelerinin daha uzun olduğu görülmektedir. Yerleştirme puanı yüksekokulda 2 kişinin, yerleştirme puanı düşük okulda 1 kişinin idareci olarak deneyimsiz oldukları görülmüştür.

Görüşme yapılan idarecilerin 6'sının Eğitim Fakültesi-Branş Öğretmenliği programından, 1'inin de Fen Edebiyat-Branş öğretmenliği alanlarından mezun oldukları görülmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan yöneticilerden; yerleştirme puanı yüksekokulda görev yapan idarecilerin yönetici olarak göreve başlamadan önce veya görev esnasında meslek içi eğitim ve mesleki kurs 3'ünün aldığı 1'inin kurs almadığı, yerleştirme puanı düşük okulda ise hiçbir idarecinin yöneticilik ile ilgili meslek içi kurs veya seminer almadığı görülmüştür.

3.1.2 Araştırmaya Katılan Branş Öğretmenlerine İlişkin Genel Bilgiler

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenler, cinsiyetlerine, yaşlarına, öğretmenlikte geçen görev sürelerine, öğrenim durumlarına, mezun olduğu bölümlerin, kaçınıcı sınıfları okuttuklarına, sınıflarında bulunan öğrencilerin sayılarına, görev yaptıkları okullarında kaç yıldan beri görevli olduklarına dair veriler toplanmıştır. Bunların yanında, çalıştıkları okullarının fiziki özellikleri, öğrencileri mevcudu, okulun kuralları, okul yönetiminin yapısı, eğitim-öğretimde kullanılan ve gereken materyaller, araç-gereçler ile kaynakları açısından yeterlik seviyesi ile okulun yer aldığı konumu, öğrenci velilerinin sosyo-ekonomik düzeylerine yönelik görüşleriyle ilgili bilgiler elde edilmiştir.

Araştırmada analizin içerik analiziyle yapılmış olmasından kaynaklı olarak her bir öğretmenin kişisel özellikleri açısından ayrı ayrı kodlanması yapılmış ve demografik bilgileriyle ilgili sonuçları aşağıda bulunan tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Öğretmen	Okul Tipi	Cinsiyet	Yaş	Sınıf Düzeyi	Öğrenim/ Branş	Kıdem	Öğrenci Sayısı
Ö1	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi YL	21-25 yıl	20-25
Ö2	YPYO	Erkek	31-35	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	7-10 yıl	40
Ö3	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Hemşirelik YO	26 yıl ve üzeri	22-34
Ö4	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Hemşirelik YO	26 yıl ve üzeri	22-34
Ö5	YPYO	Kadın	31-35	Lise 1-4	Hemşirelik YO	7-10 yıl	16-30
Ö6	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Hemşirelik YO	26 yıl ve üzeri	22-34
Ö7	YPYO	Kadın	31-35	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	7-10 yıl	22-34
Ö8	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	26 yıl ve üzeri	22-34
Ö9	YPYO	Kadın	41-45	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	16-20 yıl	22-34
Ö10	YPYO	Erkek	41-45	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	16-20 yıl	22-34
Ö11	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	21-25 yıl	22-34
Ö12	YPYO	Kadın	41-45	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	7-10 yıl	22-34
Ö13	YPYO	Kadın	31-35	Lise 1-4	Hemşirelik YO	7-10 yıl	22-34
Ö14	YPYO	Kadın	46 ve üzeri	Lise 1-4	Hemşirelik YO	26 yıl ve üzeri	22-34
Ö15	YPYO	Kadın	20-25	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	0-2 yıl	22-34
Ö16	YPDO	Kadın	26-30	Lise 1-4	Hemşirelik YO	3-6 yıl	28-34
Ö17	YPDO	Erkek	46 ve üzeri	Lise 1-4	Fen Edebiyat Fakültesi	16-20 yıl	28-34
Ö18	YPDO	Kadın	36-40	Lise 1-4	Hemşirelik YO	7-10 yıl	28-34
Ö19	YPDO	Erkek	31-35	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	11-15 yıl	28-34
Ö20	YPDO	Kadın	41-45	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	16-20 yıl	28-34
Ö21	YPDO	Kadın	31-35	Lise 1-4	Fen Edebiyat Fakültesi	7-10 yıl	28-34
Ö22	YPDO	Erkek	31-35	Lise 1-4	Fen Edebiyat Fakültesi	11-15 yıl	28-34
Ö23	YPDO	Kadın	36-40	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	16-20 yıl	28-34
Ö24	YPDO	Kadın	26-30	Lise 1-4	Hemşirelik YO	7-10 yıl	28-34
Ö25	YPDO	Erkek	41-45	Lise 1-4	Eğitim Fakültesi	11-15 yıl	28-34

Uç örnekleme tekniği ile öneriler üzerine seçimleri yapılmış olan 6 erkek öğretmen ve 19 kadın öğretmen olarak toplamda 25 öğretmen ile görüşmeler

gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin yapıldığı öğretmenlerden 10 tanesi yerleştirme puanı düşük okulda, 15 tanesi ise yerleştirme puanı yüksekokul bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Görüşme yapılan öğretmenlerin cinsiyetleri çalıştıkları okullara göre şu şekildedir: Yerleştirme puanı yüksekokulda 15 öğretmenin 13'ü kadın, 2'si erkek; yerleştirme puanı düşük okuldaki 10 öğretmenden 6'sı kadın, 4'ü erkek öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma içerisinde yer alan 25 öğretmenden 19'u kadın, 6'sı erkek öğretmendir.

Araştırmadaki katılımcı branş öğretmenleri yaş aralığı açısından ele alındığında, 46 yaşında veya üzerinde bir yaş aralığında yığılmalar görülebilmektedir. Çalışmada katılımcı olarak yer alan branş öğretmenlerinden önemli çoğunluğunun orta yaş üzeri oldukları görülebilmektedir.

Çalışma grubu içerisinde yer alan katılımcıların öğretmenlikte geçen görev sürelerine ilişkin olarak şu bilgiler elde edilmiştir; Branş öğretmenleri meslekte geçen görev süreleri açısından incelendikleri takdirde, 16 ila 20 yıl aralığında görev yapmakta olan öğretmen sayısının daha yüksek olduğu görülebilmektedir. 11 yılın altında görev yapmış olan 10 öğretmen bulunmaktadır. Bu bağlamda, iki okul bünyesinde de görev yapmakta olan öğretmen grubunun 1'i hariç meslekleri konusunda ciddi birikim ve tecrübeye sahip oldukları açıkça ortaya çıkmıştır.

Araştırma kapsamında görüşmelere katılmış olan öğretmenlerden önemli bir bölümü (yarısından fazlası) (% 52) Eğitim Fakültesi-Branş Öğretmenliği programı mezunu, öğretmenlerden 3 tanesi Fen Edebiyat Fakültesi-Branş ve diğer kısmının da Hemşirelik Yüksek Okul Sağlık Bilimleri alanlardan mezun oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 13 tanesi Eğitim Fakültesi branş öğretmenliği mezunu, 3 tanesi Fen Edebiyat Fakültesi branş ve diğer 9 öğretmen Hemşirelik Yüksek Okul mezunudur. Yerleştirme puanı yüksekokuldaki öğretmenlerin 8 tanesi Eğitim Fakültesi branş öğretmeni olmakla beraber bir tanesi Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans mezunu, 6 öğretmen Hemşirelik Yüksek Okul mezunudur. Yerleştirme puanı düşük okuldaki 10 öğretmenin 4 tanesi Eğitim Fakültesi branş öğretmenliği mezunu, 3 tanesi Fen Edebiyat Fakültesi branş mezunu, 3 tanesi de Hemşirelik Yüksek Okul mezunudur.

Çalışma grubunu Lise1.,2.,3. ve 4. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Önerilmiş olan öğretmenlerin aralarından farklı sınıfları okutmakta olan kişiler seçilmek suretiyle farklı sınıfları okutan öğretmenlerin, okuttukları sınıflardan kaynaklanan, istenmeyen davranışlar karşısında gösterdikleri tepkilerin belirlenmesine çalışılmıştır. Buradaki

amaç; Mesleki Anadolu Lisesindeki bütün sınıfların düzeylerinin araştırmanın amacı kapsamında incelenmesidir.

Araştırma içerisinde yer almış olan öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilerin mevcutları incelediği takdirde, sınıflarının normal seviyelerde oldukları görülmektedir. Sınıfların mevcudunun ortalama olarak 22 ila 34 öğrenciden oluştuğu gözlemlenmiştir. Yerleştirme puanlarının düşük olduğu okulda görev yapan 6 öğretmen toplam 256 öğrenciye sahiptir ve bu da ortalama olarak her öğretmenin sınıfı içerisinde 30 öğrencinin bulunduğu anlamına gelmektedir. Yerleştirme puanı yüksekokuldaki öğretmenlerin sınıflarında toplam 144 öğrenci mevcuttur. Ortalamaları açısından bakıldığında her sınıf için 24 öğrencinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Sahip olduğu imkânlarının açısından ele alındığında uç özellikleri yansıtan okullardan her ikisinin de sınıflarının normal oldukları açıkça görülebilmektedir.

3.1.3 Araştırmaya Katılan Velilere İlişkin Genel Bilgiler

Araştırmada görüşmeye katılan velilerin cinsiyet, yaş, meslek, gelir durumu, öğrenim durumu, aile durumu ve ailedeki çocuk sayısı ile ilgili bilgiler elde edilmiştir.

Araştırmada analizin içerik analiziyle yapılmış olmasından kaynaklı olarak her bir velinin kişisel özellikleri açısından ayrı ayrı kodlanması yapılmış ve demografik bilgileriyle ilgili sonuçları aşağıda bulunan tabloda sunulmuştur.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Velilere İlişkin Bilgiler

Veli	Okul Tipi	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Gelir Durumu	Öğrenim Durumu	Aile Durumu
V1	YPYO	K	46 ve üzeri	Baklavacı	10.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V2	YPYO	K	31-35	Ev hanımı	3.500	İlkokul	Birlikte/Öz
V3	YPYO	E	41-45	Esnaf	5.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V4	YPYO	E	41-45	Esnaf	2.500	İlkokul	Birlikte/Öz
V5	YPYO	K	41-45	Ev hanımı	2.500	İlkokul	Birlikte/Öz
V6	YPYO	E	41-45	Tekstil	4.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V7	YPYO	K	41-45	Ev hanımı	2.000	İlkokul	Birlikte/Öz
V8	YPYO	K	41-45	Ev hanımı	4.500	Ortaokul	Birlikte/Öz
V9	YPYO	K	41-45	Ev hanımı	3.500	İlkokul	Birlikte/Öz
V10	YPYO	E	41-45	Mali Müşavir	5.000	Üniversite	İkinci Evlilik
V11	YPYO	K	46 ve üzeri	Ev hanımı	3.000	İlkokul	Birlikte/Öz
V12	YPYO	K	31-35	Esnaf	4.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V13	YPYO	E	46 ve üzeri	Esnaf	4.000	Lise	Birlikte/Öz
V14	YPYO	E	41-45	İmam	3.600	Üniversite	Birlikte/Öz
V15	YPYO	K	31-35	Ev hanımı	3.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V16	YPDO	K	41-45	Tekstil	1.500	Yok	Birlikte/Öz
V17	YPDO	K	41-45	Ev hanımı	4.000	İlkokul	Birlikte/Öz
V18	YPDO	E	41-45	Memur	3.500	Lise	Birlikte/Öz
V19	YPDO	K	41-45	İşçi	4.000	Ortaokul	Birlikte/Öz
V20	YPDO	E	46 ve üzeri	Esnaf	4.000	İlkokul	Birlikte/Öz
V21	YPDO	K	46 ve üzeri	İşçi	4.000	İlkokul	Birlikte/Öz

Uç örnekleme tekniği ile öneriler üzerine seçilmiş olan 8 erkek, 13 kadın bireyden oluşan toplamda 21 veli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin yapıldığı velilerden 6 tanesi yerleştirme puanı düşük okulun, 15 tanesi ise yerleştirme puanı yüksek okulun velilerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin yaş aralıklarına bakılarak incelediği durumda, 41 ila 45 yaşları aralığında bir yığılmanın bulunduğu görülebilmektedir.

Araştırma grubunun meslek bilgisi incelendiğinde çoğu velinin esnaf ve ev hanımı olduğu görülmüştür. Veli gelir durumunun orta gelirli oldukları, bir velinin orta gelir üstünde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin öğrenim durumunun ilkokul grubunda yığılma olduğu görülmüştür. Aile durumunun bir velinin ikinci evliliği olduğu diğer tüm velilerin ilk evliliği anne babanın öz ve birlikte olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

3.2 Problem Durumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar

3.2.1 Yöneticilerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Görüşleri

Araştırmada problem kendi içinde 5 başlık oluşturmaktadır. Bu bölümler idarecilerin kıdemleri, cinsiyetleri, yaşları ile öğretmenlik mesleğiyle ilgili eğitimlerini almış oldukları öğretim kurumlarının nitelikleri gibi bireysel niteliklerine dayalı olmak üzere sınıf içi disiplin sorunlarının nedenlerini tanımlama, yönetim olarak sorunlara karşı tepkileri, disiplin sorunları ve bu hususlara dönük olarak verilen tepkilerin belirlenmesi hususunda üzerinde önemle durulmasını gerektiren noktalar olmaktadır. Çalışma grubunun tarafından her bir bölümle ilgili olarak ayrı ayrı saptamalarda bulunulmuştur. Bunun amacı; idareciler ile öğretmenlerin karşı karşıya kaldıkları disiplin sorunlarına dönük olarak vermiş oldukları tepkilerin belirlenmesidir.

3.2.1.1 İdarecilerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Çalışma grubuna, okulunuzda karşılaşılan sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunlarının nedenleri sorulmuştur. Okulun özellikleri ile idarecilerin cinsiyetlerine ve idareci olarak görev yaptıkları süre dikkate alınarak yöneticilerin görüşleri neticesinde ortaya çıkan ifadeler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Öğretmenin sınıf yönetimi becerisinin zayıf olması		1	1	2	1	3	4
Öğretmen-öğrenci iletişim eksikliği		2	2	1		1	3
Ergenlik dönemi	1		1	1	1	2	3
Motivasyon eksikliği		1	1	1		1	2
Öğrencinin başarı düzeyi				1	1	2	2
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır		1	1	1		1	2
Aile ve çevre kaynaklı sorunlar		1	1	1		1	2
Sosyokültürel durumu ve eğitime bakış açısı					1	1	1
Öğrencilerin özgüvenlerinin yüksek olması	1		1				1
Öğrencinin kendini kanıtlama çabası		1	1				1
Disiplin olaylarının sıkça yaşanması öğretmenlerde tükenmişliği artırmaktadır		1	1				1

İdareciler açısından sınıf içi disiplin sorunlarının nedenlerini daha çok öğretmenin sınıf yönetimi ve becerisinin zayıf olmasından yakınmaktadırlar. Öğretmen sınıf yönetimi becerisinin düşük olduğunu daha çok yerleştirme puanı düşük okuldaki idareciler tarafından belirtilmiştir.

“Öğrencinin boş kalması, öğretmenin sınıf yönetimi becerisinin zayıf olması ve motivasyon eksikliği sınıf içi disiplin sorunlarının daha fazla karşılaşılmasına sebep olmaktadır.” (Y5)

Yerleştirme puanı düşük okulun yeni bir okul olması 3 senedir eğitim-öğretim döneminin olduğu dikkate alındığında, okulun konumu ve imkânları nedenleriyle öğretmenlerin kısa sürede atama görmeleri olumsuz bir etken olduğu değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin meslek deneyimlerinin yeterli olduğu dikkate alındığında bir motivasyon eksiğinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

“Öğrencilerin yersiz özgüvenlerinin çok yüksek, alınganlık eşiklerinin çok olması disiplin sorunu nedenlerindendir.” (Y1)

Yerleştirme puanı yüksek okulda ki idarecinin, çağın öğrencilerinin bilgi yoğunluğu içinde olması daha fazla imkân ve olanaklara sahip olduklarının dikkate almakta bu da onların daha hazır cevap olmalarından yakınmaktadır. Ergenlik dönemi duygu patlamaları ve kırılmaları da olumsuz davranışları arttırdığı belirtilmektedir.

“Öğrencilerin dikkatlerinin başka uyaranlara karşı dağılmaları cep. tel. vs.” (Y3)

“Öğrencinin ergenlik dönemi sorunlarının olumsuz davranışlarını artırması, alınganlık katsayısı çok düşüktür. ” (Y7)

Şu zamandaki en büyük sorun olarak görülen iletişim vasıtaları ile meşgul olunmasının öğrencinin eğitim-öğretimini olumsuz etkilediği dikkatlerinin dağıldığı bu da sınıf yönetimini sağlamakla sorumlu öğretmenler tarafından büyük bir sorun teşkil ettiği belirtilmektedir. Dikkat dağınık nesnelerle meşgul olunması öğrencinin öğretmen ile iletişim eksikliğine sebep olmaktadır.

3.2.1.2 İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Görüşleri

Yöneticilerin görev yaptıkları okullardaki sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik çözüm önerilerinin neler olduğu sorulmuştur. Okulun özellikleri ile idarecilerin cinsiyetlerine ve idareci olarak görev yaptıkları süre dikkate alınarak yöneticilerin görüşleri neticesinde ortaya çıkan ifadeler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerileri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Ortaöğretim yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi, sınıf geçmenin zorlaştırılması	2	1	3	2		2	5
Öğrencilerin hedef ve motivasyonun sağlanması		1	1		1	1	2
Sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri etkili kılma		1	1		1	1	2
Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisinin geliştirilmesi		1	1		1	1	2
Ders dışı uyaranların sınırlandırılması		1	1		1	1	2
Etkili anlatım	1	1	2			-	2
Okul kültürünü etkili kılma		1	1		1	1	2
Sınıf içi disiplin kurallarının ve disiplin yönetmeliği hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi		1	1			-	1
Öğrenciye pozitif yaklaşım	1		1			-	1
Rehberlik hizmetlerinden destek alma		1	1			-	1
Ceza uygulamalarını etkili kılma		1	1			-	1
Öğrenci velileri ile ilişkileri etkili kılma	1		1			-	1
Çevre unsurlarını etkili kılma			1		1	-	1
Fiziki ortamı etkili kılma			-	1		1	1

Çalışmaya katılan idarecilerin %71,4'ü disiplin sorunlarına çözüm önerisi olarak ortaöğretim sisteminin yeniden düzenlenmesi ve sınıf geçmenin zorlaştırılmasını dile getirmişlerdir. Öğrencinin çok daha az çalışarak veya derslere önemsemeden de geçebileceğinin farkında olması disiplin sorunlarını da beraberinde getirdiği meydana çıkmaktadır.

“Orta öğretim yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi, sınıf geçmenin zorlaştırılması disiplinsizlikleri köreltecektir.” (Y1)

Öğrencinin ilk kademe eğitimi tam manasıyla almadan zorunlu eğitim sistemiyle liseye başlaması temel eksikliklerinin olmasına buda ders algılama konusunda zafiyetlere sebep olmakta, dersi önemsememe, “nasıl olsa geçerim” özgüvenini beraberinde getirmektedir.

“Ortaokul seviyesinde yeterince rehberlik yapılmıyor bu da öğrencinin hangi okula niçin geldiğinin yeterince bilgisi yok. Bu bilgilendirilmenin sağlanması gerek.” (Y2)

İlk kademe eğitimde öğrencilerin yeterince yönlendirilmemesi, okulların tercih edilmesinde öğrencilerin başarı durumuna dikkat edilmeden yerleştirilmesi daha sonrasında öğrenci de isteksizliğe, dersleri başaramamasına motivasyonun düşmesine ve beraberinde disiplin sorunlarına sebebiyet verdikleri belirtilmektedir.

“Öğrencilerin hedef ve motivasyon konusunda iyi yönlendirilmesinin sağlanması gerekmektedir.” (Y3)

Öğrencilere belirli bir hedef verilmemesinin isteksizliğe, derslerden sıkılmaya ders dışı başka uyarılarla meşgul olmaya itecektir. İdareciler tarafından önemle vurgulanan idealist olunması, gelecekte öğrencilerin yol haritasının ne şekilde olacağının bilinçlendirilmesi vurgulanmıştır.

3.2.1.3 Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına İlişkin Yazılı Okul Kurallarının Olup Olmadığı ve Caydırıcı Durumuna Yönelik İdareci Görüşleri

Çalışma grubuna, sınıf içi disiplin sorunlarına ilişkin yazılı okul kurallarının olup olmadığına ve bu kuralların caydırıcı durumuna yönelik idareci görüşleri sorulmuştur. Okulun özellikleri ile idarecilerin cinsiyetlerine ve idareci olarak görev yaptıkları süre dikkate alınarak yöneticilerin görüşleri neticesinde ortaya çıkan ifadeler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10. Yazılı Okul Kurallarına Yönelik İdareci Görüşleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Caydırıcılık yeterli değil	2	2	4	1	1	2	6
Kurallar var yeterli	1		1	2	1	3	4
Kurallar var yetersiz	1	2	3			-	3
Kurallar caydırıcı			-	1		1	1

Araştırmaya katılan her iki okulda ki idarecilerin yazılı okul kurallarının varlığından söz etmekte fakat uygulama ve caydırıcılık konusunda bir takım eksikliklerin olduğunu belirtmişleridir.

“Yazılı pek çok kural var ancak yetersiz. Kuralları uygulayıcı kişiler de başımız ağrımazın aman ağzımızın tadı bozulmasın kafasında olduğundan caydırıcılık yok.” (Y1)

Her iki okulda da yazılı okul kurallarının olması ve bu kuralları uygulama konusunda kararlı duruşları ifadelerinden anlaşılmıştır. Kuralların yeterli ve ya yetersiz olması uygulanabilirlik ve uygulanıp uygulanmadığının da kontrol edilmesi idareciler tarafından takip edildiği belirtilmiştir.

“Disiplin problemlerine ilişkin ortaöğretim kurumlar yönetmeliğinde belirlenen disiplin kuralları var. Sorunun tamamen çözümünde caydırıcı/yeterli değildir.” (Y3)

Yerleştirme puanı yüksek okulda ki idarecinin okulda disiplin kurallarının bulunduğunu karşılaşılan disiplin sorunlarının çözümünde caydırıcı ve yeterli olmadığını, öğretmenlik sınıf yönetimi beceri ve deneyiminin ön plana çıktığı dile getirilmiştir.

“Yazılı disiplin kurallarının disiplin sorunlarının çözümünde yardımcı olduğunu değerlendiriyorum. Disiplin problemlerine bir çerçeve sunduğunu düşünüyorum.” (Y7)

Çalışma grubundaki idarecilerin yazılı kuralların öğretmenlerin disiplin sorunlarını çözmeye bir çerçeve sunacağını, bu kuralların uygulanmasının en büyük takipçisi kendileri olduğunu belirtmişlerdir.

3.2.1.4 Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Uygulanan Yaptırımlara İlişkin İdareci Görüşleri

Çalışma grubuna, sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik uygulanan yaptırımlara ilişkin idareci görüşleri sorulmuştur. Okulun özellikleri ile idarecilerin cinsiyetlerine ve idareci olarak görev yaptıkları süre dikkate alınarak yöneticiler tarafından belirtilen görüşler neticesinde açığa çıkmış olan ifadelerine aşağıda sunulan tablo içerisinde yer verilmiştir.

Tablo 11. Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Uygulanan Yaptırımlara İlişkin İdareci Görüşleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Ceza uygulamalarını etkili kılma, disiplin kuruluna sevk	2	2	4	1	2	3	7
Rehberlik hizmetlerinden destek alma		1	1	1	1	2	3
Öğrenci velileri ile ilişkileri etkili kılma			-	1	1	2	2
Cezalandırmanın çözüm olmadığı		1	1			-	1
Sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri etkili kılma			-		1	1	1

Çalışma grubunun tamamı sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik disiplin kuruluna sevk ve ceza uygulamalarını etkili kılma yöntemini benimsemişlerdir. Araştırmaya katılan idarecilerin bazıları oluşan disiplin sorunlarında öğrencinin rehberlik hizmetinden faydalanmasını tercih etmişlerdir.

“Sınıf disiplinini bozan, dersin işlenmesini olumsuz etkileyen öğrenci uyarılır, rehberlik servisi sınıf öğretmeni tarafından rehberlik edilir, ailesiyle görüşülür. Sorun devam ederse disiplin hükümlerine göre işlem tesis edilir.” (Y3)

Çalışma grubunu oluşturan idareciler, sınıf içi disiplinini bozan öğrenciler için cezanın birinci öncelik olmadığı sorun davranış sergilendiğinde öncelikle gerekli tüm adımların atılması ve en sonunda disiplinin tesisi için disiplin hükümlerinin uygulanmasını tercih etmişlerdir.

“Eğer kurallara uymamakta ısrar ediliyorsa disiplin işlemleri hatırlatılıyor. Bunun yeterli olduğunu söylemek mümkün değil. Cezalandırmak çözüm üretmiyor.” (Y2)

Çalışma grubunun bazıları disiplin sorunlarında cezalandırmanın sorunu çözmeyeceğini öğrencinin kurallara uyması için başka argümanların kullanılmasının gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerle bire bir iletişimin çok etkili bir sorun çözme metotlarından biri olduğu aktarılmıştır.

3.2.1.5 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplini Sağlamada İdareci Olarak Katkılarının Neler Olduğuna Yönelik Yöneticilerin Görüşleri

Çalışma grubuna, öğretmenlerin sınıf içi disiplini sağlamada idareci olarak katkılarının neler olduğuna yönelik yöneticilerin görüşleri sorulmuştur. Okulun özellikleri ile idarecilerin cinsiyetlerine ve idareci olarak görev yaptıkları süre dikkate alınarak yöneticiler tarafından ifade edilen görüşleri neticesinde açığa çıkmış olan ifadelerine aşağıda sunulan tablo içerisinde yer verilmiştir.

Tablo 12. İdarecilerin Sınıf İçi Disiplini Sağlama Hususunda Öğretmenlere Katkıları Nelerdir?

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Veli ile işbirliği yapma	1	2	3	1		1	4
Öğrencilerle bire bir görüşme sağlama	1	2	3	1	1	1	4
Öğrencilerin motive olmalarını sağlıyoruz		2	2		1	1	3
Rehberliğe sevk edilmesini sağlama	2		2	1		1	3
Cep telefonu kullanımını engellemek için toplatıyoruz		1	1		1	1	2

Araştırmanın amacı doğrultusunda sınıf içi disiplin sorunlarında öğretmenlerin sınıf içi disiplini sağlamada idareci olarak çoğunun veli olarak işbirliği yapılmasını sağlama, öğrencilerle bire bir olarak görüşme sağlama ve bazılarının da öğrencilerin motive olmasını sağlama konularında katkılarının olduğunu belirtmişlerdir.

“Öğretmen şikâyetiyle gelen öğrencinin hemen velisine ulaşıyor ve öğrenciyi rehberliğe yönlendiriyoruz.” (Y1)

Sınıf içi disiplini sağlamada dolaylı olarak etkisi olan veli işbirliği, idareciler tarafından hassasiyetle uygulandığı çalışma grubunun ifadelerinde görülmüştür. Bu

durum sorun davranışın düzeltilmesinde üçlü mekanizmanın çalışmasıyla daha etkili olacağı vurgulanmıştır.

“Cep telefonu kullanımını engellemek için cep telefonu toplatılıyor.” (Y1)

Araştırma yapılan yerleştirme puanı yüksek okulda öğrencinin sıklıkla dış uyarılarla meşgul olduğu (cep telefonu vb.) materyallerin bir aydır toplatıldığı, diğer okulda bir senedir cep telefonlarının toplatıldığı idareciler tarafından belirtilmiştir. Bu durumda beraberinde disiplin sorunlarının azalmasına sebebiyet verdiğini aktarmışlardır.

“Bazı durumlarda derse katılım sağlayarak öğretmenlerimize destek oluyoruz.” (Y7)

Öğretmenlerin sınıf içi disiplin sorunlarını derse katılım sağlayarak canlı olarak gözlemlemek idareciler tarafından ne gibi önlemler alınabilir cevabını bulmada yardımcı olacaktır. İdarecilerin bazılarının derse katılım sağlaması öğretmen ve öğrenciye motive açısından olumlu olacağı ve otoritenin de takibinde olunduklarının farkında olmalarını sağlayacaktır. Bu durum beraberinde sınıf içi disiplin sorunlarının köreltilmesini sağlayacaktır.

3.2.2 Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Görüşleri

Araştırmadaki problem durumu kendi içinde 8 başlık oluşturmaktadır. Bu bölümler öğretmenlerin kıdemleri, cinsiyetleri, yaşları ile öğretmenlik mesleğiyle ilgili eğitimlerini almış oldukları öğretim kurumlarının nitelikleri gibi bireysel niteliklerine dayalı olmak üzere sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemlerine dönük olarak verilen tepkilerin belirlenmesi hususunda üzerinde önemle durulmasını gerektiren noktalar olmaktadır. Çalışma grubunun tarafından her bir bölümle ilgili olarak ayrı ayrı saptamalarda bulunulmuştur. Bunun amacı; branş/sınıf öğretmenleri tarafından öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına dönük olarak vermiş oldukları tepkilerin belirlenmesidir.

3.2.2.1 Öğretmenlerin Sıklıkla Karşılaştıkları Sınıf İçi Disiplin Sorunları

Araştırmaya katılan öğretmenler sınıflarında sıklıkla karşılaştıkları sınıf içi disiplin sorunlarını belirtmişlerdir. Çalışma grubuna, sınıf içi disiplin sorunlarından sınıfları içerisinde hangileriyle karşı karşıya kaldıkları sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenler

tarafından ne tür davranışların sınıf içi disiplin sorunlarından görüldüğü ve okulun özellikleriyle öğretmenlerin cinsiyetlerine dayalı olarak bu davranışlardan hangi tür davranışlarla sık olarak karşılaştıklarının belirlenebilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda öğretmenler tarafından ifade edilen görüşler neticesinde açığa çıkmış olan ifadelerine aşağıda sunulan tablo içerisinde yer verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Sıklıkla Karşılaştıkları Sınıf İçi Disiplin Sorunları

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Derste arkadaşları ile konuşma, şakalaşma	8	1	9	3	5	8	17
Derste uyuma	8	1	9	2	3	5	14
Ders dışı materyallerle meşgul olma (cep tel. vs.)	7	2	9			0	9
Saygısız davranış sergilemesi	1		1	4	3	7	8
Ders dinlememe	3		3	2	1	3	6
Derse ilgisizlik	1	1	2	2		2	4
Ders araç-gereci getirmeme	2		2	1	1	2	4
Uygunsuz kılık-kıyafet	1	1	2	2		2	4
Okul tuvaletinde sigara içmeleri			0	2		2	4
Derse geç gelme	1		1	2		2	3
Sıkılma hareketleri tekrarlama	2		2	1		1	3
Sırada uygunsuz oturma	1		1	2		2	3
Ödevlerini yapmama	1		1		1	1	2
Derste yeme-içme	1		1	1		1	2
Derste video çekimi yapma	1		1			0	1

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik en çok arkadaşları ile konuşma, şakalaşma istenmeyen davranışı gösterdiklerini belirtmişlerdir. Derste uyuma ve ders dışı materyallerle meşgul olma istenmeyen davranışı da öğretmenler tarafından en çok karşılaşılan disiplinsizlikler olarak görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı yerleştirme puanı düşük olan okulda öğretmenlere karşı saygısız davranışların sergilendiği disiplinsizliği ile çok fazla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğrencinin temel konularda eğitim eksikliğinin olduğunu göstermektedir.

“Öğrencilerin elektronik aletlere bağımlı olmaları ve uygunsuz kıyafet giymektedirler.” (Ö2)

Yerleştirme puanı yüksekokulda daha çok öğrencilerin cep telefonu ile meşgul oldukları görülmektedir. Yerleştirme puanı düşük okulda cep telefonlarını toplama kararı olduğundan sorun davranış sergilenmediği görülmektedir. Çağımızın bilgi çağı olması ile birlikte gelişen teknolojinin beraberinde getirdiği iletişim vasıtaları çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Öğrencilerin bunu eğitim ortamına taşımaları bağımlılık seviyesinde meşgul olmaları disiplin sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Öğretmenlerin en çok yakındığı disiplin sorunlarından biri olan bulgulara ulaşılmıştır. Kılık-kıyafet yönetmeliği ve okul kurallarına göre uygulamaların takip edilmesinin idare tarafından sağlanmadığını ortaya koymaktadır.

“Öğrenciler saygısız, donanımsız, ukala, altı boş bir özgüvenleri var, sadece bir şey söylemiş olmak için söylüyorlar.” (Ö16)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu kadın olmakla birlikte % 32'sinin saygısız davranışlarının bulunduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların kişisel bilgilerinden yararlanarak 16-20 yıl meslek deneyiminde olan öğretmenlerin çoğunlukta olduğu, bu durum öğretmenlerin öğrencilerin eski öğrenci olmadıklarının farkında olmalarını, şu anki öğrencilerin maddi manevi daha fazla imkân ve kabiliyetler ile donatıldığının bilinci ile hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır.

“Genel olarak ders esnasında birbirleriyle konuşmak, aralarında sınıf ortamına uymayacak şekilde gürültü yapmak, kendi aralarında öğretmen yokmuş gibi konuşuyorlar.” (Ö22)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazıları ders akışını bozacak şekilde öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarını vurgulamışlardır. Öğrencilerin ders esnasında dersin düzenini bozacak şekilde konuşmaları, öğretmenler tarafından etkili ders anlatımının yapılmadığını, sınıf yönetimi konusunda sınıfın etkili şekilde yönetilmediğini ortaya koymaktadır.

“Öğrencilerin öğleden sonraki derslerde yorgunluğa bağlı olarak isteksizlik ve uyuma halleri ortaya çıkmaktadır.” (Ö7)

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin derslerin yoğunluğu ve buna bağlı olarak yorgunluğa dayalı uyuma hallerinin olduğunu davranışının sıklıkla görüldüğünü belirtmişlerdir. Öğrencilerin ders esnasında uyuklama davranışını göstermeleri, öğretmenlerin dersi daha etkili anlatım teknikleri kullanmadıklarını, soru-cevap tekniği ile derse katılım sağlamadıklarını ortaya koymaktadır.

Yerleştirme puanı yüksekokulda ki kadın öğretmenlerin derste uyuma ve cep telefonu ile meşgul olma istenmeyen davranışları ile daha çok karşılaştıkları

görülmektedir. Yerleştirme puanı düşük okulda ki kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha çok derste öğrencilerin saygısız ukala davranışlarıyla karşılaştıkları ortaya çıkmaktadır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda her iki okulda da sıklıkla sınıf içi disiplin sorunları ile karşılaştıkları görülmektedir.

3.2.2.2 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Yöntemleri ve Tepkilerine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme yapılan öğretmenlere sınıflarında karşılaştıkları sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik olarak çözüm önerileri ve ne tür tepkiler verdikleri sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri verdikleri tepkiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Yöntemleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Sözel uyarı/ikaz etme	10	3	13	6	4	10	23
Yasal suç olduğunu ve cep telefonunu toplatma	6	1	7	2	2	4	11
Disiplin kurulu veya okul idaresine sevk etme	2	1	3	3	4	7	10
Rehberlik servisine yönlendirme	5	1	6	2	1	3	9
Bire bir öğrenci ile görüşme	6	1	7	1	1	2	9
Performans notunu düşük verme	4	1	5	2		2	7
Derse katılım sağlama için soru-cevap tekniğini uygulam	6		6		1	1	7
Aile ile iletişim	3		3	3		3	6
Sınıf kurallarını hatırlatma,	2	1	3	2	1	3	6
Nasihah etme	4		4	1		1	5
Ses tonunu yükseltme	3	1	4	1		1	5
Okul kültürü oluşturma				2	3	5	5
Beden dilini kullanma (jest, mimik, yüz ifadesi, ...)	2		2	1	1	2	4
Zorunlu eğitimin tekrar değerlendirilmesi				1	3	4	4
Görev verme	3		4				4
Göz teması kurma	2		2	1		1	3
Öğrenci ile sözleşme yapma	2	1	3				3
Görsel işitsel materyaller kullanılması	2	1	3				3
Ön sırada yalnız oturtma	2		2				2
Hava almasını ve yüzünü yıkamasını sağlama	1		1				1

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik en fazla “sözel uyarı/ikaz etme, yasal suç olduğunu hatırlatma cep telefonu toplama, disiplin kuruluna veya idareye sevk etme” tepkilerini verdikleri ortaya

çıkılmaktadır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik etkili olabilecek tepkiler verdikleri görülmektedir.

“Öğrencileri öncelikle uyarırım, dersle ilgilenmesini sağlarım, konuyu onların ilgisini çekecek hale getiririm.” (Ö9)

Sözel uyarma/ikaz etme tepkilerinin bu denli fazla kullanılmasının, öğretmenler tarafından sınıf içi disiplinsizliklerin neticeleri açısından öteki öğrencilerin dikkatlerinin çekilmesi ve bir farkındalığın sağlanmasını amaçladıklarını yansıtmaktadır.

“Sözlü olarak uyarıda bulunurum, tekrarlayan bir durum varsa öğrenci ile sözleşme yaparım.” (Ö1)

Öğretmenlerin “sözlü uyarı, açıklama yapma” gibi tepkilerinin istedikleri sonucu vermediğinde ileri safha olarak disiplini sağlamak için öğrenci ile sözleşme yapma gibi teknikler geliştirdikleri görülmektedir. Bu durum sınıf içi disiplini sağlamada tüm enstrümanları denemenin faydalarını gördüklerini belirtmektedirler.

“Cep telefonu ile çekim yapmanın yasal suç olduğunu hatırlatır, belli noktada toplatılmasını sağlarım.” (Ö10)

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin her iki okulda da cep telefonu ile meşgul olmanın çok büyük bir sınıf içi disiplin sorunu olduğunu vurgulamışlardır. Ders dışı materyallerle meşgul olmanın engellemesi için, öğretmenlerin okul idaresince toplatılması kararı doğrultusunda toplanmasını sağladıkları görülmüştür. Bu konunun aynı zamanda yasal suçlar da doğuracağı belirtilmiştir.

“Uyuyan öğrencilere rahatsızlığı olup olmadığını, neden uyduğunu anlamaya çalışırım, güncel konuşmalarla dersi aktif hale getirmeye çalışırım.” (Ö4)

“Uyuyan öğrencilerle bire bir olarak dinlenip gelmeleri konusunda özellikle konuşurum.” (Ö12)

“Ders esnasında uyuyan öğrencileri öncelikle uyarırım, tekrarı durumunda performans notunu düşük veririm.” (Ö21)

Sınıf içi kurallarına aykırı hareket eden öğrencilere karşı, öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamak için dersi aktif hale getirmeye çalıştıkları öğrencilerle bire bir görüşme yaptıkları düzelme olmayan durumlarda performans notunu düşürerek yaptırımlarla sınıf içi disiplini sağlamaya çalıştıkları görülmüştür.

“Eğitim ailede başlar, sorun davranış sergileyen öğrenci ailesini bilgilendiririm, onlarla işbirliği yaparım, öğretmen-öğrenci-veli üçgeni önemli üçlü görüşmeye önem veririm.” (Ö24)

Öğretmenlerin bazıları sorun davranış sergileyen öğrencinin kendisi ile bire bir görüşme, ailesini bilgilendirmeler yaparak geniş kapsamlı şekilde sorun davranışın çözümünü sağlamaya çalıştığı görülmektedir.

“Dersleri daha zevkli ve canlı tutmak için öğrencilerin önemsedikleri teknolojiden daha fazla yararlanırım dinletiler, videolar, vb.” (Ö7)

“Dersleri eğlenceli hale getirmek, günümüzden örnekler vermek, kolay soru başlayarak başarabileceklerine inandırmak.” (Ö8)

“Öğrencilere dinlenmenin ve uyumanın önemini aktarırım, soru-cevap tekniği kullanarak derse katılım sağlarım.” (Ö10)

Empati, öğretmenler ile öğrencilerin aralarındaki ilişkilerde etkili bir iletişim kurulmasını, sorunlu davranışların negatif neticelerini daha iyi görülerek bu noktada öğrenciler tarafından sergiledikleri davranışlarının sorumluluklarını almaları sağlanmaktadır. Böyle davranışlar da öğrenciler tarafından sergilenen sınıf içi disiplinsiz davranışların azalmasında oldukça önemli bir uygulama olmaktadır. Öğretmenler tarafından oldukça sık olarak kullanılmakta olan tepkilerin birisinin de “öğrencilerin empati kurabilmelerini sağlama” tepkileri olduğu görülebilmektedir. Öğretmenler tarafından empati tepkisi kullanılıyor olması aynı zamanda modern sınıf yönetim anlayışının ve olumlu disiplin yaklaşımı hakkında ipuçları da veriyor olmaktadır. Öğrencilerin davranışlarının sorumluluğunu almaları için çalışıldığını göstermektedir.

“Bu şekilde davranmakla başkalarını rahatsız edemeyeceğini, kendini arkadaşlarının yerine koymasını böyle bir hakkının olmadığını belirtirim.” (Ö4)

“Ders anlatımı sırasında konuşmanın kendisine, arkadaşları için başarılarının önünde ne kadar engelleyici olduğunu inandırırım.” (Ö14)

Öğretmenlerin empati tepkisini genellikle öğrencilerin arkadaşları ile konuşması istenmeyen davranışına yönelik verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Her iki okulda da kadın öğretmenlerin bazıları jest ve mimiklerini kullanarak sınıf içi disiplini sağlamaya çalıştıkları görülmektedir.

“Bakışımı üzerlerine topluyorum, beden dili ile dikkatlerini çekmeye çalışıyorum.” (Ö3)

“Öğrenci izinsiz yerinden kalktığında, sınıfta uyduğunda, sırada yayılarak oturduğunda veya izinsiz bir şeyler yiyip içtiğinde o öğrenciye bakıyorum. Baktığımı fark ettiğinde toparlanıp özür diliyor.” (Ö9)

Yerleştirme puanı düşük okuldaki öğretmenlerin bazıları eğitim-öğretim sisteminden yakınmakta bu da sınıf içi disiplin sorunlarını ve beraberinde öğrencinin başarısını etkilediğini belirtmişlerdir.

“Yasal haklar yeterli değil öğretmene yaptırım yok.” (Ö16)

“Ortaokulda kazandırılması gereken davranışlar kazandırılmalı ve disiplin ortaokulda verilmeli. Zorunlu eğitim olmamalı.” (Ö17)

“Zorunlu eğitim kaldırılmalı, zorla birine eğitim verilmez. Altyapısı olmadan liseye geçiş olmamalı. Sınıfta kalma geri getirilmeli. Dört işlem bilmeyen, denklem çözemeyen lise öğrencisi olamaz.” (Ö19)

“Lise eğitiminin zorunlu olması kanaatimce pek gerekli değil.” (Ö22)

Yerleştirme puanı düşük okuldaki çoğunluğu erkek öğretmenlerin, öğrencilerin ilköğretim eğitimini yeterli seviyede almadan lise eğitimine geçmesi disiplin sorunlarını beraberinde getirdiği, öğrencilerin ders başarılarının istenen seviyeye gelmediğini ortaya koymuşlardır.

Bazı öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içi disiplinsizliklerini idare ile koordine kurarak rehberlik servisine yönlendirdikleri, sorunun temeline inip müdahale edilmesini sağlamaya çalıştıkları görülmüştür. Rehberlik servisi hizmetini, sadece sorun davranışların çözümünde değil öğrencilere danışmanlık yapılması konusunda da sağlamaktadırlar.

“Derslerin önemini vurgulayarak, okul başarısının ve hedeflerindeki önemini rehberlik servisiyle desteklemek gerekir.” (Ö5)

“Bireysel yüz yüze görüşme yapar davranışlarının nedenlerini öğrenirim. Davranışlarını düzeltmesi için bir şans verir, alışkanlık düzeyinde olur ise okul rehberlik servisi ile görüşmesini sağlarım.” (Ö6)

“Sorun davranışa göre rehberlik ve idareye sevk edilmesini sağlarım.” (Ö25)

Öğretmenlerin bazıları sınıf düzenini bozan sorun davranışlar sergileyen öğrencilerin davranışlarını düzeltici tedbirler almadığında yaptırım olarak performans notunu düşük verdiklerini belirtmişlerdir.

“Öğrencilerin sorun davranışlarına göre performans notunu düşürürüm.” (Ö11)

Öğrencilerin dersten sıkılma belirtileri göstermeye başladığında (konuşma, değişik sesler çıkarma gibi) öğretmenlerin bazılarının ders anlatımını değiştirdikleri, yer değiştirme yaptıkları ve göz teması kurarak sınıf yönetimini sağlamaya çalıştıkları ortaya çıkmaktadır.

“Konunun ağırlığına göre hızlanma ve yavaşlama yapıyorum. Çok ağır bir konu ise öğrencilere kulak vererek derse katılım sağlıyorum.” (Ö13)

Araştırmanın amaçlarından olan okul idarecilerle öğretmenlerin eylem bütünlüğü içinde sınıf içi disiplin sorunlarını çözme uygulamalarının olması gerekmektedir. Öğretmenlerin bazıları disiplin sorunların çözümünde veya kuralların takibinde idare ve öğretmen ile aynı politikanın uygulanmaması konusunda yakınmalarda bulunmuşlardır.

“Kuralların sınıf öğretmenlerin değil aynı zamanda okul idaresinin de öğrencilere hatırlatması gerekmektedir. Tek taraflı değil bir bütün olması gerekir.” (Ö18)

Öğretmenler ile yapılmış olan görüşmelerin neticesinde elde edilmiş olan bulgular; araştırmada yer alan öğretmenler tarafından sorun davranışlar karşısında sorun davranışın düzeyine göre öncelikle sık sık “sözel uyarılar/ikaz, açıklama yapma, bire bir görüşme” gibi literatürde de öngörülen düşük düzeyli tepkileri verdiklerini göstermektedir. Bunun yanında iki okul bünyesinde de rehberlik servisine yönlendirme ve devamında ceza tepkisinin verildiği görülmektedir. Ancak yerleştirme puanı düşük okulda öğrencilerin eğitim ve başarı durumlarından kaynaklı sorun davranışlarına karşı idare tarafından yeterli yaptırım ve takip edilmediği öğretmenler tarafından belirtilmektedir.

3.2.2.3 Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmadaki amaç kapsamında görüşmelerin yapıldığı öğretmenlere sınıfları içerisinde meydana gelen disiplin sorunlarının nedenleriyle ilgili soru yöneltildi. Söz konusu davranışların engellenebilmesi veya azaltılabilmesinde davranışlardaki nedenlerin tespit edilmesi dikkate alınarak üzerinde durulmasının gerekli olduğu husustur. Öğrenciler tarafından sergilenen bu davranışlarındaki sınıf içi disiplin sorunlarının nedenlerinin üzerinde derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde bütün boyutları ile ele alınarak incelenebilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda öğretmenler tarafından belirtilen görüşler aşağıda bulunan tabloda sunulmuştur.

Tablo 15. Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Eğitim-öğretimdeki hedefsel belirsizlik ve sistemsel sorunlar	6	2	8	2	3	5	13
Dersin önemini kavrayamaması, başarısız hissetmesi	5	1	6	2	1	3	9
Aileden kaynaklanan nedenler	3		3	3	3	6	9
Eğitimsizlik-sorumsuzluk-kurallara tepki	4		4	1	1	2	6
Ders yükü fazlalığı ve yoğun ders programı	5		5			0	5
Çevreden kaynaklanan nedenler	1		1	2	1	3	4
Öğretmenden kaynaklanan nedenler	1		1	2	1	3	4
Öğrencinin "Bir şey olmaz özgüveni" içinde bulunması		1	1	3		3	4
Okul ve sınıftan kaynaklanan nedenler	2		2	1		1	3
Öğrencilerde görülen grup olma psikolojisi disiplin olaylarını artırmaktadır	2		2	1		1	3
Öğrencinin kendini kanıtlama çabası	2		2			0	2
Motivasyon eksikliği	2		2			0	2
Öğretmenlerin pasifize edilmesi	1		1		1	1	2
Ders araç-gereç ve materyal eksikliği	1		1			0	1
Teknolojik gelişmeler	1		1			0	1

Öğrencilerin sınıf içi disiplini bozan davranış sergilemeleri sınıftaki düzeni olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Söz konusu davranışlarının gösterilmesinin pek çok nedeni vardır. Öğretmenler bu davranışların nedenini olarak büyük çoğunlukla eğitim sisteminin hedefsel belirsizlikler ile sistemsel problemlerini göstermişlerdir. Çalışmaya katılan bazı öğretmenler, aileden kaynaklı nedenler, öğrencinin dersin önemini

kavrayamaması ve eğitimsizliğe dayalı nedenleri belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler velilerin sosyoekonomik düzeyinin yetersiz olmasından ve özellikle yerleştirme puanı düşük okulda ilgisiz olmalarından yakınmaktadırlar.

“Öğrencilerin hedefleri yok, motivasyonları yok. Çok uzun çok uzun saatler pasif şekilde oturmak zorunda kalıyorlar.” (Ö1)

“Öğrencinin eğitsel yolla edineceği bir hedefin olmayışı ya da desin öğrencinin mesleki hedefine giden yolda işine yaramayacağı düşüncesi. (Ö12)

“Zorunlu eğitim sisteminin olması, ilköğretimden her ne olursa olsun sınıfı geçeriz mantığıyla gelen öğrencilerin bunu devam ettiriyor olması.” (Ö20)

Özellikle yerleştirme puanı düşük okuldaki öğretmenlerin eğitim sisteminden kaynaklı olarak disiplin sorunlarının olduğundan yakınmaktadırlar. Ders geçmenin kolay olduğunu, zorunlu eğitim sisteminin sorunlarından kaynaklı disiplin sorunlarını artırdığını belirtmişlerdir. Öğrencinin “nasıl olsa dersi geçerim” düşüncesinin hâkim olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin tükenmişlik seviyesini arttırdığı görülmüştür.

Her iki okulda da yoğunluğu bayan öğretmenlerin öğrencilerin ders yükü fazlalığı, ders saatlerinin uzun olmasının beraberinde sınıf içi disiplinsizliklere yol açtığından yakınmaktadır. Öğretmenlerin bu durumda dersi etkili kılmak için değişik metotları uyguladıklarını soru- cevap tekniği, ara verme, dersi eğlenceli kılma, video, dinleti gibi materyaller kullanımı ile sağlamaya çalıştıkları ortaya çıkmaktadır.

“Öğrencilerin bilgi ve ders yükünün çok fazla olması, öğretmen odaklı eğitim sisteminin olması, ders saatlerinin çok fazla olması sınıf içi disiplin problemlerinin nedenlerindendir. (Ö4)

“Derslerin çok fazla olması ve yoğun ders programı beraberinde disiplin sorunlarını getirmektedir.” (Ö5)

Yerleştirme puanı düşük okuldaki öğretmenlerin öğrencilerin aileleri tarafından yeterince eğitim ahlak verilmediğini, bilinçlendirilmediklerini, çocuklarının olumlu davranış sergilemeleri konusunda yeterince eğitemediklerini ve ilgisizliklerinden kaynaklı disiplin sorunlarının oluştuğunu ortaya koymuşlardır. Yerleştirme puanı düşük okulda görev yapan öğretmenlerin ailelerden kaynaklanmakta olan olumsuz sebeplerden dolayı daha çok etkilenmekte olduğunu göstermektedir.

3.2.2.4 Öğretmenlerin Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarını Göstermede Amaçlarına Yönelik Düşünceleri

Öğrenciler sınıf içinde disiplinsiz davranışlarını birçok amaca yönelik yapmaktadırlar. Bu amaçların belirlenmesi sınıf içi disiplin sorunlarının çözümünde

önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple öğretmenlere öğrencilerin sınıf içinde disiplinsiz davranışlarının amaçlarının neler olabileceği soruldu. Öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarını Göstermede Amaçlarına Yönelik Öğretmenlerin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Dikkat çekme	7	1	8	2	1	3	11
Kendini kanıtlama arzusu	3	1	4	3	2	5	9
Ergenlikteki duygusal değişimler	2		2	4		4	6
Popüler olma çabası		1	1	1	3	4	5
Başarısız öğrencilerin ilgisini farklı alanlara yönlendirmesi	2		2	1	2	3	5
Dersleri önemsememe, sıkılma	2	1	3	1		1	4
Hedefsel belirsizlik	2		2		1	1	3
Ders geçme şartlarının çok kolay olduğunun bilinci ile hareket etmesi	3		3			0	3

Öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunları göstermedeki nedenlerin en çok “dikkat çekme” amacıyla oldukları belirtilmektedir. Söz konusu amaç; sosyalleşme açısından kabullenilecek tarzda bir statüyü kazanmamış öğrencilerin bu konuyu aktif veya pasif ilgi çekebilme davranışlarının sergilenmesi yoluyla sağlamaya çalışmalarından dolayı kaynaklanmakta olduğunu söyleyebiliriz. Çalışma grubundaki bazı öğretmenlerin de öğrencinin lise çağında olmasından dolayı kendini kanıtlama arzusu içinde olması, popüler olma çabası ve ergenlik çağı duygusal kırılmalarından dolayı sınıf içi disiplin sorunu oluşturduklarını belirtmişlerdir.

“Öğrencinin dikkat çekmek için içindeki öfkeyi, isteksizliği dışa vurmak istemeleri.” (Ö4)

“Dikkat çekerek derse ilgisizliğin bir şekilde davranışa dönüştürülmesidir.” (10)

“Başarısız öğrencilerin ders çalışmak yerine ilgisini farklı alanlara yönlendirmeleri.” (Ö16)

“Sınıf arkadaşları ve öğretmenin dikkatini başarılı olarak değil, daha kolay olan haylazlıkla varlığını göstermek.” (Ö19)

Sınıf içerisinde varlıklarını gösterememiş olan öğrenciler kendi varlıklarını ispatlama gayretine girmektedirler. Bunun neticesinde de varlıklarını genellikle disiplin sorunlarıyla göstermeye çalışmaktadırlar. Çalışmaya katılan öğretmenler öğrencilerin bu davranışlarını kendilerini kanıtlama, dikkat çekme çabası olarak gördüklerini ifade ederken; bazılarının da dersten sıkılmaları durumunda bu tarz davranışlarının gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Yerleştirme puanı düşük okulda görev yapan öğretmenler tarafından, öğrencilerin bulundukları çevreleri ile özellikleri nedeniyle öğrencilerde bir kendini ispatlama gayreti ve popüler olma davranışı içine girmelerine sebep oldukları belirtilmiştir. Bu görüşe göre, öğrenciler tarafından sınıf içinde sorunlu davranışlar gösterilmesinde okulun ve çevresinin sosyoekonomik düzeylerinin direkt olarak etkilerinin bulunduğunu açıkça göstermiştir.

3.2.2.5 Öğretmenlerin Öğrencilerin Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Olumsuz Etkilerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme yapılan öğretmenlere öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarının sınıf ortamına ve eğitim-öğretim verimine etkileri soruldu. Öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmelerin neticesinde öğretmenler tarafından bu konu hakkında ifade edilen görüşler aşağıda verilen tabloda verilmiştir.

Tablo 17. Sınıf İçindeki Disiplin Sorunlarının Olumsuz Etkilerine Yönelik Öğretmenlerin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Motivasyonu düşürmesi	7		7	4	1	5	12
Öğretmen dikkatinin dağılması derse yoğunlaşamaması, dersi bölme	3	1	4	4	2	6	10
Diğer öğrencilerin öğrenimini etkilemesi	4	1	5	1	3	4	9
Sınıf içi düzenin bozulması	2	1	3	2		2	5
Disiplinsizliği alışkanlık haline getirmesi ve sınıf düzenini bozması	3		3	2		2	5
Diğer arkadaşlarına kötü rol model olması	2		2	1	1	2	4
Başarısızlık	2		2		1	1	3
Disiplin cezası alması	1		1	1	1	2	3

Çalışmaya katılan öğretmenler öğrencilerin sınıf içinde sorun davranışları sergilemesinin en büyük etkisinin, motivasyonlarını düşürmesi olduğunu belirttiler. Derste öğrencilerin sınıf içi disiplinsiz davranış sergilediklerinde derse yoğunlaşamadıklarını, gergin ve mutsuz olduklarını bunun da eğitim öğretim etkinliklerine olumsuz şekilde yansıdıklarını ifade etmişlerdir.

“Sınıf içindeki sorun davranışlar gerginliğe neden oluyor, öğrencilerin motivasyonu azalıyor.” (Ö5)

“Diğer öğrencilerin dikkatini dağıtıyor ve derste istenilen verim alınamıyor.” (Ö10)

Bazı öğretmenler öğrencilerin sorun davranışlar sergilediklerinde ders işleyiş akışının bozulduğunu, bu olumsuz davranışlar sebebiyle öteki öğrencilerin de dikkatlerinin dağıldığını dolayısıyla konuları öğrenmelerinde engellenmelere neden olduğu belirtmiştir.

“Kaliteli ve verimli ders işlenmiyor. Ders sürekli kesiliyor, dersi kaçıran öğrenci daha sonraki derslerde başarısız oluyor ve tamamlama gibi bir derdleri ve istekleri yok.” (Ö19)

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde sınıf içi sorun davranışların sınıf yönetimi ile eğitim ve öğretim sürecinin üzerinde negatif olarak etkilerinin bulunduğunu açığa çıkarmaktadır. Bu bağlamda, iki okulun öğretmenleri tarafından da böyle davranışların

oldukça fazla olumsuz etkilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu sorun davranışların diğer öğrencilerin öğrenmelerini etkilediğinden yakınmışlardır.

3.2.2.6 Öğrencilerin Sınıf İçi Disiplinsiz Davranışlarına Yönelik Verilen Tepkilerde Dikkat Edilenler

Sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunlarının bütün sınıflar içerisinde sık sık görülmekte olduğu dolayısı ile ortaya çıkan disiplinsiz davranışlar karşısında öğretmenlerin ne şekilde tepkileri verdikleri de oldukça önemli bir husustur. Öğretmenler tarafından söz konusu davranışlar karşısında tepkilerini gösterirken dikkat edilmekte olan hususlar, konu hakkında hassasiyet gösterilmesi gerekli olan oldukça önemli husustur. Araştırmadaki amaç çerçevesinde, öğretmen katılımcılara görüşmeler esnasında bu sınıf içi disiplin sorunlarına tepki verdikleri sırada hangi hususlara dikkat ettikleriyle ilgili soru yöneltilmiş ve öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerine aşağıda sunulan tablo içerisinde yer verilmiştir.

Tablo 18. Disiplinsiz Davranışlara Verilen Tepkilerde Öğretmenlerin Dikkat Ettiği Hususlar

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Öğrencinin onurunu kırmama, rencide etmeme	5	1	6	5	1	6	12
Öğrenciyi kazanmak dikkatini toplamasını sağlama	6		6			-	6
Davranış değişikliği sağlama	3		3	2	1	3	6
Dersin bölünmesini engelleme	2	1	3		2	2	5
Olumlu davranışları pekiştirme/örnek gösterme	4		4		1	1	5
Öğretmen-öğrenci ilişkisini sağlama (görüşme)	2	1	3	2		2	5
Sorun davranışın tekrar durumuna göre tepki verme	3		3	2		2	5
Disiplin kural ve yönetmeliğe göre hareket etme	2		2		1	1	3
Sorunu çözmeye çalışma	2		2			-	2

Öğretmenler öğrencilerin sınıf içi sorun davranışlarına yönelik tepkilerin verilmesinde en fazla “ onurunu kırmama, öğrencinin kazanılmasına çalışmak, dikkatinin toparlanmasına yardımcı olma, davranış değişikliği sağlama” konularına özen gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Yerleştirme puanı yüksek okulda ki bayan öğretmenlerin verdikleri tepkilerde öğrenci onurunu kırmamaya özen gösterme, öğrenciyi kazanmayı amaçlayan çağdaş bir sınıf yönetimi anlayışı içinde oldukları düşünülebilir.

“Öğrencilerin rencide edilememesi lazım bu nedenle kazanmak amacıyla kendi duygumu paylaşıyorum.” (Ö1)

“Yaş grubuna yaşının davranış tarzına uyarırken bile öğretmenin örnek olabileceği davranışlar sergilemeye çalışırım.” (Ö14)

Bazı öğretmenlerin öğrencilerin lise çağında olması nedeniyle gelişimsel özelliklerine (ergenlik çağı) göz önünde bulundurarak daha yapıcı tepki verdiklerini ifade etmişlerdir.

“Öğrencilerin gelişimsel özelliklerini de (ergenlik) göz önünde bulunduruyorum. Tatlı-sert.” (Ö24)

Öğretmenlerden bazıları, tepkilerini gösterirken sorunun çözülebilmesine ve aynı zamanda iyi bir dinleyici olmak hususunda titizlik gösterildiğini ifade etmişlerdir. Öğrencinin dinlenmesi ile sorunların sebeplerinin anlaşılacak çözümlenmesine çalışıldığını ve yapıcı sınıf yönetimi anlayışının temelinde olan etkili bir lider öğretmen özelliği olarak düşünülebilir.

“Bağırıp çağırmıyorum. Yaptıkları davranışın beni ve sınıfı nasıl etkilediğini anlatıyorum. Onları anladığımı ifade ediyorum. Onları dinliyorum. Ama kurallara uymamız hepimizin faydasına. Kazan-kazan.” (Ö3)

Çalışmada yer alan öğretmenler tarafından ifade edilen görüşler kapsamında, öğrenciler tarafından sergilenen sınıf içi sorun davranışları karşısında tepkilerin verilmesinde bazı hususların göz önüne alınmakta olduğu da açığa çıkmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin; tepkilerinde en çok “onurunu kırmama, öğrencinin kazanılmasına çalışma, dikkatini toplamasında yardımcı olma, davranışlarında değişikliğe gitmesini sağlama” hususlarına özen göstermektedirler. Bununla birlikte öğretmenlerin böyle davranışlar karşısında verdikleri tepkiler esnasında sınıfta dersin işleyişinin bozulmaması hususunda da itinalı davranmaktadırlar. Ayrıca çoğu öğretmenin öğrencilerin özelliklerine göre ergenlik döneminde olmalarından daha yapıcı davrandıkları görülmüştür.

3.2.2.7 Sınıf İçi Disiplin Sorunları ile Uzun Dönem Uğraşmak Zorunda Kalan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine İlişkin Düşünceleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğretmenlerin uzun süre sınıf içi disiplin sorunları ile uğraşması mesleki bilgi ve deneyimlerini etkilediği ve sorun davranışlara yönelik tepkilerinin değişebildiği hususu dikkate alınmıştır. Bu çerçevede öğretmenlerin ifadelerini yansıtan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 19. Sınıf İçi Disiplin Sorunları ile Uzun Süre Uğraşmak Zorunda Kalan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine İlişkin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Derse girmede isteksizlik, mutsuzluk, verimin düşmesi	9	1	10	3	3	6	16
Gergin ve öfkeli olma	4		4	3	2	5	9
Deneyim ve tecrübe bilgisine dayalı performans artar	5		5	4		4	9
Olumlu davranış sergileme, olumlu dil kullanma	1	1	2	1		1	3

Araştırmaya katılan her iki okuldaki öğretmenlerin sınıf içi disiplin sorunları ile uzun süre uğraşmak zorunda kalmalarında daha öfkeli ve gergin olduklarını derse girmekte isteksizlik olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin profesyonel anlayıştan uzak duygusal davrandıklarını ortaya koymaktadır.

“Daha gergin ve öfkeli oluyorum özellikle problemli sınıflarda derse girme isteksizliği oluyor.” (Ö1)

Özellikle bazı kadın öğretmenlerin deneyim ve tecrübeye dayalı performanslarının artacağı daha etkili sınıf yönetimi sağlayacaklarını belirtmişlerdir.

“Daha tecrübeli bir yaklaşımla önleyici kurallar belirler.” (Ö7)

Her iki okulda da öğretmenlerin uzun süre sınıf içi disiplin sorunları ile uğraşmaları onların derse daha gergi ve öfkeli girmelerine, derse girmede isteksizlik olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır.

3.2.2.8 Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Okul İdarecilerinden Destek Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşleri

Çalışma grubuna sınıf içinde karşılaştıkları disiplin sorunları neticesinde idarenin desteğini görüp görmedikleri soruldu. Öğretmenlerin sınıf içinde oluşan disiplinsizliklere verdikleri tepkilerde idarenin tutumun çok önemli olduğu bilinmektedir. Öğretmenlerin taleplerine karşı idarenin tepkileri disiplin sorunların köreltilmesinde katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu hususta öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır.

Tablo 20. Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Okul İdarecilerinden Destek Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Görüyorum	5		5	3	2	5	10
Bazen	6	1	7	2	1	3	10
Görmüyorum		1	1	1	1	2	3
Okul idarecileri ve ailenin desteğini görüyorum	2		2				2

Sınıf içi disiplin sorunlarının çözümünde öğretmen ve idareci birlikte eylem bütünlüğü içinde olması, idarenin öğretmeni desteklemesi aynı zamanda öğretmende okul kurallarının uygulanmasında icracı olarak takip etmesi sınıf yönetimini daha etkili kılacaktır. Bu da öğrenmenin daha verimli olmasını sağlayacaktır. Öğretmenlerin çoğu öğrencilerin sorun davranışlarında idareden destek gördüklerini bir kısmının da bazen gördüklerini belirtmişlerdir. İdarecilerin de öğretmenlere kulak vermesi yönetim ile çalışanın el ele vererek eğitimde daha iyi verim alınmasını sağlayacaklardır. Bazı öğretmenlerin öğrencilerin sorun davranışlarının çözümünde sadece idarecilerin destek vermesinin yeterli olmadığını ailelerinde içinde olmasını vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmenlerin şikâyet sisteminden yakındıklarını, bunu baskı aracı olarak kullanılmasının öğretmeni olumsuz etkileyeceğini belirtmişlerdir.

“Soruna yönelik net çözümleri sadece idarecilerin destek vermesi çözmiyor. Bu nedenle ailede içinde olmalı, şikâyet sistemi ile öğretmen kontrol edilmemeli.”
(Ö1)

“İdarecilerimiz bizi dinliyorlar, mantıklarına uygun olan çözümleri kabul ediyorlar.” (Ö4)

“Destek görüyoruz. Fakat onların da bir yerde elleri kolları bağlı oluyor. Bütün yetkileri alınmış.” (Ö19)

Yerleştirme puanı düşük okuldaki bazı öğretmenlerin idarecilerden destek gördüklerini fakat bazı durumlarda etkili olamadıklarından yakınmaktadırlar. Bunun sebebi olarak idarecilerin deneyimlerinin az olması, yetkilerini tam bilemediklerini ya da bazı çekincelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Yerleştirme puanı düşük okuldaki bazı öğretmenler okullarında genel olarak disiplin sorunlarının olduğunu idarenin çözüm için pek bir şey yapmadıklarından yakınmaktadır. Bu durum idarenin bazı çekincelerinin olduğunu ortaya koymaktadır.

“Bireysel başvurduğumda sorun yok. Okul genelinde disiplin problemi var. Çözüm için pek bir şey yapılmıyor.” (Ö20)

Çalışma gurubunun çoğunun sınıf içi sorun davranışlarda idarecilerden destek gördüğünü söylemektedir. Öğretmenlerin bazı durumlarda çekincelerinin olduğu sorun durumunda idarenin tavrını net göremediklerini belirtmişlerdir. Yerleştirme puanı düşük okulda disiplin sorunlarının olduğu idarenin pasif kaldığı öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlere, sınıf içi disiplini sağlamanın neye benzetildiğini ve benzetme sebebi soruldu. Bu soruyla araştırmanın amacı doğrultusunda öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışını ve yönetim tarzlarını belirlemeye çalışılmıştır. Öğretmenler tarafından verilen cevaplar aşağıda sunulmuştur.

“Sınıf içi disiplini sağlamak orkestraya benzer. Çünkü hepsinin sesi rengi farklı ancak doğru yönetilirse sonuç sanat eseri olur.” (Ö1)

“Sınıf içi disiplini sağlamak orkestra yöneticiliğine benzer. Grubu iyi yönetemezsek çıkan yersiz sesler diğerlerinin başarılarını da olumsuz etkiler.” (Ö3)

“Sınıf içi disiplini sağlamak orkestra yönetmeye benzer. Öğrencilerin hepsinin kişiliği ve ruhu farklıdır. Onların mutlu, istekli duygu ve düşüncelerini ifade edebilecek oldukları bir ortam yaratmak hem bizi hem onları mutlu eder. Sevgi, hoşgörü, anlayış ve huzur sağlamak hepimiz için iyi bir çözüm. Ben öğrencilerime iyi bir insan olmayı öğretiyorum ve onun özelliklerini anlatıyorum. Bilgi bir şekilde öğreniliyor.” (Ö4)

“Sınıf içi disiplini sağlamak antrenörlüğe benzer. Çünkü nerde ne zaman hangi oyun kurallarının uygulanacağı, oyun gidişine göre gerekli girdi ve çıktıların zamanında yapılmasını sağlamaktır.” (Ö2)

“Sınıf içi disiplini sağlamak sirkî yönetmeye benzer. Çünkü her tür hayvan bulunur. Gösterdiği tepkiler farklı terbiye edilme yöntemleri de birbirinden farklılık gösterir. Hayvanları tanırsan karşılaşacağın sorunları da çözüm yollarını

önceden bilirsin. Yoksa kontrol elden gider, olay alanın dışına taşar, çevrede zarar görür.” (Ö6)

“Sınıf içi disiplini sağlamak bakımlı bir bahçeye benzer. Çünkü her bitkinin, çiçeğin, ağacın ihtiyacı farklıdır. Yaşam süreci farklıdır. Her biriyle ilgilenmeli, derlemeli bir bütünsel kompozisyon oluşturulmalıdır.” (Ö7)

“Sınıf içi disiplini sağlamak dikenli tarlayı gül bahçesine çevirmeye benzer. Çünkü her türlü seviyede, psikolojide ve ekonomik düzeyde öğrenci bir sınıfta olabileceğinden bu durumu öğrenciye yansıtmamak hem kontrolü sağlamak hem de onları motive etmek gerekiyor. Bunu yapabildiğimiz ölçüde sınıf içi disiplini sağlayabiliyoruz.” (Ö22)

“Sınıf içi disiplini sağlamak bahçıvanlığa benzer. Çünkü aynı toprakta binlerce farklı çiçek yetişir ve hepsinin ayrı rengi, ayrı şekli ayrı kokusu vardır. Bu çiçeklerin suya, ışığa, sevgiye farklı farklı ihtiyaçları vardır. Bahçıvanda tüm bunları bilerek hareket eder ve onlara incelikle, sevgiyle ve ilgiyle yaklaşır.” (Ö23)

“Sınıf içi disiplini sağlamak ahtapot olmaya benzer. Çünkü aynı anda birden fazla duruma el atmak zorunda kalırız.” (Ö21)

“Sınıf içi disiplini sağlamak ahtapot olmaya benzer. Çünkü sınıfta ders esnasında aynı zamanda davranış bozukluğu yaşayan öğrencilerde sorunu anlamaya çalışır, sorunları çözümlmek gibi birçok noktaya temas etmemiz gerekiyor.” (Ö24)

“Sınıf içi disiplini sağlamak aileye benzer. Çünkü ancak aile içinde olduğu gibi kendini güvende sevgi içinde hissedenden öğrenci zamanla olumsuz davranışlarından feragat etmesi gerektiğini kabullenerek iyileşme çabası gösterebilir.” (Ö12)

“Sınıf içi disiplini sağlamak zevkli tiyatroya benzer. Çünkü dikkatle dinler ve herkesin konudan genel dışında özel çıkarımları da olur.” (Ö13)

“Sınıf içi disiplini sağlamak grubu yönetmeye benzer. Çünkü üyeler farklı kültür farklı ekonomi farklı hedefleri ve amaçları farklı olmasıdır.” (Ö14)

“Sınıf içi disiplini sağlamak kurallara benzer. Çünkü otoriteye itaat ve özgürlük temel kuralıdır.” (Ö16)

“Sınıf içi disiplini sağlamak araba kullanmaya benzer. Çünkü dikkatli olunmalıdır çizgi aşılmamalıdır.” (Ö19)

3.2.3 Velilerin Öğrencilerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Çözme Konusunda Dolaylı Olarak Katkılarının Belirlenmesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sınıf içindeki disiplin sorunlarına çözüm noktasında dolaylı olarak etki edecek olan velilerin tutum davranışlarının önemli bir nokta olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda araştırmadaki problem durumu kendi içinde 8 başlık oluşturmaktadır. Söz konusu bölümlerde öğrenci velilerinin yaş, cinsiyet, gelir durumu, meslek, öğrenim durumu ve aile durumu gibi kişisel özelliklerine bağlı olarak okul dışı istenmeyen davranışların söndürülmesi, sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemlerine dolaylı olarak etkilerinin belirlenmesi konusu hakkında dikkatle

durulmasını gerektiren önemli noktalar olmaktadır. Çalışma grubu her bir bölüm açısından ayrı ayrı saptamalar yapmıştır. Bunun amacı, veliler tarafından öğrencilerin okul haricinde istenmeyen davranış sergilemesine karşı ne gibi tepkiler verdiğini ve sınıf içi disiplin sorunlarını çözme konusunda dolaylı olarak katkılarını belirlemektir.

3.2.3.1 Velilerin Okul Dışında Sıklıkla Karşılaştığı İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Çalışma grubuna öğrencilerin okul dışında karşılaştıkları istenmeyen davranışlarından sıklıkla karşılaştıkları davranışları hakkında düşünceleri soruldu. Velilerin verdikleri ifadeleri doğrultusunda aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 21. Velilerin Okul Dışında Sıklıkla karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Cep telefonu ile meşgul olması	3	2	5	1	2	3	8
İnatçı, saygısız tavırlar sergilemesi, hayırdan anlamaması	1	2	3		1	1	4
Agresif ve sinirli tavırlar sergilemesi	1	2	3				3
Okula gitmek istememesi	1		1	1	1	2	3
Aşırı uyuması	1		1	1	1	2	3
Kendi isteklerinin yerine gelmesi için baskı kurması	1	1	2				2

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının okul dışında en çok cep telefonu ile meşgul olma sorun davranışını sergilediklerini ifade etmişlerdir.

“Sürekli telefonu ile ilgileniyor. Bir şey istenildiğinde agresif şekilde cevap veriyor.” (V3)

Araştırmaya katılan veliler bazıları çocuklarının hayır lafını kabul etmemeleri, her zaman kendi isteklerinin olması için baskıcı olduklarından yakınmaktadırlar. Bu durumda velilerin çaresiz kaldıklarını bağırma ile otoriter davranarak çocuklarını kontrol altına almaya çalıştıklarını belirtmişleridir. Ayrıca çocukları ile iletişim konusunda da problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin aile ortamında daha serbest

kalması temel eğitim konusunda zafiyetlerin olması okul yaşamına olumsuz etkilediği görülmektedir. Ailenin de çocuklarına karşı yeterince zaman ayıramadıkları, ailenin eğitim ve sosyoekonomik durumlarından çocukların ihtiyaçlarına karşılık bulamadıkları görülmüştür.

“Hayır, lafını sevmiyor her zaman istediğinin olması için çabalıyor.” (V4)

Öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunları sergilemesinde ailenin etkisinin önemli olduğu bilinmektedir. Aile içi yönetim ve kurallar, bireyler arasındaki iletişim ve çocuklarının yetiştirme tarzlarının okulda ki sınıf içi olumsuz davranışlarını olumlu ya da olumsuz olarak etkileyecektir. Araştırmaya katılan velilerin çoğunun eğitim ve sosyoekonomik durumlarının yeterli seviyede olmadığı görülmüştür. Bu da çağımız çocuklarının istek ve ihtiyaçlarının sınırsız olmasına karşılık velilerin yetersiz olduğu bilgi ve kültür olarak çocuklarına gerçekçi çözüm yollarını bulamadıkları görülmüştür.

3.2.3.2 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Velilerin Tepkileri

Öğrencilerin okul dışında eğitim-öğretimini etkileyen istenmeyen davranışlar sergilemesi durumunda, velilerin verdikleri tepkiler önemli bir husustur. Bu istenmeyen davranışların köreltilmesi okuldaki sınıf içi disiplinini de etkileyecektir. Bu amaçla velilere öğrencilerin okul dışında istenmeyen davranışlarına verdiği tepkileri soruldu. Çalışma grubunun ifadeleri aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır.

Tablo 22. Öğrencilerin Okul Dışındaki İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Veli Tepkileri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
İletişim kurarak, konuşarak sorunu çözme, yapıcı davranma	2	4	6	1	2	3	9
Uyarma	3	1	4	1		1	5
Bağırarak sert sözler söylemek	5		5				5
Dışarı çıkmasına, arkadaşları ile buluşmasına izin vermemek vb. cezalar uygulamak	1		1	1	1	2	3
Cep telefonunu alarak ceza veririm	1		1		1	1	2
Psikolojik destek almasını sağlarım			-	1		1	1

Araştırmaya katılan velilerin çoğunluğu çocuklarının okul dışındaki olumsuz davranışlarında genellikle konuşarak sorunun çözme ve yapıcı olmayı tercih etmektedir. Çocuklarının okul dışı istenmeyen davranışlarında ergenlik dönemi durumlarını dikkate alarak tepkilerini vermektedirler.

“Ergenlik dönemi olduğu için bazı hareketleri ve davranışları fevri oluyor bu konuda sakince konuşuyorum.” (V9)

Araştırmaya katılan bazı velilerin çocuklarının olumsuz davranışlarına karşı klasik olan bağırma, kızma tepkisini verdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı velilerin çocuklarına karşı tekrar eden sorun davranış için çeşitli cezalar vererek tepki gösterdikleri belirtmişlerdir.

“Öncelikle çocuğumla konuşarak doğru davranışlar yapmasını söylüyorum. Telefon ve bilgisayar konusunda kısıtlamalar koyuyorum. (V19)

Aile içi yönetimin sınıf yönetimi ile eşdeğer olduğunu kabul edersek velilerin çocukların olumsuz davranışlarına karşı empati duygusu ile hareket ederek sorunları çözmenin daha doğru olacağı, olumsuz davranışın seviyesine göre uzman kişilerden destek alınmasının doğru bir hareket tarzı olacağı düşünülmektedir. Özellikle yerleştirme puanı düşük okuldaki velilerin ilgisiz oldukları çocukları ile yeterince ilgilenemedikleri alınan ifadelerden görülmüştür.

3.2.3.3 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Nedenlerine Yönelik Velilerin Düşünceleri

Çalışma grubuna öğrencilerin okul dışında istenmeyen davranış sergilemedeki nedenlerine yönelik düşünceleri soruldu. Velilerin öğrencilerin istenmeyen davranış sergilemedeki nedenlerine yönelik ifadeleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 23. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Nedenlerine Yönelik Velilerin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Sorumsuz davranışlarının olması	1		1	2	1	3	4
Arkadaş etkisi altında kalma	1		1	2	1	3	4
Sinirli ve agresif olması, kendi isteklerinin olmasını istemesi	2	1	3		1	1	4
Üniversiteye girme kaygısının bulunması	3		3			-	3
Ergenlik dönemi		3	3			-	3
Tembel ve uyuşuk davranması	2	1	3			-	3
Öfkesini kontrol edememesi	1		1			-	1
Derslerinin ağırlığının verdiği stres	1		1			-	1

Araştırmaya katılan velilerin bazıları çocuklarının okul dışı olumsuz davranış sergilemesinin nedenleri olarak “sorumsuz davranışlarını, arkadaş etkisinde kalma ve gelecek kaygısı” gibi ifadeleri belirtmişlerdir.

“Belirli bir hedefin olmaması bu tarz olumsuz davranışlar sergilemesine sebep oluyor diye düşünüyorum. Yakın çevresindeki arkadaşlarını kendine rol model olarak seçmesi.” (V18)

Velilerin çocuklarının sorumsuz olmalarında yakınmaları onların bu zamana kadar sorumluluk bilinci ile yetiştirilmediğinin bir göstergesidir. Okulda, evde sorumluluk verilen kişi daha bilinçli ve davranışlarını daha özenli seçecektir. Okul ortamında ve aile ortamında umduğunu bulamayan öğrenci arkadaşları ile eksiği tamamlamaya çalışacaktır. Her ne kadar yanlış davranış olmamakla birlikte kendini kontrol edemeyen öğrenci bir takım olumsuz durumlar içinde bulabilir.

3.2.3.4 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Amaçlarına Yönelik Velilerin Düşünceleri

Öğrencilerin okul dışında istenmeyen davranış göstermedeki amaçlarının ne olabileceği velilere soruldu. Çocuklarının istenmeyen davranış göstermedeki amacını çözümleyen velilerin, öğrencilerin eğitimine olumlu yansımaları göreceğini unutmamalıdır. Bu değerlendirme ile velilerin verdikleri ifadeler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemedeki Amaçlarına Yönelik Velilerin Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Ergenlik ve arkadaşlarını rol model seçmesi	2	1	3		1	1	4
Kendini kanıtlama arzusu	2	1	3		1	1	4
Önemsememe, sıkılma, rahatlık	3	1	4			-	4
Dikkat çekme, popüler olma arzusu	2		2	1		1	3

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının olumsuz davranış sergilemedeki amaçlarına yönelik ergenlik dönemi istekleri, arkadaş ortamı, dikkat çekmeye çalışma arzusu olduklarını ifade etmişlerdir.

“Yaşadığı dönem ve arkadaş çevresi ile özenti durumu.” (V4)

“Hedefsizlik ve arkadaşlarını kendine örnek alması.”(V18)

Velilerin bazılarının çocuklarının sorumsuz ve boşlukta gibi hareket etmelerinden yakınmaktadırlar. Bu durum çocukların sorumluluk verilmediğinin belli bir hedef çizilmediğinin göstergesidir. Okul ile iletişim eksiklerinin olduğunu ortaya koymaktadır.

3.2.3.5 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemelerinin Sonuçlarına Yönelik Veli Düşünceleri

Çalışma grubuna öğrencilerin okul dışında istenmeyen davranış sergilemedeki sonuçlarına yönelik görüşleri soruldu. Velilerin verdikleri ifadeleri doğrultusunda oluşturulan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 25. Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış Sergilemelerinin Sonuçlarına Yönelik Veli Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Ailesinin ve kendisinin üzülmeye sebep olması	7	1	8			-	8
Öğrenimini olumsuz etkilemesi, başarısızlık	2	1	3	2	1	3	6
Kardeşleri ile kavgacı tutum sergilemesi		2	2		2	2	4
Arkadaşları arasında istenmeme ve olumsuz örnek teşkil etmesi		1	1	1		1	2
Kendine zarar vermesi	1		1			-	1

Araştırmaya katılan velilerin çoğunun çocuklarının olumsuz davranışlarının sonucunda aile içinde olumsuz havaya, daha çabuk sinirlenmeye ve buna bağlı olarak eğitiminde başarısız olacağını ifade etmişlerdir.

“Gelecek adında daha iyi bir eğitim ortamına gidemeyeceğini düşünürüm. Aile içinde olumsuz havaya sebep oluyor, daha çabuk sinirleniyoruz.” (V18)

“Olumsuz davranışında kendisini ve bizi üzüyor.” (V3)

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının olumsuz davranışlarının sonuçlarında kendilerini ve ailesini üzdüğünü derslerinden başarısız olabileceğini belirtmişlerdir. Aile içi diğer bireyler nezdinde gergin ortamın olacağını aile içi iletişimin bağın zedeleneyeceğinden bahsetmişlerdir. Aile içi gergin ortamın sınıf ortamına olumsuz olarak yansması aşîkârdır.

3.2.3.6 Öğrencilerin Okul Dışında İstenmeyen Davranış

Sergiledikleri Zamanda Velilerin Verdikleri Tepkilere Dikkat Ettikleri Hususlar

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin okul dışında istenmeyen davranış sergilediklerinde velilerin tutum ve tepkilerinin nasıl şekillendiği önemli bir noktadır. Aile ortamı da bir eğitim yeri kabul edilirse bu tarz olumsuz davranışlarda velilerin tepkileri değerlidir. Çalışma grubunun verdiği ifadeler aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır.

Tablo 26. Öğrencilerin Sergiledikleri İstenmeyen Davranışlar Karşısında Veli Tepkileri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Onurunu kırmadan konuşarak sorunu çözmek	3	4	7	1	1	2	9
Otoriter davranırım	3	1	3	2	2	4	7
Olumlu davranışları pekiştirme/örnek gösterme	2		2		1	1	3
Davranış değişikliği sağlama	1	1	2			-	2
Eğitimin ve okumanın önemli olduğunu vurgularım	1		1			-	1

Araştırmaya katılan yerleştirme puanı özellikle yüksekokulda ki velilerin çocuklarının olumsuz davranışlarına tepki verirken onurunu kırmadan konuşarak sorunu çözmeye çalıştıkları görüşmüştür. Yerleştirme puanı düşük okuldaki velilerin daha otoriter tepkiler verdiği ifadelerinden anlaşılmıştır.

“Onu incitmeden, üzmeden, yıpratmadan doğruyu anlatırım.” (V5)

“Onu bilgilendirmek, doğru yola yönleltmek için çok nabızı yükseltmeden otoritemi koyarak tepki veririm.” (V4)

3.2.3.7 Öğrencinin Sınıf İçi Olumsuz ve Rahatsız Edici

Davranışlarına Dönük Okulun Bilgilendirmesi ile İlgili Görüşleri

Çalışma grubuna öğrencinin sınıf içi disiplinsiz davranışlarıyla ilgili okul tarafından gerekli bilgilendirmenin yapıp yapılmadığı soruldu. Velilerin verdikleri ifadeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 27. Okul Bilgilendirmelerine İlişkin Veli Görüşleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Bilgilendirilmiyorum	5	4	9			-	9
Bilgilendiriliyorum	2		2	2	2	4	6

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının olumlu ya da olumsuz davranışlarıyla ilgili okul ile iletişiminin olup olmadığı soruldu. Katılımcıların çoğunun okul tarafından yeterince bilgilendirilmediklerini ifade etmişlerdir.

3.2.3.8 Velilerin Çocukları İle İlgili Öğretmenleri ile Hangi Sıklıkla Görüşebildiklerine Dair Düşünceleri

Sınıf içi disiplin sorunlarının iyi bir aile okul iş birliği iletişimi ile çözülebileceği daha doğru adımların atılmasında faydalı olacağı aşikârdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda velilerin öğrencinin öğretmenleri ile hangi sıklıkla görüşebildikleri soruldu. Alınan cevaplar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 28. Velilerin Öğretmenler İle Hangi Sıklıkla Görüşebildiklerine Dair Düşünceleri

İfadeleri	Yerleştirme Puanı Yüksek Okul			Yerleştirme Puanı Düşük Okul			Toplam
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	
Yılda bir defa	4	2	6	1	2	3	9
Görüşemiyorum	3	2	5	1		1	6
Gerek duymadıkça görüşmüyorum	3	1	4			-	4
Sorun olduğunda ya da çağrıldığımda görüşürüm			-		1	1	1

Araştırmaya katılan velilere çocuklarının eğitim-öğretim durumu ile ilgili öğretmenleri ile hangi sıklıkta görüşebildikleri soruldu. Katılımcıların çoğunun sadece yılda bir defa görüşebildiklerini bir kısmının da hiç görüşemediklerini ifade etmişlerdir.

Velilerin bazılarını anne ve baba olarak çalıştıklarından zaman bulamadıklarından yakınmaktadırlar. Bu durum öğrencinin eğitimini olumsuz etkileyeceği öğretmenler ile mutlaka görüşme sağlanması için imkânların zorlanması gerektiği, eğitim üçlü ayağının mutlaka tam uyumlu şekilde çalışmasının sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇ

4.1 Özet

Bu bölümde öğrencilerin sınıf içi sorun davranışlara yönelik tepkilerini öğretmen ve idareci görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Öğrencilerin sınıf içi disiplinsizliklerine dolaylı olarak etki eden velilerin görüşleri de araştırma amacı doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

4.2 Yargı

4.2.1. İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda idarecilerin sınıf içi disiplin sorunlarının çözümünde yaklaşımları önemsenmektedir. Bu amaçla araştırma soru cümlesinden yola çıkarak sınıf içi disiplin sorunlarının çözümünde öğretmen ile idarenin eylem bütünlüğü içinde olmasının araştırmaya katılan bir takım öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. İdarecilerin öğrencilerin disiplin sorunları göstermedeki davranışlarının en büyük kaynağının ortaöğretim yönetmeliğindeki sorunlar ve eğitim sistemindeki ders geçme yükümlülüklerindeki sorunlardan ortaya çıkmıştır. Ayrıca idarecilerin, sınıf içi disiplinsizliklerin artmasının öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisinin yetersiz olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

İdarecilerin, öğrencilerin sorun davranışlarının çözümünde ortaöğretim sistemindeki ve ders geçme yükümlülüklerindeki sorunlarından başka aşağıdaki çözüm yaklaşımlarının olduğu ortaya çıkmıştır:

- Sınıf içi disiplin kurallarının ve disiplin yönetmeliği hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi
- Öğrencilerin hedef ve motivasyonun sağlanması

- Sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri etkili kılma
- Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisinin geliştirilmesi
- Ders dışı uyaranların sınırlandırılması
- Etkili anlatım
- Öğrenciye pozitif yaklaşım
- Rehberlik hizmetlerinden destek alma
- Ceza uygulamalarını etkili kılma
- Öğrenci velileri ile ilişkileri etkili kılma
- Çevre unsurlarını etkili kılma
- Okul kültürünü etkili kılma
- Fiziki ortamı etkili kılma

Elde edilen bu sonuç Karaboğa (2014) ve Akar (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçları bakımından tutarlılık göstermektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerine göre yerleştirme puanı düşük okulda, öğrencilerin başarısının düşük olması disiplin sorunlarının arttırmasına neden olmaktadır.

Okul türü ve yönetim yapısı disiplin sorunlarına yönelik çözüm yaklaşımlarını etkilemektedir. İdarecilerin hizmet sürelerinin, yönetici olarak çalışma yılının ve idareci olarak kurs görme durumunun okul disiplin sorunlarına karşı yaklaşım tepkilerinde farklılık içermektedir.

Çalışmaya katılan sınıf ve branş öğretmenleri bir çok sınıf içi disiplin sorunları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin en çok görülen sınıf içi olumsuz davranışlarının “arkadaşları ile konuşma, şakalaşma” ve “derste uyuma” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu davranışlarının yanı sıra aşağıda verilen sınıf içi olumsuz davranışlarının görüldüğü ortaya çıkmıştır:

- Ders araç-gereci getirmeme
- Ders dinlememe
- Ders dışı materyallerle meşgul olma (cep tel. vs.)
- Derse geç gelme
- Ödevlerini yapmama

- Derse ilgisizlik
- Sıkılma hareketleri tekrarlama
- Derste yeme-içme
- Sırada uygunsuz oturma
- Uygunsuz kılık-kıyafet
- Derste video çekimi yapma
- Okul tuvaletinde sigara içmeleri
- Saygısız davranış sergilemesi

Ortaya çıkan bu sonuçlar, Carotenuto (2011)'nin yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedirler. “Ders esnasında ders ile alakası bulunmayan şeyler ile ilgilenme, arkadaşları ile konuşma” gibi istenmeyen davranışların sıkça görülmesi sonucu, Atıcı'nın (2004) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlikler göstermiştir.

Araştırmanın sonucu, yerleştirme puanı yüksek okul ve yerleştirme puanı düşük okulda da sınıf içi olumsuz davranışlarının olduğunu göstermektedir.

Öğretmenler tarafından ifade edilen görüşlerinin neticesinde, sınıf içerisinde en az olarak görülen olumsuz davranışlar “derste video çekim yapma”, derste yeme-içme” ve “ödevlerini yapmama” davranışları ortaya çıkmıştır.

Sınıf içindeki disiplin sorunlarına yönelik öğretmen tepkileri önemli olmaktadır. Yapılmış olan araştırmalar ile literatürün incelenmesi halinde, öğrencilerin düşük düzeydeki olumsuz davranışlarına yönelik verilecek en uygun tepkinin yine düşük düzeyli müdahale yöntemlerinin kullanılması olacaktır. Araştırmanın neticesinde elde edilmiş olan veriler incelendiğinde, öğrenciler tarafından sergilenen düşük düzeyli olumsuz davranışlarına karşı öğretmenlerin en çok “sözel uyarı/ikaz etme” tepkisini kullandığı ortaya çıkmıştır. Öğrencinin sorun davranışın durumuna göre tepkinin şiddetinin arttığı bu tepkilerin de en çok “cep telefonu toplatma”, disiplin kuruluna/okul idaresine sevk etme”, “rehberlik servisine yönlendirme” ve “öğrenci ile bire bir görüşme yapma” olarak ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışlarına karşı verdiği diğer tepkiler şu şekilde belirtilmiştir:

- Aile ile iletişim

- Öğrenci ile sözleşme yapma
- Beden dilini kullanma (jest, mimik, yüz ifadesi, ...)
- Uyarı
- Performans notunu düşük verme
- Görev verme
- Hava almasını ve yüzünü yıkamasını sağlama
- Göz teması kurma
- Sınıf kurallarını hatırlatma,
- Derse katılım sağlama için soru-cevap tekniğini uygulam
- Nasihat etme
- Ses tonunu yükseltme

Araştırma verilerinin incelenmesi sonucunda öğretmenlerin öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışlarına yönelik en az “hava almasını ve yüzünü yıkamasını sağlama”, “ön sırada yalnız oturtma”, “göz teması kurma” ve “öğrenci ile sözleşme yapma” tepkileri verdikleri ortaya çıkmıştır. Bulgular incelendiğinde öğrencilerin dorun davranışlarının büyüklüğü ve tekrar durumuna göre verilen tepkinin de boyutunun değiştiği görülmüştür. Yerleştirme puanı düşük okulda öğrencilerin eğitim eksiklerinden kaynaklı daha çok saygısız davranış bozuklukları sergiledikleri öğretmenlerin tepkilerinin de buna göre daha şiddetli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışlarının oluşmasında ailelerin olumlu olumsuz etkileri olacağından velilerin görüşleri sonucunda çocuklarının okul dışında en çok “cep telefonu ile meşgul olmaları” ve kendi isteklerini kabul ettirme arzusu” olumsuz davranışlarını sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Ailelerin çocuklarının okul dışı olumsuz davranışlarına verdikleri tepkinin dolaylı olarak öğrencinin sınıf içi disiplin sorunlarını göstermesinde azalma olacağı yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır.

Velilerden elde edilen bulgular neticesinde, çocuklarının okul dışı olumsuz davranış sorunlarına yönelik genel olarak ilgisiz kaldıkları yeterince tepki vermediklerini, sosyoekonomik düzeylerinin yetersiz olmasından çocuklarını yönlendiremedikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler tarafından sınıf içi olumsuz davranışların sergilenmesinin birçok sebebi vardır. Öğretmenlerin bu davranışlar ile etkin bir biçimde başa çıkabilmelerinin en temel yöntemi, istenmeyen davranışlardaki gerçek nedenin anlaşılmasıdır. Bu maksatla çalışma çerçevesinde yer almış olan sınıf/branş öğretmeni katılımcılar, öğrencilerdeki bu olumsuz davranış sergilemelerinin nedenleri soruldu. Bulguların incelenmesi sonucunda öğrencilerin olumsuz davranış sergileme nedenlerinin en çok “eğitim-öğretimdeki hedefsel belirsizlik ve sistemsel sorunlar” ve “aileden kaynaklanan nedenler” yüzünden görüldüğü anlaşılmıştır. Eğitim sistemindeki sorunlar ister istemez öğrencide bir boş vermişlik gelecek endişesi gibi kaygılar olumsuz davranışlar oluşturmaktadır. Ailenin çocuklarına karşı ilgisiz olması, gelişen teknoloji ve isteklerini karşılayamaması, sosyoekonomik düzeyinin yetersiz olması, lise çağına kadar yetişme eksiklikleri ve doğru davranış eğitimi verememesi bu olumsuz davranışların nedeni olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların öğrencilerin olumsuz davranış sergileme nedenlerinden teknolojik gelişmeler sonucu cep telefonu gibi iletişim vasıtaları ile aşırı derecede meşgul olmaları da bu sınıf içi olumsuz davranışların oluşmasını çıkarmıştır.

Öğrenciler istenmeyen davranışları bazı amaçlar doğrultusunda göstermektedirler. Bu amaçlarının belirlenerek olumsuz etkilerini azaltılabilmek, istenmeyen davranışların da çok ciddi oranlarda azaltılmasına yol açacaktır. Çalışma grubunda yer alan katılımcı öğretmenlere, öğrencilerinin bu olumsuz davranışları göstermelerindeki amaçları soruldu. Bunun sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde ergenlik döneminden kaynaklı en çok “dikkat çekme” ve “kendini kanıtlama arzusu” amacı doğrultusunda gösterildiğini ortaya koymuştur.

Literatürde de öngörüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerdeki bu istenmeyen davranışları karşısında düşük düzeyli müdahaleler gerçekleştirmelerini gerektirmektedir. Düşük düzeydeki istenmeyen davranışlara karşı yüksek düzeylerde müdahalelerde bulunulması söz konusu davranışların şiddetlerinin artış göstermesine, sınıfın ikliminin ve öğretimdeki etkinliğin ise olumsuz olarak etkilenmelerine yol açmaktadır. Bundan dolayı sınıf içindeki olumsuz davranışlar karşısında öğretmenlerin sergiledikleri yaklaşımlarının değerlendirme kapsamına alınmasının önemi çok büyüktür.

Elde edilmiş olan verilerin neticesinde, öğretmenlerin öğrencileri tarafından sergilenen olumsuz davranışlar karşısında tepkilerini verirken en çok “öğrencinin onurunun kırılmaması” tepkisini göz önünde bulundurdıkları ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışlarına yönelik öğretmenlerin öğrencinin davranışının derecesine ve tekrar durumuna göre tepkilerinin değiştiği düşük seviyedeki olumsuzluklara düşük seviyede tepkiler verdiği görülmüştür.

4.2.2 Yönetici ve Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Sorunlarına Yönelik Tepkileri Kişisel Özelliklerine, Sınıf Düzeylerine ve Okul Yapısı ve Özelliklerine Göre Nasıl Farklılaşmaktadır?

Sınıf yönetiminde öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarıyla etkili bir biçimde başa çıkabilmesindeki en önemli etken, öğretmenler tarafından bu olumsuz davranışların karşısında verilen tepkiler, idarecilerin ise sorun davranışlara bakış açısı ve yönetebilirlikleri ile okul kurallarının uygulanabilirliklerinin izlenmesi oldukça önemli bir husustur. Öğretmenlerin ve idarecilerin bu davranışlara yönelik tepkileri ve çözme yaklaşımları bireysel niteliklerine, sınıftaki yönetim anlayışlarına, hizmetteki kıdem durumuna, çalıştıkları kurumların niteliklerine göre farklılıklar göstermektedirler. Bu araştırma ile; sınıfı yönetimleri esnasında sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik yönetici ve öğretmen çözüm yaklaşımları, cinsiyetleri, yaşları, kıdemleri ile öğretmenlik mesleğini aldıkları kurumların nitelikleri ve bireysel nitelikleri, okulun yapısı ile niteliklerine dayalı olarak ne şekilde farklılaştıkları incelenerek ele alınmıştır. Görüşmelerin neticesinde aşağıda belirtilen sonuçlar elde edilmiştir;

Araştırmanın neticesinde; sınıf içi disiplin sorunlarına karşı bayan ve erkek öğretmenler tarafından benzer tepkilerin olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin vermiş oldukları tepkiler üzerinde direkt etkisi bulunmamaktadır. Ortaya çıkan sonuçların, Korkmaz'ın (2007) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlikler göstermekte olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, idareciler ile öğretmenlerin 41-45 yaş aralığı ve 46 yaş ve üzeri yaş aralığında yığıldığını ortaya koymuştur. Öğretmen ve idarecilerin orta yaş ve üzeri grup içerisinde yer almakla beraber çalışma grubunun genç yaş grubu içerisinde %40 oranında öğretmenden ve idareciden oluşmaktadır. Elde edilmiş olan verilerin analizlerinin neticesinde, öğrenciler tarafından sınıf içinde sergilenen olumsuz davranışlar karşısında gösterilen tepkilerin 46 yaşında ve üzerinde olan öğretmenler tarafından Tablo 18'e göre "öğrencinin onurunu kırmama, rencide etmeme" gibi çok daha pozitif tepkilerin verildiği neticesine ulaşılmıştır. Bu yaş grubu içerisindeki öğretmenler tarafından, öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışların karşısında çok daha anlayışlı aynı zamanda hoşgörülü yaklaşımın sergilendiği saptanmıştır. Diğer yaş

grubunun içerisinde yer alan öğretmen katılımcıların, yaşları ile bağlantılı olarak vermiş oldukları tepkilerinde farklılıklar görülmemektedir.

Her iki okuldaki sınıflarda ki öğrenci sayısının yeterli olduğu yerleştirme puanı yüksek okuldaki sınıfların biraz daha küçük olduğu ortaya çıkmıştır. Yerleştirme puanı düşük okulun yeni olması sınıflarının havalandırması ve büyüklüğü yeterli seviyede olduğu vurgulanmıştır.

Bulguların incelenmesiyle, öğretmenlerde meslek tecrübelerinin 16 ila 20 yıl ve üzerinde yoğunlaşmakta olduğu ve çalışma grubu meslekleri konusunda tecrübeli öğretmenlerin olduklarını açığa çıkarmıştır. Elde edilmiş olan verilerin analizlerinin yapılması neticesinde, 21 ila 25 yıl ile 26 yıl ve üzeri kıdem yılı bulunan öğretmenler öğrencilerinin disiplin sorunları karşısında çok daha hoşgörüle ve anlayışla yaklaştıkları, diğer taraftan da vermiş oldukları tepkilerinin yerleştirme puanının düşük olduğu okul içerisinde böyle davranışlar ile başa çıkmada yetersiz aynı zamanda etkisiz kaldıklarını göstermiştir. Tablo 18'deki öğretmen ifadelerinden yola çıkarak 11 ila 15 yıl ve 16 ila 20 yıllık kıdemleri bulunan öğretmenler tarafından söz konusu davranışların karşısında modern sınıf yönetimi anlayışını benimseyerek daha etkili tepkileri gösterdikleri anlaşılmaktadır. Mesleki deneyimleri fazla olan öğretmenlerin gelenekçi bir anlayışla tepkiler gösterdikleri, söz konusu davranışlar ile etkili biçimde başa çıkabilme hususunda yetersiz kaldıklarını göstermiştir. Araştırmadan elde edilmiş olan sonuçlar, Akın'ın (2006) yapmış olduğu araştırmasının sonucunda ortaya çıkmış olan sonuçlar ile benzerlikler taşımaktadır.

Araştırma kapsamında, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, disiplin sorunlarına dönük olarak vermiş oldukları tepkilerinin öğretmenlik meslek eğitimi almış oldukları kurumların niteliklerine dayalı olarak farklılık gösterip göstermediği ele alınarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen idareci ve öğretmenlerin 19 tanesi Eğitim Fakültesi branş öğretmenliği mezunu, 4 tanesi Fen Edebiyat Fakültesi Branş ve diğer 9 öğretmen Hemşirelik Yüksek Okul mezunudur. Bunların neticesinde, öğretmenlik meslek eğitimi alınan kurumlara dayalı olarak öğretmenler tarafından gösterilen tepkilerde farklılıkların görüldüğü anlaşılmıştır Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin daha sınıf yönetiminde daha etkili çözümler bulduklarını göstermiştir.

Öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıfın seviyesine göre gösterdikleri tepkileri incelendiği zaman, öğretmenler tarafından disiplin sorunlarına karşı gösterilmiş olan tepkilerin okutmakta oldukları sınıfın düzeyine dayalı olarak değişim göstermediği her düzey sınıfta benzer tepkiler verdikleri sonucu elde edilmiştir.

Bulguların incelenmesiyle, yerleştirme puanı düşük ve yerleştirme puanı yüksek her iki okuldaki öğretmenlerin öğrenciler tarafından sergilenen sınıf içi disiplin sorunları ile sık sık karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Araştırmanın neticesinde, okulların yapıları ile niteliklerinin, öğretmenlerin disiplin sorunları karşısında gösterdikleri tepkilerini doğrudan etkilediği ortaya çıkmıştır.

Buna göre; yerleştirme puanı yüksek okuldaki yönetim yapısı okul kurallarının takibi ve uygulanabilirliği açısından sınıf içi disiplin sorunlarına karşı öğretmenlerin daha olumlu ve etkili tepki verdikleri ortaya çıkmıştır. Yerleştirme puanı düşük okuldaki disiplin sorunlarının çözümünde yönetimin sorun davranışları çözme yaklaşımı yetersiz ve pasif olduğu bu da öğretmenlerin sorun davranışların çözümünde yalnız kaldığını ortaya çıkarmıştır. Yerleştirme puanı düşük okuldaki öğrencilerin daha yüksek düzeyde sorun davranışlar sergilediği öğretmenlerin tepkilerin de buna göre disiplin kuruluna sevk etme idareye yönlendirme tepkilerini verdikleri ortaya çıkmıştır. Yerleştirme puanı düşük okuldaki öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisi konusunda yetersiz ve bilgi seviyelerinin istenen seviyede olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yerleştirme puanı düşük okuldaki öğrencilerin başarısızlığından kaynaklı disiplin olaylarının sıkça rastlanması öğretmenlerin tükenmişliğini artırmaktadır.

Araştırma bulguları incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Yerleştirme puanı düşük ve yerleştirme puanı yüksek okulların her ikisinde de öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunları sıklıkla görülmektedir.
2. Yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik en çok “sözel uyarı/ikaz etme” tepkisini kullandığı ortaya çıkmıştır. Öğrencinin sorun davranışın durumuna göre tepkinin şiddetinin arttığı bu tepkilerin de en çok “cep telefonu toplatma”, disiplin kuruluna/okul idaresine sevk etme”, “rehberlik servisine yönlendirme” ve “öğrenci ile bire bir görüşme yapma” olarak tepkiler verme şeklinde ortaya çıkmıştır.
3. Yöneticiler ile öğretmenlerin yaşları, mesleki kıdemleri, sınıflarında bulunan öğrencilerin mevcutları ile okul yapıları ile nitelikleri, öğretmenlik mesleği eğitiminin alındığı kurumun niteliğine göre verdikleri tepkileri etkilemektedir.
4. Öğretmenler tarafından sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik verilen tepkiler; cinsiyet, okutulan sınıf düzeyine dayalı olarak farklılıklar göstermemiştir.
5. Davranışların karşısında gösterilen tepkilerin okul yapıları ile niteliklerinin öğretmenler tarafından gösterilen tepkileri doğrudan etkilemekte olduğunu açığa

çıkarmıştır. Bu bağlamda; yerleştirme puanı yüksekokul da, istenmeyen davranışlar karşısında literatürde geçen düşük düzeyli tepkilerin daha fazla verilmekte olduğu görülmüştür. Yerleştirme puanı düşük okulda ise; disiplin kuruluna sevk etme, idareye yönlendirme gibi ceza uygulamalarını etkili kılmaya çalışıldığı ortaya çıkmıştır.

4.3 Öneriler

Mesleki liselerde görev yapan idareci ve öğretmenlerin okullarındaki sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik görüşlerini ortaya koymak için yapılan bu çalışmadan çıkarılan sonuçlara göre belirlenen öneriler şu şekildedir:

- Okullardaki rehberlik uzmanları artırılmalı ve daha etkin çalışmaları sağlanmalıdır. Rehber öğretmenler ya da konunun uzmanı kişiler, disiplin ve ergen psikolojisi konularında belli dönemlerde seminer ve konferanslarla öğrenci ve velileri bilgilendirilmelidir. Okullarda, öğrencilere hizmet vermekle sorumlu rehberlik öğretmenlerinin yanı sıra öğretmenlere yardımcı olabilecek uzman danışmanlar ya da psikologların bulunması, hem öğretmenlerin hem de dolaylı olarak öğrencilerin ruh sağlığı açısından faydalı olabilir. Öğretmenler için de meslek içi gelişim programları uygulanmalı ve tecrübeli öğretmenler tarafından öğretmenlere tecrübe aktarımı sağlanmalıdır. Öğretmenlerin yaşadıkları disiplin sorunlarının sıklığı onların tükenmişliğini artırabilir.
- Öğretmen ve öğretmen adaylarının sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve yeteneğe sahip olmadıkları görülmektedir. Öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarını en aza indirebilmek için, öğretmenlerin sınıf yönetimi, etkili iletişim, beden dili ve empati yapma vb. konularda sürekli gelişimlerini sağlayacak seminerler ve eğitimler yolu ile yapılandırılmalı sınıf yönetimi yaklaşımı verilmelidir. Bu eğitimlerin kuramsal boyutlarından daha çok uygulamaya dayalı olması da öğretmenler tarafından hangi davranışlar karşısında hangi tepkilerin verilmesinin uygun olacağının bilinmesini sağlayabilecektir. Öğretmenlere sınıf yönetimi ve liderlik konularında farkındalık yaratmak için diğer kamu kurumlarındaki liderlik ve yönetim üzerine uzman personelden konferans ve seminer tarzı bilgilendirmeler alınabilir. Diğer kamu kurumlarındaki yönetim ve liderlik anlayışı öğretmenlere de değişik bir bakış açısı verebilir.

- Disiplin cezalarının uygulanması disiplin suçlarının önlenmesinde çok etkilidir. Öğrenciler bu cezalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar. Öğretmenlerin disiplin yönetmeliğini çok iyi bilmeleri ve sınıflarda öğrencilere aktarmaları disiplin sorunlarını önleyici olabilir.
- Toplumda ekran bağımlılığının artmasıyla yarı otistik bir durum olduğu uzmanlar tarafından dile getirilmektedir. Gençlerde bol miktarda ekran bağımlılığının olduğu 2050 ler de 2 kişiden birinin otistik olması toplumun tükendiğini ortaya koyacaktır. Bu kapsamda uzman yaklaşımı da dikkate alınarak ekran bağımlılığını köreltici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Gençlere, çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalı bunun için de proje geliştirilmelidir. Okulların ve ailelerin sıklıkla yakındıkları öğrencilerin zamanının büyük bölümünü harcadıkları cep telefonu kullanımı sosyal medya alışkanlığı gibi çağın getirdiği sorunların sosyal farkındalık yaratılarak çözüm için kamunun da meseleye eğilmesi uygun olacaktır. Öğrencilerin daha fazla etkinlik ve uygulama alanlarına yönlendirilmesi, kitap okuma alışkanlığı için tüm imkânların kullanılması disiplin sorunlarının azalmasına ve sorumluluk bilincinin artmasına sebep olacağı değerlendirilmektedir.
- Cep telefonları gibi iletişim araçlarının eğitim ortamına alınmaması okulda toplatılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Derse cep telefonu sokulmaması için öğrenciler bilinçlendirilmeli ve okul kuralları içerisine dâhil edilmelidir. Cep telefonu toplama noktasının oluşturulması gerekmektedir. Bununla ilgili fiziki altyapının hazırlanması için okul idaresince gerekli işlemler yapılmalıdır.

4.4 Araştırmacılara Öneriler

Eğitimcilerin insancıl eğitim anlayışına uygun öneriler getirmelerine rağmen, davranışçı eğitim anlayışına yakın uygulamalarının sebepleri araştırılabilir. Okul yönetiminin disiplin anlayışının, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin türüne etkisi araştırma konusu olabilir. Öğrencilere verilen eğitim-öğretimin daha fazla etkinlik ve uygulama ağırlıklı verilmesinin disiplin sorunlarına etkisi araştırma konusu olabilir.

EK'LER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU (YÖNETİCİ)

1. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaşınız:

☐ 20-25

☐ 26-30

☐ 31-35

☐ 41-45

☐ 46 ve üzeri

3. Meslekteki Hizmet Süreniz:

☐ 0-2 yıl

☐ 3-6 yıl

☐ 7-10 yıl

☐ 11-15 yıl

☐ 16-20 yıl

☐ 21-25 yıl

☐ 26 yıl ve üzeri

4. Görev yaptığınız okulun adı:

5. Öğrenim Durumunuz:

☐ Eğitim Fakültesi-Sınıf öğretmenliği ☐ Eğitim Fakültesi- öğretmenliği

☐ Fen-Edebiyat Fakültesi (Formasyon) ☐ Yüksek Lisans

☐ Öğretmen Okulu ☐ Diğer.....

6. Mezun Olduğunuz:

Üniversite :

Fakülte :

Bölüm :

7. İdareci olarak görev süreniz nedir? Hangi okullarda çalıştınız?

8. İdareci olarak göreve başlamadan önce veya görev esnasında hangi mesleki kurs, seminer, konferans vb. bilgilendirme aldınız?

9. Görev yapmakta olduğunuz okulun yapısını, aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirdiğiniz de ne derece yeterli / yetersiz buluyorsunuz?

• Okulun fiziksel özellikleri (sınıflar, aydınlatma, sıcaklık,... gibi)

• Okulun öğrenci sayısı

• Okul kuralları

• Okulun yönetim yapısı

• Okulun eğitim öğretim için gerekli olan materyal, araç – gereç ve kaynaklar yönünden yeterlik düzeyi

EK-2

GÖRÜŞME FORMU (YÖNETİCİ)

Okul:.....

Tarih/saat (başlangıç/bitiş) :.....

Görüşmecisi:.....

Araştırmanın amacı

Bu araştırma ile Mesleki Teknik Anadolu Liselerde karşılaşılan sınıf içi yönetimi sağlamada disiplin sorunları, sorunlara uygulanan çözüm yöntemleri ve bu çözüm yöntemlerinin etkili/etkisizliğine ilişkin öğretmen, yönetici görüşlerini saptamaktır.

GİRİŞ

Merhaba. Ben Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Tezli yüksek lisans programı öğrencisiyim. Tezim için bir araştırma yapıyorum ve bunun için sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri üzerinde çalışıyorum.

Sınıf içerisinde etkili bir öğrenme sağlanması ve sınıf düzeninin sürdürülmesi açısından sınıf içi disiplin sorunlarının belirlenmesi ve bu disiplin problemlerinin nedenleri ve çözümlerini yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri ışığında ortaya konacağını belirlemeye çalışıyorum. Bunun için de Mesleki Teknik Anadolu Lisesi yönetici, öğretmen ve velileri ile görüşme yapıyorum.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından görüşmenin kayıt edilmesine müsaade edilmediğinden herhangi bir sesli kayıt işlemi yapılmayıp görüşme esnasında sadece kısaca notlar tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 10 dakika süreceğini değerlendiriyorum.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Görüşmede samimi cevaplar vereceğinize inancım tamdır. Eğer sizin görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim.

Şimdi izninizle yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorularıma geçmek istiyorum.

SORU 1. Okulunuzda sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin sorunlarının nedenleri nelerdir?

SONDA: Sınıf içi disiplin problemlerine ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

SORU 2: Disiplin problemlerine ilişkin yazılı okul kuralları var mıdır? Nelerdir? Bu kurallar caydırıcı oluyor mu?

SORU 3: Sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik ne gibi yaptırımlar uygulanıyor? Hangi önlemler alınıyor?

SORU 4: Öğretmenlerin sınıf içi disiplini sağlamada idare olarak ne gibi katkılar sunuyorsunuz?

SORU 5: Velilerin öğrenciler hakkındaki bilgilendirmelerinin bire bir olarak yapılmasını sağlayabiliyor musunuz?

SONDA: Sadece olumsuz durumlarda değil öğrencilerin eğitim durumunu yansıtan olumlu sınıf içi durumuyla ilgili de veli bilgilendirilmesi yapılıyor mu?

SORU 6: Öğrencilerin sınıf içi disiplinsizliklerine yönelik engelleme ve köreltme amacıyla okul yönetimi olarak ne gibi tedbirler alıyorsunuz?

SORU 7: Bir sınıf içi disiplin sorununu çözmek için öğretmenden size gelen talepleri nasıl karşılıyorsunuz?

SORU 8: Öğrencilerin öğrenmede, olumlu/olumsuz davranışlarına ilişkin velilere bilgi akışı sağlanmasını kontrol ediyor musunuz? Hangi tedbirleri alıyorsunuz?

EK-3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU (ÖĞRETMEN)

1. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

2. Yaşınız:

☐ 20-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 41-45 ☐ 46 ve üzeri

3. Meslekteki Hizmet Süreniz:

☐ 0-2 yıl ☐ 3-6 yıl ☐ 7-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16-20 yıl

☐ 21-25 yıl ☐ 26 yıl ve üzeri

4. Görev yaptığınız okulun adı:

5. Öğrenim Durumunuz:

☐ Eğitim Fakültesi-Sınıf öğretmenliği ☐ Eğitim Fakültesi- öğretmenliği

☐ Fen-Edebiyat Fakültesi (Formasyon) ☐ Yüksek Lisans

☐ Öğretmen Okulu ☐ Diğer.....

6. Mezun Olduğunuz:

Üniversite :

Fakülte :

Bölüm :

7. Kaç yıldır bu okulda görev yapıyorsunuz? Hangi derslere giriyorsunuz?

8. Sınıfınızdaki öğrenci sayısı:

9. Görev yapmakta olduğunuz okulun yapısını, aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirdiğiniz de ne derece yeterli / yetersiz buluyorsunuz?

- Okulun fiziksel özellikleri (sınıflar, aydınlatma, sıcaklık,... gibi)
- Okulun öğrenci sayısı
- Okul kuralları
- Okulun yönetim yapısı
- Okulun eğitim öğretim için gerekli olan materyal, araç – gereç ve kaynaklar yönünden yeterlik düzeyi

Okulun sosyoekonomik düzeyi okulun bulunduğu sosyal çevre, sahip olduğu olanaklar, velilerin / öğrencilerin sosyoekonomik düzeyi)

EK-4

GÖRÜŞME FORMU (ÖĞRETMEN)

Okul:.....

Tarih/saat (başlangıç/bitiş) :.....

Görüşmecisi:.....

Araştırmanın amacı

Bu araştırma ile Mesleki Teknik Anadolu Liselerde karşılaşılan sınıf içi yönetimi sağlamada disiplin sorunları, sorunlara uygulanan çözüm yöntemleri ve bu çözüm yöntemlerinin etkili/etkisizliğine ilişkin öğretmen, yönetici görüşlerini saptamaktır.

GİRİŞ

Merhaba. Ben Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Tezli yüksek lisans programı öğrencisiyim. Tezim için bir araştırma yapıyorum ve bunun için sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri üzerinde çalışıyorum.

Sınıf içerisinde etkili bir öğrenme sağlanması ve sınıf düzeninin sürdürülmesi açısından sınıf içi disiplin sorunlarının belirlenmesi ve bu disiplin problemlerinin nedenleri ve çözümlerini yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri ışığında ortaya konacağını belirlemeye çalışıyorum. Bunun için de Mesleki Teknik Anadolu Lisesi yönetici, öğretmen ve velileri ile görüşme yapıyorum.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından görüşmenin kayıt edilmesine müsaade edilmediğinden herhangi bir sesli kayıt işlemi yapılmayıp görüşme esnasında sadece kısaca notlar tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 10 dakika süreceğini değerlendiriyorum.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Görüşmede samimi cevaplar vereceğinize inancım tamdır. Eğer sizin görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim.

Şimdi izninizle yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorularıma geçmek istiyorum.

SORU 1. Ne gibi sınıf içi disiplin sorunlarını ile karşılaşıyorsunuz?

SONDA: Çözüm önerileriniz nelerdir?

SORU 2: Şimdi size bazı disiplin sorunları teşkil eden öğrencilerin istenmeyen davranışlarından listeleyeceğim. Bu davranışlara yönelik tepkileriniz ne şekilde olmaktadır?

Öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarını teşkil eden istenmeyen davranışları

- İzinsiz yerinden kalkma
- Başkalarını rahatsız etme
- Sınıfta uyuma
- Nesneleri atma, fırlatma
- Rahatsız edici sesler çıkarma
- Sürekli konuşarak gürültü yapma
- Derse geç gelme/geç kalma (derse zamanında girip çıkmama)
- Sırada yayılarak oturma (sınıfta oturma biçimine dikkat etmeme)
- Derste izinsiz bir şeyler yiyip içme, sakız çiğneme
- Ders esnasında cep telefonu kullanımı
- Dersin gizliliğini ihlal eden çekim, kayıt vb. işlemlerin yapılması
- Ders esnasında çekim, kayıt gibi videoları sosyal medya üzerinde yayınlama

SORU 3: Size göre sınıf içi disiplin problemlerinin nedenleri nelerdir?

SORU 4: Size göre öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunları teşkil eden davranışları göstermekteki amaçları nelerdir?

SORU 5: Sizce öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunları olan istenmeyen davranışlarının sonuçları nelerdir?

SONDA: Bu tür olumsuz davranışlar sizi ve sınıfı içi disiplini nasıl etkiliyor?

SORU 6: Sınıf içi disiplin sorunlarına yönelik bu tepkileri verirken nelere dikkat ediyorsunuz? (neye göre, hangi kriterleri göz önünde bulundurarak, hangi amaçla bu tepkileri veriyorsunuz?)

SORU 7: Sınıf içi disiplin problemleri ile uzun bir dönem uğraşmak zorunda kalan öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin davranışlarında ne tür değişiklikler oluşmaktadır? (Öğretmene ilişkin verilerin ve geçmiş deneyimlerin göz önüne alınması)

SORU 8: Okul yöneticilerinden destek görüyor musunuz?

SORU 9: Sınıf içi disiplini sağlamak ya benzer.
Çünkü.....

EK-5

KİŞİSEL BİLGİ FORMU (VELİ)

1. Cinsiyetiniz:

() Kadın () Erkek

2. Yaşınız:

() 31-35 () 41-45 () 46 ve üzeri

3. Mesleğinizin ne olduğu;

4. Gelir durumunuz;

5. Öğrenim durumunuz;

6. Anne-baba sağ ve birlikte mi? Anne-baba ayrı ise çocuk kiminle kalıyor? Baba ve anne öz mü?

7. İlk evliliğiniz mi? Kaç çocuğunuz var?

8. Çocuk gelişimi, çocuk eğitimi veya çocuğunuz ile ilgili herhangi bir seminer, konferans vb. bilgilendirme aldınız mı?

EK-6

GÖRÜŞME FORMU (VELİ)

Okul (Kod
Kullanılabilir):.....

Tarih/saat (başlangıç/bitiş) :.....

Görüşmeci (Kod
Kullanılabilir):.....

Araştırmanın amacı

Bu araştırma ile Mesleki Teknik Anadolu Liselerde karşılaşılan sınıf içi yönetimi sağlamada disiplin sorunları, sorunlara uygulanan çözüm yöntemleri ve bu çözüm yöntemlerinin etkili/etkisizliğine ilişkin öğretmen, yönetici görüşlerini saptamaktır.

GİRİŞ

Merhaba. Ben Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Tezli yüksek lisans programı öğrencisiyim. Tezim için bir araştırma yapıyorum ve bunun için sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri üzerinde çalışıyorum.

Sınıf içerisinde etkili bir öğrenme sağlanması ve sınıf düzeninin sürdürülmesi açısından sınıf içi disiplin sorunlarının belirlenmesi ve bu disiplin problemlerinin nedenleri ve çözümlerini yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri ışığında ortaya konacağını belirlemeye çalışıyorum. Bunun için de Mesleki Teknik Anadolu Lisesi yönetici, öğretmen ve velileri ile görüşme yapıyorum.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 10 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Eğer sizin görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim.

Şimdi izninizle sorularıma geçmek istiyorum.

SORU 1. Ev ortamında veya okul dışında çocuğunuzun istenmeyen davranışlarından sıklıkla karşılaştığınız davranışlar nelerdir?

SORU 2: Şimdi size öğrencilerin istenmeyen davranışlarından bazılarını listeyeceğim. Bu davranışlara yönelik tepkileriniz ne şekilde olmaktadır?

İstenmeyen davranışları

- Sizi duymazdan gelmesi,
- “Hayır” cevabını kabul etmiyor, “evet” e çevirmek için her yolu denemesi,
- Her söylediğinizi “ tamam” diyerek geçiştiriyor ancak hiçbir şey yapmaması,
- Koyduğunuz kurallara uymuyor, kurallarınızı istediği gibi esnetme,
- Sizinle sürekli bir inatlaşma ve pazarlık halinde olması,
- Her söylediğinize itiraz ediyor, “yapmayacağım” demesi,
- Sizden intikam almaya çalışması,
- Saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergileme,
- Yaşına uygun sorumlulukları almıyor ve yerine getirmeme,
- Sık sık yalana başvuruyor, sizden bir şeyler gizleme,
- Anne babası arasındaki fikir ayrılıklarını kuralları ihlal etmek için kullanma,
- Aşırı derecede telefon, tv., bilgisayar, oyun vb. düşkün olma,

SORU 3: Size göre çocuğunuzun istenmeyen davranışlarının nedenleri nelerdir?

SORU 4: Size göre çocuğunuzun istenmeyen davranışları göstermekteki amacı nelerdir?

SORU 5: Sizce çocuğunuzun istenmeyen davranışlarının sonuçları nelerdir? Bu tür davranışlar sizi, ailenizi ve çocuğunuzun öğrenimini nasıl etkiliyor? (Ev ortamı, aile içi durum açısından)

SORU 6: İstenmeyen davranışlara yönelik bu tepkileri verirken nelere dikkat ediyorsunuz? (neye göre, hangi kriterleri göz önünde bulundurarak, hangi amaçla bu tepkileri veriyorsunuz?)

SORU 7: Öğrencinin sınıf içindeki olumsuz ve rahatsız edici davranışları ve bu konuda yapılan uyarılar hakkında bilgilendiriliyor musunuz? Bu sorunların çözümünde sizin ne gibi katkınız olabilir?

SORU 8: Çocuğunuzun eğitim durumu ile ilgili ne sıklıkta öğretmenleri ile görüşebiliyorsunuz? Beklentilerinizi ve olumsuz durumları paylaşabiliyor musunuz?

SORU 9: Çocuğunuzun okulun disiplin kurallarına uyması için gerekli önlemleri alıyor musunuz?

SORU 10: Aile ortamında çocuğunuza fiziksel ve psikolojik olarak şiddet uygulanıyor mu?

EK-7

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.6503348
Konu: Anket Araştırma İzni

29.03.2018

MALTEPE ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) 02.03.2018 tarih ve 10322 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 27.03.2018 tarih ve 6274120 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ahmet AKTAŞ'ın "Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Yönetici, Öğretmen Görüşleri" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d1b1-43d0-347f-a39c-6529 koda ile teyit edilebilir.

EK-8

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.6274120
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

27/03/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Maltepe Üniversitesinin 02.03.2018 tarih ve 10322 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.03.2018 tarihli tutanağı.

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ahmet AKTAŞ'ın "Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Yönetici, Öğretmen Görüşleri" konulu tezi kapsamında, ilimiz Şişli, Beyoğlu ve Çekmeköy ilçelerinde bulunan liselerde görev yapan öğretmen ve idarecilere; görüşme soru formunu uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama** sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/03/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden: a6b7-5955-3354-866b-4cd8 kodu ile teyit edilebilir.

KAYNAKÇA

- Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu. (1961). *RESMÎ GAZETE*, 1, 1008. Ankara.
- <http://milliyet.com.tr/okulda-yarim-disiplin-gundem/1394374>. (2011, Mayıs 24). Milliyet Haber Wep Sitesi. adresinden alınmıştır
- <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/liselerde-disiplin-40740096>. (2018, Şubat 13). hurriyet.com. adresinden alınmıştır
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sinifta-akil-almaz-olay-iki-ogrenciyi-kavga-ettiren-ogretmen-goruntulendigi-fark-edince-40802300>. (2018, Nisan 12). www.hurriyet.com. adresinden alınmıştır
- Ağaoğlu, E. (2002). *Sınıf yönetimi ile ilgili genel olgular*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akar, H., Tor, D., Erden, F. T., & Şahin, İ. T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 9(2), 792-806.
- Akın, U. (2006). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akman, Y., & Erdem, M. (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Atçı, A. (2004). İlköğretim 1. kademe öğretmenlerinin sınıf içi problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, A. (2015). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, B. (2004). Disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda öğretmenlerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(39), 326-337.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baysal, N. (2011). Diyarbakır'da ilköğretim II. kademe öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına, bunların nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*(38), 61-78.
- Bogdan, R., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education an introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Borich, G. (1996). *Effective teaching methods*. New Jersey: Prantice-Hall.
- Bosch, K. (2006). *Planning Classroom Management: A five-step process to creating a positive learning environment*. Thousand Oaks: CA:Corwin.
- Burden, P. (1995). Classroom management and discipline: Methods to facilitate cooperation and instruction. *Longman Publisher USA*, 381.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carotenuto, M. R. (2011). Pupil misbehaviour and classroom management: The impact of congruence. *Thesis for the degree of doctor of philosophy*. United Kingdom: UNIVERSITY OF SOUTHAMPTON.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Celep, C. (2014). *Sınıf yönetiminde Kuram ve Uygulama*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Chadwick, B., Bahr, H., & Albrecht, S. (1984). *Social science research methods*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Charles, C. (1996). *Building classroom discipline*. New York: Longman.
- Charlton, T., & David, K. (1993). *Managing misbehaviour in schools*. London: Rotledge.
- Çankaya, İ., & Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2(6), 307-316.
- Çetin, M., Ekşi, H., Dilmaç, B., Arıca, O. T., Yavuz, M., Çiftçi, S., & ark. (2014). *Sınıf yönetimi. B.Dilmaç ve H.Ekşi (Eds.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, A., Erdem, A. R., Tomul, E., Tabancalı, E., Demirtaş, H., Çelik, K., & ark. (2009). *Etkili sınıf yönetimi. H. Kıran (Ed.)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Driekurs, R. (1968). *Psychology in the classroom*. New York: Harper and Row, (2nd Edition).
- Duran, O. C. (2011, Haziran). Ortaöğretim okullarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları ve okul yöneticilerin çözüm yaklaşımları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- E.J. Kameenui, C. D. (1995). *Instructional classroom management*. New York: Longman.
- Edwards, C. (1997). *Classroom Discipline and Management*. New Jersey: Printice Hall, Inc.
- Erdoğan, İ. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ersanlı, K. (2003). *Öğrenmede davranışsal yaklaşımlar. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.(Ed.:B. Yeşilyaprak)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Evertson, C., & Emmer, E. (2013). *İlkokul öğretmenleri için sınıf yönetimi*. (A. Aypay, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Geçtan, E. (1988). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Glasser, W. (1990). Control Theory in the Classroom. *New York:Harper&Row*.
- Good, T., & Brophy, J. (2000). *Looking in classrooms. 8th edition*. New York: Longman Inc.

- Gordon, T. (2017). *Etkili Öğretmenlik eğitimi*. İstanbul: Profil Kitap.
- Hilgard, E., & Atkison, R. (1979). *Introduction to psychology*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Humphreys, T. (1999). *Disiplin Nedir? Ne Değildir?* İstanbul: Epilson.
- Jones, F., & Jones, L. (1998). Comprehensive classroom management creating communities of support and solving problems. *Allyn and Bacon, USA*.
- Karaboğa, Y. (2014, Temmuz). Yönetici ve öğretmenlerin ortaöğretim okullarındaki disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahancı, E. (2013). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin düşük düzeyde istenmeyen davranışlarına yönelik tepkilerinin nitel bir analizi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Kirk, J., & Miller, M. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. United States of America: Sage Publications.
- Kohn, A. (1994). *The risks of rewards*. ARC Professional Services Group, ERIC Number:ED376990 (EBSCO Database).
- Konti, F. (2011). Teachers and students perceptions towards teachers classroom management applications in primary schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 4093-4097.
- Korkmaz, N. (2007). İlköğretim okullarında etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının incelenmesi - İstanbul-Tuzla İlköğretim Okullarında pilot bir araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korpershoek, H., Harms, T., de Boer, H., van Kuijk, M., & Doolaard, S. (2014). *Effective classroom management strategies and classroom management programs for educational practice*. Groningen: RUG/GION.
- Kuş, E. (2012). *Nitel-Nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kutlu, E. (2006). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecinin değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levin, J., & Nolan, J. (2000). Principles of classroom management: A professional decision-making model. *Boston, USA: Allyn and Bacon*.
- M.Oliver, R., & Reschly, D. (2007). *Effective classroom Management:Teacher paration and professional development*. Washington: National Comprehensive Center for Teacher Quality.
- Marzano, R., Marzano, J., & Pickering, D. (2003). *Classroom management that works:Research-based strategies for every teacher*. Alexandria: VA:Assciation for Supervision and Curriculum Development.

- Ming-tag, H., & Wai-shing, L. (2008). *Classroom management: Creating a positive learning environment*. Hong Kong: Universty Press.
- Moore, K. (1995). *Classroom teaching skills: A primer*. McGraw-Hill, Inc.
- Murdick, N., & Beverly, P.-H. (1996). *Inclusive Classroom Management: Using Preintervention Strategies*. Intervention in School and Clinic.
- Nancy, M., & Shoho, A. (2000). The influence of teacher characteristics on classroom management style. *Annual Conference of the Southwest Educational Research Association*, 2226-6348.
- Nelsen, J., Lott, L., & Glenn, S. (2001). *Positive discipline*. USA: Prima Publishing.
- Okutan, M., Aksoy, N., Özden, Y., Ekici, G., Kısaç, İ., Ergün, M., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi. E. Karip (Ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, M., Kayabaşı, Y., Güçlü, N., Öztemel, K., Tertemiz, N. I., Yüksel, G., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi. G. Yüksel ve S.B. Filiz (Eds.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S., Yüksel, G., Gelişli, Y., Özdemir, İ. E., Erişen, Y., Filiz, S. B., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi. M.Ç. Özdemir (Ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, B., & Koç, G. (2001). Öğretmen beklentileri ve öğrenci üzerindeki etkileri. *Sınıf Yönetimi*, 7(27), 359-395.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Karatepe Yayınları.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. London: Sage Publications.
- Selçuk, Z., & Güner, N. (2003). *Sınıf içi rehberlik uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Stewart, C., & Cash, W. (1985). *Interviewing: Principles and practices* (4th ed.). Dubuque, IO: Wm.C. Brown Pub.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park: CA: Sage.
- Şahin, A. E. (2000). İlköğretim okulu müdürlerinin yeterlikleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 243-260.
- Tan, Ş. (2008). *Öğretimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C. (2012). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında sergiledikleri davranışlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 4(7), 119-140.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Zabel, R., & Zabel, M. (1996). *Classroom management in context: Orchestrating positive learning environments*. New Jersey, USA: Houghton Mifflin Company.

